Frédéric Mistral

***Mirèlye* - Mireille**

Poème provençal

Tradeucchiôn èin francoprovansàl
dè la Louàblia Côntrâ, Valî-Suisse

pèr

Alfrèdè dè Candi

Traduction en francoprovençal
de la Louable Contrée, Valais-Suisse

par

Alfred Rey

Relecture, graphie en patois, dactylographie
André Lagger

A LAMARTINE

———

Tè consàcro Mirèlye : yè môn coûr è môn ârma ;
Yè le flioûr dè mo j'an,
Yè h'ôn rején dè Crô qu'avoué tòtè lè rànmè
Tè prèjèint'ôn paéjàn.

MISTRAL

Maiano (Bôtse dou Roûno) lo 8 dè sètàmbre 1859

A LAMARTINE

———

Je te consacre Mireille : c'est mon cœur et mon âme ;
c'est la fleur de mes années,
c'est un raisin de Crau qu'avec toutes ses feuilles
t'offre un paysan.

MISTRAL

Maillane (Bouche-du-Rhône) lo 8 septembre 1859

TSAN PRÔMIÈ

LO MAS DI FALABRÉGO

Èspojechiôn. – Einvocachiôn ou Crést, néchô pèrmiè lè pâhor. – Ôn viò vagniè, Mêtre Ambrèje è chôn feúss Veussèin van dèmandà l'âbêr ou Mas di Falabrégo. – Mirèlye, feúlye dè Mêtre Ramôn, lo mêtre dou mas, lou fétt la bénvènouà. – Lè j'obri, aprè la chôpa, fan tsantâ Mêtre Ambrèje. – Le viò, dèin lo tén marén, tsàntè ôn combàtt dou Bali dè Sufrèn. – Mirèlye quièssioûnè Veussèin. – Cônta dè Veussèin : la tsàsse y cantarîdè, la pêche di chanchòyè, le mèrâhlio di Chéntè Marîyè, la côrse di j'òmo a Nîme. – Mirèlye yè h'èmèrvèliâye è chôn amoûr chè dèmôrzè.

Tsànto ôna drolèta dè Provànse.
Dèin lè j'amoûr dè chôn zôèn'âzo,
A travèr dè la Crô vê la mêr, dein lè blià,
Ômblio èholièr dou gràn Homère,
Yo voui la chioùrrè. Comèin îrè
Rèin qu'ôna drolèta dè la têrra,
Èin dèfoûra dè la Crô, n'èin ch'è pâ tan prèzià.

Bén quié chôn fron luéïjitt
Quiè dè zôèintôra, bén quié aïtt
Ni diadème d'or, ni manté dè Damàs,
Voui quié èin glouère fôchè èlèvâye
Com'ôna rêna, è carèssiâye
Pè noûhra lénga mèfrijiâye,
Car nô tsantén quiè por vo, ô pâhor è zèin di mas.

Tô, Sègnoûr Djiô dè ma patrîye,
Quié t'é néchôp pèrmiè lè pâhor,
Einfliànma mo paròlè è bàlye-mè lo chòflio !
Tô lo châtt : èintrè la vèrdôra,
Ou cholè è y rojéss,
Can lè fîguyè chè fan mâoûrè,
Yèin l'òmo haròch com'ôn loú dèbliôtéc l'âbro èin plién.

Mâ chô l'âbro quié tròchè lè felyôn,
Tô tozò t'aléïvè câquyè rànmè,
Ànvoueu l'òmo jiamê contèin, pouîchè pâ portâ la man,
Bèlè pôoussè pèrtèinchéïvè,
È odorèintè è pôourè,
Bèla fréïte mâoûra a la Madèléïna,
Ànvoueu l'oujé dè l'êr yèin ch'èinlèvâ la fan.

Yo, la vîyo hlé ramèta,
È cha frèssioú mè fétt èinveúde !
Vîyo, ou chòflio di chéquièss, brénlâ dèin l'êr
Chôn fôliâzo è cha fréïte imortèla.
Djiô bo, Djiô améc, chô lè j'âlè
Dè noûhra lénga provansàla,
Fétt, quié pouîcho aténdrè la rànma di j'oujé.

Lo lôn dou Roûno, èintrè lè pôblio
È lè j'avantchièr dè la réïva,
Dèin ôna poûra mijonèta rônjiâye pè l'évoueu,
Ôn vagniè ihâvè,
Quié, avoué chôn bouèbo, apré pachâvè
Dè mas èin mas è arrénjièvè
Lè coûrbè brequiéyè è lè corbètè pèrsiéyè.

Ôn zor qu'iràn dénchè pè lè tsan,
Avoué lour lôn facheú d'avàn :
« Pére, deútt Veussèin, côcâ lo cholè !
Vîdè-vo, bâ lé, chô Magaloûno
Comèin lè niòlè lo cotôn !
Che hlé rampàr ch'èinmôntoûnè,
Pére, dèvàn quiè d'éhrè ou mas, nô charén èfi bagnà. »

« Ô, hlé chéc dè travêr brénlè lè fòlyè...
Na, charè pâ dè pliôze »,
Rèfòn le viò. Ah ! fôchè le Rô,
Yè difèrèin ! … « Ouéro fan-te dè tsarrôyéyè,
Ou Mas di Falabrégo, pére ? »
« Chich », rèfòn le vagniè…
« Ah ! chèin yè h'ôna tènouà di pliô fòrtè de la Crô. »

« To, vi-hô pâ lour vèrjiè d'oliviè ?
Èintrèmiè, ya câquyè ribàn
Dè veúgnè è dè mandolir... Mâ le bo, », ch'èintrècòpè,
(È dè tèl èind'a pâ dô chô la coûha,)
Le bo, yè quié ya ôtàn dè teriè
Comèin dè zor èin l'an èintchièr
È, ôtàn qu'ya dè teriè, èin tsecôn ya dè pià d'âbro ! »

« Mâ, fétt Veussèin, boûgro !
N'èin va fali d'obrîrè
Po romachâ tan d'âbro ! » « Oh ! to chèin chè fétt !
Végnîchè Tolèchén è lè dròlè di Bô
Dè fran ròzè è dè ròchè
N'èin van èimpliéïrè chac è lénsouè !...
Tòtt èin tsantèin, n'èin romachèràn bén mi !... »

È Mêtre Ambrèje tozò prèzièvè…
È le cholè quié chè catchiève,
Di pliô bèlè coloûr ténji lè niòlè ;
È lè j'obri, môntâ hlè chuitchiè,
Végnàn pliàn-pliàn a la chôpa dè la séïna,
Tégnèin èin l'êr lour j'aôliôn…
È la nêtt achômbrèchitt ou louén lè marè.

« To, dèjià ch'èintrèvi dèin l'ére
Lè sômbè dou môntôn dè pàlye,
Deút ôncò Veussèin : nô chén a chòha !... »
« Lé, végnôn bén lè fàyè !
Ah ! po lo tsâtén, yan la zoûr dè dâlyè,
Po l'evêr, la pliànna graveloûja,
Rècoménsè le viò… Oh ! lé, ya dè tòtt ! »

"È to hlè groûchè tròtsè d'âbro
Quié chô lè tuîlè fan ômbrâzo !
È hlé bèla fontànna quié coûlè pèr ôna pèchonèréc !
È to hlou ouachèlèss dè mossètè
Quié tsëquye outòn dèhôtè,
È dri quié maï chè rèvèlyè,
Pèindoûlôn sén j'èchén y groù falabréguiè ! »

« Oh ! pouè, èin tòtè hlè têrrè,
Pére, chèin quié le pliô mè pliétt,
Fétt adòn Veussèin, yè le drolèta dou mas…
È, che vo j'èinchoyèin, pére,
Lo tsâtén pachà, nô j'a fé férè
Dàvouè coûrbè po romachâ lè j'olîvè,
È mètrè d'ànsè a chôn chaquiètt. »

Èin cohèrzèin dè la choûrta
Chè troûvôn vèr la poûrta !
Le drolèta végnèvè dè chouègniè lè vèrmé a chàya ;
È, chô lo lèindàr, a la rojâ
Alâvè adòn tuêdrè ôn èssàpa.
« Boéfro a la cômpagnén ! »
Fétt le vagniè, èin fotèin bâ cho biòlè d'avàn.

« Mêtre Ambrèje, Djiô vo lo rèindè !
Deútt le drolèta; mèto la pouénte
Ou sômbe dou fôp, vîdè !... È vo j'âtro éhè atarjià !
D'ànvoueu èneú-vo ? dè Valabrégo ?
« Jieústo ! è le Mas dè Falabrégo
Chè troèin dèin noûhra râye,
Chè fé tàr, nô chén deútt, nô dromèhrén ou môntôn dè pàlye. »

È, avoué lo feúss, le vagniè
Chè chôn achètà chô ôn roulô di tsan :
Chén mi dè paròlè a trèchiè to lè dô,
Ôna coûrba coménsiâye,
Chè mètôn dèintòr ôna còrcha,
È dou facheú dèhatchià
Crouijàn è touêrjàn lè j'avàn obèéchèin.

Veussèin aï pâ ôncò chèzi'an ;
Mâ tan dou cor quiè dè la fàsse,
Îrè, chuir, ôn bo bouèbo è di miò bracà ;
Y zoûtè prou ròchè,
Che ôn outt… Mâ têrra nirârda
Rapoûrtè tozò dè bôn fromèin,
È chôrtè di rején nir ôn vén quié fé dansiè.

Dè quiénta maniëre fâ quié l'avàn
Chè prèparîchè è chè manèïchè,
Luéc lo chaïtt a fon ; pâ quiè dè fén
Quié travalièvè d'abetôda :
Mâ dè bechàtsè po lè béhiè,
To chèin qu'y mas yè nèsséssério,
È dè coûrbè ròchè è dè covîr comòdo ;

Dè coûrbè dè rojéss fèindôp,
Ôtàn d'èinzén prèst a la vèinta,
È d'èhoûè dè miliè... to chèin, mâ bén mi,
Luéc, lè fassonâvè mônstro véïto,
Bôn, grasseyoú, dè man dè mêtrè...
Mâ di têrrè è dè la lànda,
Lè j'òmo iràn dèjià tornâ ou travàil.

Dèjià dèfoûra, a la frèssioú,
Mirèlye, le jantîla fèrmiëre,
Chô la tâblia dè pîrra, aï mètt la chalârda dè côrteliâzo ;
È dou pliaté quié dèbordâvè,
Tsëquye obri dèjià terièvè,
A pliéïna man dè boui, lè fâvè…
È le viò è le feúss trèchàn. « È bén ? Comèin ! »

« Vo eneú pâ senâ, Mêtre Ambrèje ?
Avoué chôn êr ôn pôc ràncho,
Deút Mêtre Ramôn, le mîhre dou mas.
Bo ! Lachiè yè la coûrba !
Vîdè-vo pâ chôrtéc lè j'èhîlè !
Mirèlye, poûrta ôn'écouèla. Dòn ! A tâblia, vo dîdè éhrè lâsso. »

« Alén ! », fétt le vagniè.
È ch'avànsôn vê lo couén
Dè la tâblia dè pîrra, è còpôn lo pan.
Mirèlye, lèsta è adrouèta,
Avoué l'oûlio di j'oliviè,
Lou garnè ôn pliaté dè fâvè ;
Pouè yèin èin côréchèin lou portâ dè cho man.

Dèin cho quiénzi'an îrè Mirèlye…
Coûha pêrcha dè Font-Viëlye,
È vo crèhè di Bô, è vo pliànnè dè Crô,
N'èin d'aï jiamê yô dè tan bèla !
Le guié cholè l'aït ouêrcha ;
È zôènèta, freússe,
Le fàsse a flioûr di zoûtè aï dô petéc cliòss.

È le règàr îrè ôna rojâ,
Quié èinvanè to lè mâ…
Dî j'èhîlè, mouén dôuss yè le râyôn, è mouén pôour ;
Li brelièvè nîrè lè trèchè,
Quié to dou lôn, fajàn dè bòcliè ;
È chô lo pièss ârrondéc
Îrè ôna pêrchîre dòblia è pâ ôncò bén mâoûra.

È folatèinta, è réïjèinta,
È charvâze ôna bréquièta !...
Ah ! dèin ôn vîrro d'évoueu, èin vèyèin yén cha grâsse,
To d'Ôn yâzo ôn l'ôri biôoucha !
Can apré tsecôn comèin d'abetôda,
Ya aô prèzià dè chôn travàil,
(Comèin ou mas, comèin ou tén du pére, mijère !)

« È bén ? Mêtre Ambrèje, anêtt,
Tsantèrâ-vo pâ ôna ?
Li djiôn : yè sta le choûye qu'ôn drômè ! »
« Côya, mo bôn j'améc… Chô hlé quié ch'èinmòquiè,
Rèfòn le viò, Djiô chòfliè,
È lo fé roâ com'ôna toupîye...
Tsantâ vo-mîmo, zôèintôra, quié éhè zôèno è for ! »

« Mêtre Ambrèje, djiôn lè l'obri di tsan,
Na, na, nô prèzén pâ po nô j'einmocâ !
Mâ vîdè, le vén dè Crô va tòtt a l'oûra dèbordâ
Dè voûhro vîrro... Bôn, trénquién, pére ! »
« Ah ! dè môn tén îro ôn tsàntèr,
Fétt adòn le vagniè ;
Mâ òra, couè voûdè-vo ? lè mérioú chôn crèvà !

« Bén, Mêtre Ambrèje, chèin dèmoûrè :
Tsantâ ôn pôc », deútt Mirèlye.
« Bèla drolèta, Ambrèje rèfòn comèin cho,
Ma vouê ya pâ mi quiè d'âréhè ;
Mâ por tè pliérrè yè dèjià prèsta. »
È to d'ôn coú coménsè dénchè,
Apré aï, dou vén, vouéïdà chôn vîrro.

I

Le Bali Sufrèn quié chô mêr comàndè,
Ou por dè Toulôn ya balyà lo signàl…
Nô partèchén dè Toulôn sén sèin Provansô.

Dè zacâ lè j'anglè, l'èinveúde îrè groûcha :
N'olén pâ mi tornâ dèin noûhrè mijôn,
Tan quié di j'anglè yèin le dèbandjià.

II

Mâ lo prômiè mi quié yèin nô navegàn,
N'avàn yô gnôn, oumi dèin lè ma,
Lo vol di goèlàn volèin pèr sèintéïnè…

Mâ lo checòn mi, quié côrèchàn la mêr,
Ôna tormèinta nô bàlye prou dè péïna !
È zor è nêtt, nô vouéïdàn dôour l'évoueu.

III

Mâ lo trejièmo mi, nô prèin le ràze :
Nô bôlecâvè le chan dè gnôn troâ,
Quié noûhro canôn àchè pochôp èhoâ.

Mâ adòn Sufrèn : « Einfàn, a la eúne ! » (1)
Nô fétt ; è d'ôn coú le gabiè corbà
Guégniè ou louén hla coûha aràbè...

IV

« Ou trôn dè l'ére ! créè le gabiè, (2)
Treú groú bâtemèin to driss nô j'arréïvôn !
Alêrta, èinfàn, lè canôn y sabòr ! »

Créè dè chôbétt le gràn marégnè.
« Quié atahichàn d'abòr lè fîguyè d'Antîbe !
Nô lou j'èin balyèrén apré d'ôn'âtre coûrba. »

V

Aï pâ ôncò deútt, chè vitt qu'ôna flièanma :
Caràntа bolèss van comèin d'alouèzo,
Pèrtôjiè di j'Anglè, lè batô dou rouê...

A ôn di bâtemèin yè chobrà quiè l'ârma !
Lôntén ch'avouèchàn pâ mi lè canôn roûsso,
Le bouè quié crâquiè è le mêr quié brànmè.

1. *eúne* : hune = plateforme supérieure de certains mâts
2. *gabiè* : gabier = matelot qui se tient dans les hunes

VI

Di j'ènèméc portàn, ôn pâ tòtt ou pliô,
Nô tchièin sèparà : quién bonoûr ! quiénta zoué !
Le Bali Sufrèn, corazioú è bliâvo,

È quié chô lo pon îrè chén bôouziè :
« Einfàn, créè anfèin, arrèhâ lo fouà !
È vouénjén lè dôour avoué d'oûlio d'Aix. »

VII

Aït a péïna deútt, quié to l'équipâzo
Chè lànsè avoué partéjànnè, lànsè, bârdè,
È grapén èin man, le ardéc Provansàl,

D'ôn cholètt chòflio créè : « a l'abordâzo ! »
Chô lo bor anglè, nô chôoutén d'ôn sô,
È coménsén adòn le gràn matchiolâye !

VIII

Oh ! quiéintoú coúss, oh ! quién carnâzo ¡
Quién fracà fan lè ma qué èhliàtôn`,
Dèjò lè marén le pon quié ch'èfòndrè !

Mi d'ôn Anglè pliônzè è pèrè ;
Mi d'ôn Provansàl a l'Anglè ch'apeúlyè,
L'èhrén dèin cho gréïfè è ch'èinliôtè.

« Chéïmbliè, dòn ? qu'ôn pou pâ crîrè ! »
Chëlia ch'èintèrròn le bôn èinsiàn.
« Yè portàn arroà comèin dèin la tsansôn.
Fiâvo, nô pôén prèziè chén crénte,
Yo îro, tégnèvo lo gouvèrnàil !
Ha ! ha ! achebén dèin ma mèmouéïre,
Véïvîcho meúl'an, meúl'an charè prèjèin ! »

« Couè !...éhè aôp dèin hlé gràn machàcro ?
Mâ, comèin la féss dèjò l'èintsàplio,
Yan djiôp, treú côntrè ôn, vo j'ècrabôlyè ! »
« Couéc ? lè j'Anglè ? » fétt èingrénjià
Le viò marén quié chè rèdrèssè...
Mâ tornâ chorréïjèin comèin îrè,
Rèprèin fiëremèin chôn tsan èintanà :

IX

Lè pià dèin lo chan, ya dôrà hlé guiêrra
Eindi dàvouè j'oûrè tan qu'a la nêtt.
Vèré, can le pôoussa aoulièvè pâ mi l'ouèil,

Mancâvè sèin j'òmo a noûhra galèra ;
Mâ treú bâtemèin chôn aôp èinliôtéc,
Treú bo bâtemèin dou rouê d'Anglètêrra !

X

Pouè can nô tornàn ou paéc tan dôouss,
Avoué sèin bolèss dèin noûhro bordâzo,
Avoué vèrga èin mouêr, vouèlè dèhrachiéyè,

Tòtt èin déjèin dè gâlè, le Bali afâblio :
« Atèindè, deútt, atèindè, cambrâdè !
Ou rouê dè Pari prèzèri dè vo ! »

XI

« Ô, noûhro amiràl, ta paròla yè fràntse,
N'èin rèfondôp, le rouê t'ahôoutèrè…
Mâ poûro marén, couè nô chèrvèrè-te ?

« N'én to quihà, la mijôn, la calànca,
Po côréc a cha guiêrra è lo dèfèindrè,
È tô vi portàn quié le pan nô mànquyè !

XII

« Mâ che tô va lé damôn, chovièin tè
Can chè corbèrèin a tôn pachâzo
Quié gnôn tè l'ànmôn ôtàn quiè to matèlô.

« Vèré, ô bôn Sufrèn, n'ôchàn lo poï,
Dèvàn quiè tornâ dèin noûhro velâzo
Nô tè poûrtèràn rouê hlo sômbè di diss ! »

XIII

Yè h'ôn Martégàl, quié a la vèlyà
Ya fé la tsansôn èin tèindèin lè félèss…
Le Bali Sufrèn yè partéc po Pari ;

È djiôn quié lè gràn dè hlé côntrâ
Chôn aôp zaloú dè cha glouère
È cho viò marén jiamê mi l'an yôp !

A tén, le viò di j'avàn
Ya fôrnéc cha tsansôn dè la mêr,
Porchèin quié cha vouê dèin lè plioûr alâvè chè nèyè ;
Mâ por lè j'obri chuir pâ, sêrtè,
Car chén mòss dërè, la téha alèrta
È la bôtse èintrèouêrcha,
Lôntén apré lo tsan, ahôoutàn ôncò.

« È dénchè, can Màrta felâvè
Deútt, iràn lè tsansôn quié nô tsantàn !
Iràn bèlè, zôvènèss, è alàn lôn...
L'êr chè fétt ôn pô viò, mâ qu'èimpoûrtè ?
Òra n'èin tsàntôn dè mi noèlè
Ein fransè, ànvoueu chè troûvôn
Dè mòss brâmèin mi fén… Mâ couéc comprèin câquye tchioûja ? »

È dou viò chô hlè paròlè,
Lè j'obri chè lèvèin dè tâblia,
Chôn alâ menâ lè chi còbliè a la pechòta
Dè la bèla évoueu côrèinta ;
È dèjò la bêrclia y charmèin pèindolèlèin
Ein frèdonèin la tsansôn
Dou viò Valabrégàn, abèràn lè môlèss.

Mâ Mirèlye, tòta cholèta,
Îrè chobrâye, réïjèinta,
Chobrâye avoué Veussèin, le feúss dè Mêtre Ambrèje ;
È to lè dô èinséïmblio prèzàn,
È lè dàvouè téhè chè corbàn,
L'ôna vêr l'âtre, quié rèchéïmbliàn
A dàvouè cabridèlè (1) *èin flioûr, quié côoussè ôn chéc zoyoú.*

« Mâ adòn ! Veussèin, faji Mirèlye,
Can chô lè rén t'â tôn facheú,
È quié tô t'èin va pè lè louà arrénjiè lè coûrbè,
Tô di n'èin vîrrè dèin to voyâzo,
Dè chiatò, dè couén charvâzo,
Dè louà, dè féhè, dè patronàlè !...
Nô j'âtro, nô chortèchén jiamê dou pijonir ! »

« Cho yè bén fétt, damouijèla !
L'agachèmèin y dèin pè lè rejènèss
Va ôtàn por èinlèvâ la chi quiè dè bîrè ou pòtt ;
È che, por atrapâ d'obrâzo,
Dou tén fâ chôportâ to lè tén,
Portàn ya chôn plijéc le voyâzo
È l'ômbro dou tsemén fétt ôbliâ la tsâtt.

1. *cabridèlè* (pl.) : cabridelle = plante commune dans les marécages du Midi

« Dénchè, tòtt a l'oûra, drouè lo tsâtén,
Drouè quié lè j'âbro d'olîvè
Chè charèin tòtt èintchièr èinrejanà dè flioûr,
Dèin lè vèrjiè rèbliantséc,
È chô lè frâno, a la nâta,
N'alén tsassiè la cantarîda, (1)
Can vèrdîyè lo nêtt ou groú dè la tsaloûr.

« Pouè, nô lè j'atsètôn ou magazén...
Dè yâzo, nô romachén dèin lè garîguiè,
Lè tsâgnio ròzo ; dè yâzo, y lac, n'alén pèchiè
Dè chanchòyè. La zèinta pêche !
Pâ bèjouén dè félèss ni d'atràpè :
Ya qu'a tapâ l'évoueu freússe,
Le chanchôye y tsàmbè yèin chè colâ.

« Mâ éhè jiamê aôoucha y Chéntè ?...
Yè lé, ma poûra ! quié tsàntôn ;
Lé quié pèrtòtt apoûrtôn lè j'èinférmo !
N'én pachà can îrè féha…
Mâ quiéntoú créc ! è quiè d'èx-votô !
« Ô Chéntè, gràn Chéntè, achâ pédjià dè nô ! »

« Yè l'an dè hlé gràn mèrâhlio…
Môn Djiô ! Môn Djiô ! Quiénta youûva !
Ôn èinfàn îrè pè têrra, vouêquièin, mègrètt,
Zèin comèin Chén Jiàn Bâtîsta ;
È d'ôna vouê trésta è pliéntéïva :
« Ô Chéntè, rèindè-mè la youûva,
Fajitt, vo poûrtèré môn agnèlètt cornôp. »

« Alèintòr dè luéc dè plioûr colàn,
Èin mîmo tén, lè châssè dèvalàn bâ
Pliàn pliàn dè damôn chô lo poûplio a crôpégnôn ;
È drouè quié lo câblio
Bôouzièvè tan chi pôc, l'èlieúje èintchiëre,
Créâvè : « Gràn Chéntè, ô ! éneú nô charvâ ! »

« Mâ dèin lè bré dè cha marréïna,
Dè cho manètè prénmè,
Drouè quié l'èinfanètt pou totchiè lè j'oúch
Di treú Marîyè Bénouroûjè,
Ch'atràpè y châssè mèrâhlioûjè
Avoué la fòrcha végôroûja
Dou nèyà a couéc la mêr lànsè ôn lan !

1. *cantarîda* : cantharide = insecte

« Mâ a péïna le man chijè
Avoué amoûr lè j'oúch di Chéntè,
(L'é yôp !) dèchôbétt créè l'èinfanètt
Avoué ôna fouè mèrvèlioûja :
« Vîyo lè châssè mèrâhlioûjè !
Vîyo mére-grànta èin plioûr !
Alén quièréc, véïto, vèïto môn agnèlètt cornôp ! »

« È vo topari , Damouijèla,
Djiô vo mantègnîchè ouroûja è bèla !
Mâ che ôn tsén, ôn lanjêr, ôn loú ou ôn charpèin,
Ou tòtt'âtra béhieu rodèinta
Vo fé chèintrè cho dèin pouéntouè,
Che le maloûr vo j'acâblyè,
Côreú, côreú y Chéntè ! areú lé lo cholé. »

Dénchè pachâvè le vèlyà.
Le tsarrèta dèjartèlâye,
Avoué cho groûchè roûè, faji lo lômbro pâ louén ;
Doncouèdòn, dèin lè marèssè
Ôn avouèchi chonâ ôna chonalièta…
È le chevouèta èinnoyoûja
Ou tsan di rossignòl apondî cha pliénta.

« Mâ dèin lè j'âbro è dèin lè vouârzè,
D'abòr qu'anêtt le lôna bàlye,
Oûdè-vo, deútt, quié vo côntîcho ôna côrse
Quié crèjâvo gâgniè lo prî ? »
Le drolèta deútt : « Volôntchiè ! ».
È mi qu'ouroûja, l'inossèinta
Èin tegnièin lo chòflio ch'apròssè dè Veussèin.

« Îrè a Nîme, chô l'Èsplanàda,
Quié hlè còrsè iràn balyéyè,
A Nîme, ô Mirèlye !... Ôn môndo nômbroú
È mi charrà quiè lè piss dè la téha,
Îrè ché por vîrrè la féha,
Téha nouâ, pià nôp, chén vèsta
Dè nômbroú côratir ou mitén dèjià végnàn d'alâ.

« To d'ôn coú èintrèvîyôn
Lagalànto, rouê di côratir,
Lagalànto, hlé for quié le nôn bén chuir
Yè côgnôp dè voûhra ourëlye,
Hlé sèlèbre dè Marsèlye,
Quié dè Provànse è d'Italîye
Aï choflià lè j'òmo lè pliô dôour.

« Aï dè tsàmbè, aï dè coúchè
Comèin lo sènèchàl Jiàn Cuéïsso !
Dè pliaté d'èhén aï plièn lo rahèlir
Ànvoueu lè còrsè iràn èhréïchè ;
È tan aï d'èchàrpè reútsè
Qu'ôn ôri zôrà qu'y pèindjioú,
Mirèlye, le cornitôn chè tègnièvè èinvouà !

« Mâ hlo momàn, bachèin la téha,
Lè j'âtro mètôn lè vèstè...
Gnôn avoué Lagalànto doûjôn côréc. Le Cri
Ôn zôvènètt dè bòna ràche,
Mâ qui'aï pâ lè tsàmbè flàsquyè
Îrè ènôn menâ dè vàtsè
A Nîme, hlé zor : cholètt doûjè lo provocâ.

« Yo quié pèr ajàr mè troâvo lé :
« Éh ! nôn d'ôn ràt, créo,
Nô côrèchén arri ! Mâ couè é-yo deútt, lèzièr !
Tuéss a coú végnôn : «Èrèzo, tè fâ côréc !
È pénchâ-yè : chô lè crèhè
È po témouén rèin quiè lè tsâgnio,
Âvo jieústo côréc quiè apré lè pèdreú !

« Yé côntà alâ ! Lagalànto
Drouè quié mè vitt, dénchè m'arréhè :
« Tô poutt, môn poûro pétéc, èhatchiè lè corràyè di bòtè !
Èin mîmo tén, di coùchè rîdè,
Èinfèrmè lè môsclio
Dèin ôn pantalonètt dè chàya
Ànvoueu dè barràlè d'or iràn cojouéyè.

« Por quié le chòflio chè rèpojîchè,
Nô prèinjén èin bôtse ôn brén d'avàn
Tuéss, comèin d'améc, nô nô totsén la man ;
Tréïmblièin d'èimpachiénse,
Avoué lo chan quié nô bôléquyè,
To lè treú, lo pià hla râye,
N'atèinjén lo signàl... Yè balyà ! Com'ôn alouèzo

« To lè treú n'avalàn la pliànna !
A tè ! a me ! È dèin la cariëre
Ôn tôrbélyôn dè pôoussa crôè lè chàss !
È l'êr nô poûrtè è lè piss foûmôn…
Ô ! quién ardoûr, ô quiénta côrse èinraziâye !
Lôntén dè l'élàn quié nô j'èinfliànmè,
Nô crèjàn quié dè fron n'ôràn gagnà l'assô !

« Yo a la fén prèinjo d'avànso,
Mâ yé bén aô ma malchànss !
Car, adòn quié com'ôn fièr folatôn,
Mè lansièvè chén côcâ,
Tò d'ôn coú, môrèchèin è bliâvo,
Ou bo momàn quié lè pachâvo,
Rôbàto, a côr dè fliâ, è mouêrjo la pôoussa !

« Mâ lè dô, comèin can dànsôn
A Aix lè Tsèvâ-frux, chè lànsôn
D'ôn pâ règlà, tozò règlà. Le famoú dè Marsèlye
Crèjî chuir d'aï la partchià bèla !...
Déjàn qui'aï pâ dè ràta :
Le Marsèlyè, Damouijèla,
Portàn, ya troà chôn òmo dèin lo Cri dè Mouriés !

« Pèrmiè lo poûplio amachà,
Dèjià bôrlàn lo beútt...
Ma bèla, ôchâ yô chôoutâ lo Cri ! (1)*Vîdè lo !*
Ni pèr lè môn, ni pèr lè pâr,
Ya pâ dè lîbrè, pâ dè sêr,
Quié yan a côréc tan dè nêr !
Lagalànto fônsè èin ôrlèin com'ôn loú...

« È le Cri, coronà dè glouère,
Èimbràchè lo potô di pri !
Tò hlou dè Nîme, chè prèssepeútôn :
Oûlôn chaï lo nôn dè cha patrîye.
Le pliaté d'èhén ou cholè brélye.
Lè palèss chôounôn ; y j'ourèlyè
Tsàntè le ôbouè… Le Cri rèchî lo pliaté d'èhén. »

« È Lagalànto ? », fétt Mirèlye.
« Règrobégnà, dèin lè gnòlè dè pôoussa
Quié le piatonèmèin di zèin cholèvàvè alèintòr,
Tégnèvè charrà dèin cho man jouéntè,
Lè dô zôèno ; l'ârma èin péïna
Dè l'èhornâye quié tan lo côntchièvè,
Y gòtè dou fron chè mèhliàn dè plioûr.

« Le Cri l'apròssè è lo chalôè :
Dèjò lo titètt d'ôna beuvèta,
Frâre, li deútt le Cri, avoué me, nèin véïto !
Ouéc lo plijéc, dèmàn lè pliéntè !
Nèin è bèyén lè pri gâgnà !
Bâ lé, dèin lè gràn j'Arènè,
Por tè, comèin por me, va, ya ôncò proú dè cholè. »

1. *Cri* : crack ou nom de famille provençal

« Mâ, lèvèin cha fàsse bliâva,
È dè cha tsêr quié tréïmbliâvè,
Èinlèvèin cho pantalonèss y cliôssètè d'or :
Puésquye l'âzo mè bréïjè,
Té ! li rèfòn, chôn tchiò !
Tô, Cri, t'é ornà dè zôèintôra :
Avoué anoûr, tô pou portâ lè brâyè dou pliô fòr ! »

« Dénchè iràn cho paròlè,
È dèin lo fiàn dè môndo quié l'èhrén,
Trésto com'ôn frâno quié yan dècapetà,
Deúsparè le gràn côratir.
Ni a Chén Jiàn, ni a Chén Pîrro,
Gnôna pâr, jiamê chè mi fé vîrrè,
Po côréc ou chôoutâ chô l'oûtre gônfliâye. »

Dèvàn lo Mas dè Falébrégo,
Dénchè Veussèin faji moûhra
Dè chèin quié chaïtt : le ròzo végnèvè y zoûtè,
È chôn ouèil nir fliànmàvè.
Chèin quié déjitt, lo mohràvè,
È lè moss colàn nômbroú,
Com'ôna ramâ chôbéta chô ôn rècoú dè maï.

Lè fafèròss tsàntàn dèin lè blièhè,
Mi d'ôn yâzo, charréhôn por ahôoutâ.
Choèin lè rossignòl, choèin l'oujé dou nêtt,
Dèin lè zorètè chè tégnàn côya :
È totchiâye ou fon dè l'ârma,
Liè, achètâye, chô lè rànmè,
Tan quié a l'ârba ôri pâ clioú l'ouèil.

« Péncho, fajitt a la mére,
Quié por ôn èinfàn dè vagniè
Prèzièvè roudamèin bén ! Ô ! mére, yè h'ôn plijéc
Dè drômén d'evêr ; mâ òra
Po drômén lo nêtt, yè tra cliàr :
Ahôoutén, ahôoutén lo ôncò...
Pachèrâvo mo vélyè è ma vià a l'ahôoutâ.

TSAN CHECÒN

LA CÔLIÈTA

Mirèlye romàchè dè fòlyè dè mourî po lè vèrmé a chàya. – Pèr ajàr, Veussèin, le taconir dè coûrbè pâchè pèr ôn tsemenètt vején. – Le drolèta lo créè. – Le bouèbo yèin véïto por idjiè è rafàchè avoué liè chô l'âbro. – Cohêr di dô j'èinfàn. – Veussèin fé la comparèjôn dè la chouèra a luéc Veussènèta è dè Mirèlye. – Le néc di mézànjè pêrchè. – La rànma trochâye ; Mirèlye è Veussèin tchièjôn bâ dè l'âbro. – Le drolèta dèhliârè chôn amoûr. – Le bouèbo pachionà avoûè. – La Tchièbra d'or, le figuîr dè Vôcluze. – Mirèlye rapèlâye pè la mére. – Rèbôouzo è sèpara-chiôn di j'amouiroú.

Tsantâ, tsantâ, magnanarèlè ! (1)
Car le côlièta l'ànmè lè tsan !
Bo chôn lè vèrmè a chàya, ch'èindrômèchôn lo trejièmo yâzo.
Lè mourî chôn plién dè bouàtè
Quié le bo tén rèin zoyoûjè
Com'ôn èchén dè bliòndè mossètè
Quié ròbôn lour méïl y romarén di tsan rocaliôp.

È dèfolièin voûhrè rànmè,
Tsantâ, tsantâ, magnanarèlè !
Mirèlye, yè h'a la fôlye, ôn bôn matén dè maï.
Hlé matén-lé, po bòclyè
Y j'ourèlyè, le coquièta,
Aï pèindô dàvouè cherièjè…
Veussèin, hlé matén, pâchè pèr lé tornâ.

A la bêrrèta rôze,
Comèin yan lè zèin di mêr latéïnè,
Aïtt, zèintamèin, ôna pliôouma dè pôléco ;
È èin tranzetèin pè lè tsemenèss,
Faji fôèc lè charpèin rodjioûjè
È di sonòrè môrjièr,
Avoué chôn bahonètt, tsassièvè lè pîrrè.

« Ô Veussèin, li fé Mirèlye
Dou mitén di vèrdè j'alé,
Tô pâchè bén véïto, porcouè ? » Veussèin, to d'ôn coú,
Chè rèvéïrè vê la pliantachiôn
È pèr ôn mouri pèrtchiâye,
Com'ôn guié tèrrachôn
Dèhrôè la drolèta è vêr liè voûlè zoyoú.

« È bén, Mirèlye, yèin-te bén le fôlye ? »
« Bo, tsâpôc tò chè dèhôtè. »
« Voûdè-vo quié idzîcho ? » « Hoï ! » Pèindàn quié damôn
Liè réïjitt a gòrze ouêrcha
Veussèin, tréïchèin lo tréolâ,
Rafàchè chô l'âbro com'ôn grè.
« Mirèlye, ya quiè vo, le viò Mêtre Ramôn ?

1. *magnanarèla* : magnanarelle = celle qui élève des vers à soie

« Fédè lè rànmè bâchè. Féjo lè hâtè,
Yo, boûgro ! » È avoué cho man lèzièrè,
Liè mapèin lè rànmè : « Tsàssè l'èinnoyèmèin
Dè travalyè ôn pôc èin compagnén !
Cholèta, vo yèin ôna flèma,
Deútt, liè. » « Yo égàl, chèin quié mè làgnè,
Rèfòn le bouèbo, yè jieustamèin chèin lé. »

« Can nô chén èinsé dèin noûhra cabàna,
Ànvoueu n'avouèchén quiè lo brôéc
Dou Roûno tormèintà quié rônzè lo graviè,
Ô, dè yâzo, quiéntoú j'èinnoyèmèin !
Pâ tan dè tsâtén, car d'abétôda,
Nô fajén noûhrè vejeútè,
Lo tsâtén, avoué lo pére, d'ôn mas a l'âtro mas.

« Mâ can le oú (1) *yèin ròzo dè gran,*
Quié lè zornéïvè chè fan evêrnoûjè
È lônzè lè vèlyè ; alèintòr dou brajir,
Pèindàn quié ou loquièt
Câquye folatôn chôbliôn è miànnôn,
Chén lomiëre è chén gràn paròlè,
Fâtt atèindrè lo chòno cholètt yo è luéc ! »

Le drolèta li fé lèstamèin :
« Mâ, ta mére, ànvoueu quié îhè ? »
« Yè mòrta !... Le bouèbo chòbrè môètt ôn momanètt,
Pouè rèprèin : « Can Veussènèta
Îrè avoué nô, è quié, zôènèta,
Vouardâvè ôncò la cabàna,
Adòn, îrè ôn plijéc ! » « Mâ comèin Veussènètt,

T'â ôna chouèra ?» « È le zôènèta
Châda quié yè, è bòna fajandîre,
Deútt le trèchioú d'avàn... tra, car a la Fontànna dou Roué,
Bâ lé èin têrra dè Bô Quièrè,
Chè îrè èind'alâye apré lè chîtor.
Tan lou pliéji chôn zèin férè,
Quié chôrvèinta l'an prîcha è chôrvèinta yè èindî adòn. »

« Li rèchéïmbliè-hô, a ta chouèrèta ? »
« Couéc ? Yo ? Pâ tan. Yè bliònda
È yo, vo lo vîdè, ché brôn com'ôn bôouzôn...
Mâ pliôhoú, châdè-vo, couéc rapîlè ?
Vo ! voûhra téha rèvèliâye
Comèin lè fòlyè dou mîrte
Voûhro piss charrà, ôn deritt quié èhè bèchònnè.

1. *oú* : houx

« Mâ po charrâ la tîla cliàra
Dè voûhra couéïfa, bén miò quiè liè,
Mirèlye, aï la man !... Yè pâ pôta nôn pliô,
Ma chouèra, ni èindrômeúte,
Mâ vo, ouéro éhè-vo mi bèla ! »
Adòn, Mirèlye, a mitchià côlieúte
Lachèin alâ la rànma : « Ô ! deútt, sté Veussèin ! »

Tsantâ, tsantâ, magnanarèlè,
Di mourî, le fôlye yè bèla,
Bo chôn lè vèrmé a chàya è ch'èindrômèchôn lo trejièmo yâzo.
Lè mourî chôn plién dè bouàtè,
Quié le bo tén rèin zoyoûjè,
Com'ôn èchén dè mossètè bliòndè
Quié ròbè chôn méïl ou romarén dou tsan rocaliôp.

« Dénchè, tô mè troûvè jantîla
Mi quiè ta chouèra ? Le drolèta
Fétt a Veussèin : « Brâmèin dè pliô, sté rèfòn. »
« È couè é-yo dè pliô ? » Chéinte mére !
È couè ya dè pliô le prirètt
Quiè le tchiòc préïnmètt,
Yè-te pâ le botâ mîma, è le tsan è le grâsse ! »

« Mâ ôncò ? » « Ma poûra chouèra,
T'aré pâ lo bliàn dou porrètt !
Comèin l'évoueu dè la mêr, Veussènèta ya lè j'ouèss,
Pêr è cliàr…
Lè voûhro chôn nir com'ôn jê ;
È can chô me brélyôn,
Mè chéïmblyè quié bîyo ôn tranliòtt dè vén couitt.

Dè cha vouê lèziëre è cliàra,
Can tsantâvè la Peyronèla,
Ma chouèra, âvo gràn gô d'avouéïrè chô dôouss j'acòr ;
Mâ vo, lo mouéïndro mòss,
Quié vo deútè, ô drolèta,
Mi quiè pâ ôna tsansonèta,
Èintsàntè lè j'ourèlyè è tròblyè lo coûr.

« Le chouèra èin côrechèin dèin lè pahôrè,
Le chouèra com'ôna rànma dè dàtè,
Ch'è bôrlâye lo couil è la fàsse ou cholè,
Vo, bèla, crîjo quié éhè fétè
Comèin lè flioûr dè l'asfodèla ;
È dou tsâtén le man bôrlâye
Doûjè pâ carrèssiè lo fron bliàn !

« Com' ôn pioú dè charpèin dou torrèintètt
Le chouèra yè h'ôncò préïnma ;
Poûra liè, dèin ôn an ya fôrnéc dè crèhrè...
Mâ dè l'èssèblya a la àntse,
Vo, Mirèlye, rèin vo mànquyè ! »
Mirèlye, lachèin tornâ èssapâ la rànma,
È tòta rôze deútt: « Ô ! sté Veussèin ! »

Èin dèfolyèin voûhrè rànmè,
Tsantâ, tsantâ, magnanarèlè,
Dénchè, lè bo j'èinfàn, dèin l'âbro foliôp,
Catchià dèjò lè rànmè,
Inossèin com'a lour âzio,
Ch'afrôàn y galantèréc.
Portàn, dè mouén èin mouén, lè crèhè avàn dè tsènèveú.

Damôn, chô lè roc pèlà,
Chô lè gràn tor rôénéyè,
Ànvoueu toûrnôn, lo nêtt, lè viò prèinsè di Bô,
Lè chàcro (1), *èhliatèin dè bliàn,*
Dèin l'èhèindouà chè lèvàn,
È lè lârzè j'âlè brelyàn
Ou cholè, quié dèjià èssôoudâvè lè tsagnièss.

« Ô ! n'én rèin fétt ! quiénta vèrgôgne !
Liè deútt d'ôn êr dè boudèréc.
Sté dròlo deútt quié yèin mè idjiè,
Pouè mè fé rèin quiè férè réïrè !
Alén, hôp, quié le man chè dègôrdèchîchè,
Porchèin qu'apré, le mére pôrri dërè,
Qu'yé pâ ôncò proú dè chaï, po mè mariâ.

« Va, va, tô quié tô tè gabâvè,
Môn poûro améc, tô tè mètîchè a vouâzo
Po mapâ, ou quiéntà, la fôlye, crîjo quié,
Can fôri tòtt èin ramètè,
Tô pôri ménjiè dè règardèlè ! (2)
« Vo mè crîdè dòn, ôn fibliètt ?
Rèfòn le bouèbo ôna bréca capôn.

« È bén ! Couéc mapèrè mi véïto,
Damouijèla, n'alén vîrrè. »
È zoú ! avoué lè dàvouè man, afèrà a travalyè,
Tuêr è màpè lè rànmè.
Pâ mi ôn tôn, pâ mi ôn arrè !
(Pèr cha botchiâ, fàye quié bêlè.)
Le mourî quié lè poûrtè yè d'abòr côliéc.

1. *chàcro* : sacre = grand faucon
2. *règardèlè* : mets imaginaires

Fan portàn d'abòr ôna poûja.
Can ôn è zôèno, la bèla tchioûja !
Com'ou mîmo chac mètôn lè fòlyè éinséïmblio,
Ôn yâzo, lè zèin diss prén
Dè la drolèta, dèin lo sèrclio,
Végnôn ch'èintrèmèhliâ
Avoué lè diss bôrlèin, lè diss dè sté Veussèin.

Liè è luéc trèssalièchôn ;
D'amoûr lè zoûtè ch'èinfliànmôn,
È to lè dô a coú, d'ôn fouà èincognôp,
Chèintôn la fouamèinta.
Mâ adòn quié sta apovèintâye,
Chôrtè lè man dè la fôlye,
Luéc, pè lo tròblio ôncò to rèbôouzià :

« Couè aï-vo ? Ôna vouéfa catchiàye,
Deútt, vo j'a èfi pouéïnchà ? »
« Ché pâ, corbèin lo fron liè rèfòn a vouê bâcha. »
È chén rèin mi, tsecôn chè rèmètt,
A tornâ mapâ câquyè ramètè.
Avoué d'ouèss malén, pèr dèjòtt,
Guiêrchîyôn portàn couéc réïrè dèvàn.

Lour pièss tapâvè !... Le fôlye
Tchièttt tornâ comèin la pliôze ;
È can apré, ou chaquièttt la mètàn,
Le man bliàntse è le man brôoúna,
Chi pèr èsprè, chi pèr ajàr,
Végnàn tozò l'ôna vê l'âtra,
Mimamèin qu'ou travàil prèinjàn plijéc.

Tsantâ, tsantâ, magnanarèlè
Èin dèfolyèin lè ramètè !...
« Vitt, vitt, tò d'ôn coú Mirèlye créyè, vitt ! »
« Couè ya-te ? » Lo di hla bôtse,
Véïva com'ôna locoustèla chô ôna veúss,
Dri dè la rànma ànvoueu chè tchièin,
Faji ségno dou bré... « Ôn néc… quié n'alén aï ! »

« Atèin ! » ... Èin rètégnèin lo chòflio côr,
Com'ôn tchiòc lo lôn di tuîlè,
Veussèin, dè rànmè èin rànmè chôoutè vê lo néc.
Ou fon d'ôn pèrtô quié nateurèlamèin
Èintrèmiè la rôsse dôoura,
Ch'îrè fétt, pè l'èintrâ
Lè bèhiòss chè vèyàn, dèjià èin pliôoumè dègôrdéc.

Mâ Veussèin, quié a la rànma tuêrcha
Yèin dè cruijiè lè tsàmbè fòrtè,
È pèindô d'ôna man, dèin lo trôn bôcalôp,
Tsèrquiè dè l'âtra. Ôn pô mi chôp,
Mirèlye, adòn, la fliànma y zoûtè :
« Couè yè-te ? li dèmàndè avoué prècôchiôn.
Dè pèimparrèin ! » « Comèin ? » « Dè bèlè mézànjè pêrchè ! »

Mirèlye èhliàtè dè réïrè.
« Ahôouta, deútt, t'a-hô jiamê avouéc dërè,
Can dô troûvôn ôn néc, ou sômbe d'ôn mourî,
Ou dè tòtt âbro quié lo rèchéïmblyè,
Pâchè pâ l'an, quié èinséimblio
Le Chénte Elieúje vo j'achéïmblyè.
Ôna réntse, deútt môn pére, yè tozò vèré.

« Hoï, li fétt stéc, mâ fâtt ajiôtâ,
Quié hlé èspouêr pou chè fòndrè,
Che dèvàn quié d'éhrè èin zévoueu, ch'èssàpôn lè bèhiòss. »
« Jièzô, môn Djiô ! Fétt èintèinchiôn !
Créè le drolèta ; è chén tardâ,
Chàrra-lè bén, chèin nô règàrdè ! »
« Ma fouè ! li rèfòn dénchè le zôèno,

« Le mèlioú louà po lè rèmiziè
Fôritt èfi dèin voûhro carracô… »
« Ah !, to, hoï, bàlye, yè vèré !...» Le bouèbo adòn
Mè yén la man ou pèrtô,
È le man pliéïna ch'èin toûrnè,
È càtro èin téïrè dou bôp.
« Bôn Djiô, deútt Mirèlye èin tèindèin la man, ô, ouèro !

« Quiénta jantîla nécâ !
To, to, poûro vo, ôn bôn bèc ! »
È, èhoûrna dè plijéc, lè bîjè meúle yâzo,
Lè dèvoûrè è lè carèssè ;
Pouè avoué amoûr, zoulemèin lè colôouzè
Dèjò lo carracô, quié gônflyè...
"Té, té, tèin la man, créè tornâ Veussèin. »

« Ô ! lè zèin ! Lour téhè pêrchè
Yan d'ouèss fén comèin d'aôlyè ! »
È liè tornâ dèin la bliàntse è chouèza prijôn
Càtsè treú mézànjè !
È, chô lè sén tsâss dè la drolèta,
Le pétéïta covâ, quié chè môntoûnè,
Cri quié l'an rèmètouâye ou fon dè chôn néc.

« Mâ, dè vèré ? Veussènètt èin d'a-te ôncò ? »
« Hoï ! » « Chénte Vièrze ! vitt, tòt a l'oûra
Deri quié t'â la man di fâyè ! » « Éh ! brâva zèin, quié éhè !
Lè mézànjè, can yèin Chén Zoûrzo,
Fan djiè, dòze coquién è mîmo catòrje
Choèin dè yâzo ! Mâ té, té, tèin la man,
Lè dèriè foûra ! È vo, bo bôp, adjiô ! »

Comèin le bouèbo rafàchè bâ,
È quié liè, véïto lè j'arrénzè
Bén dèlecatamèin dèin chôn motchioûr flioratà…
« Aïe, aïe, aïe ! » d'ôna vouê gatolioûja
Fé chôbetamèin le poûra liè.
È vèrgognoûja, chô lo pièss,
Chàrrè lè dàvouè man. « Aïe, aïe, aïe, véjo môréc.

« Ô ! pliorâvè, mè grafénôn !
Aïe ! mè grafénôn è mè pouénjôn !
Côrè véïto Veussèin, véïto ! » Yè quié èindî ôn momàn,
Comèin vo dërè ? Dèin la catsèta
Groú è véc le rèbôouzo !
Èindî ôn momàn, dèin la bèinda alâye,
Lè dèriè néchôp avàn mètt ôna berrolâye.

È dèin l'èhriss valonètt,
Le fiàn dèbredà,
Quié pou pâ férè léïbramèin chôn roú,
A gràn coú dè gréïfè è di j'âlè,
Fajitt, dèin lè pliss,
Dè cômparalètè chén parèlyè
Fajitt, lo lôn di rouôn, meúle bo rôbàss.

« Aïe, aïe, n'èin lè quièréc. Voûla, »
Liè li chôspirièvè. È comèin le charmèin tsarzià
Quié le vèinss fé tréïmblyà, com'ôna môze
Can chè chèin pouéïncha d'ôn frèlôn,
Dénchè zèmîlè, chôoutè è chè plîyè
Le zôènèta di Falabrégo…
Luéc portàn ya volà vêr liè...Tsantâ èin mapèin,

Èin mapèin voûhrè ramètè,
Tsantâ, tsantâ magnanarèlè !
Chô la rànma ànvoueu plioûrè, luéc adòn ya volà.
« Vo lo créndè dòn bén, lo gatoïl ?
Luéc li deútt, dè cha bôtse améïcha.
Éh ! comèin yo, dèin lè j'ôrtchiè,
Che, pià nôp, bén dè yâzo vo dèvrâ vouassâ,

« Comèin farâ-vo ? » È po dèpojâ
Lè bèhiòss quié ya chô lo pièss,
Luéc li prèjèintè, èin réïjèin, cha bêrra dè marén.
Dèjià Mirèlye, dèjò la matîre
Quié lè bèhiòss rèinjôn gônflya,
Mè yén la man è dèin la bêrra,
Dèjià, ôn a ôn, rèpoûjè lè mézànjè ;

Dèjià, lo fròn corbà, poûra liè,
È rèveriâye ôn pôc d'ôn lâ,
Dèjià le chorréïre chè mèhliàvè a cho legrèmè ;
Chéïmblibliamèin a la rojâ,
Quié, lo matén, dè la velièta
Bàgnè lè campanètè fliàpè,
È rôbàtè èin pèrlè è ch'énvoûè y prômièrè clièrtâ…

È dèjò lour, fâ-te pâ quié le rànma
Tò d'ôn coú tròchè è cràquiè !...
Ou couil dou vagniè, liè, èin créèin fèrr,
Chè prèssepeútè è lo chàrrè dè cho bré ;
È dou groú âbro quié chè dèhràchè,
Èin ôn rouèmèin lèst,
Tchièjôn, comèin dè béchôn, cho lo téndro gramôn.

Fé chéquièтt, chéc dôouss, chéc grèc,
Quié di zorètè brénlâ lo pâlio,
Chô la zôèna còblia, quié voûhro cohêr
Ôna corchèta féïblièchîchè è arréhîchè !
Chéc vagabôn, rèspiriè dôoussèmèin ¡
Balyè lo tén quôn chônzè,
Lo tén quié, tòtt ou mouén, chônzôn ou bonoûr !

Tô quié tô tsàntè èin tôn côrèin,
Va zoulemèin, va zoulemèin, pétéc brantètt !
Pèrmiè lè bòlè, méïna pâ tan dè brôéc !
Pâ tan dè brôéc, car lè dàvouè j'ârmè
Chôn, dèin lo mîmo rayôn dè fliànma,
Parteútè com'ôn ouachèlètt quié èchéïmè…
Lachiè-lè volâ dèin lè j'êr bén èhilà !

Mâ liè, apré ôn còrcha,
Ch'è dèfétè dè l'èimbrachàda…
Mouén blianètè chôn lè flioûr d'ôn cognassiè.
Pouè hlo rouôn ch'achètôn,
L'ôn côntrè l'âtre chè cotôn,
Ôn momanètt chè côcôn,
È ahôoutâ comèin prèzè le bouèbo di coûrbè :

« Vo, vo j'éhè-vo rèin fé mâ, Mirèlye ?...
Ô vèrgôgne dè la réntchià,
Âbro dou djiâblio, âbro moudéc qu'ôn devéndro yan pliantà,
Quié le maladéc t'apélîchè,
Quié l'artéjôn (1) *tè dèvorîchè,*
È quié tôn mêtre tè prèinjîchè èin mèfréc ! »
Mâ liè, avoué ôn tréïmblièmèin quié pou pâ arrèhâ :

« Mè ché pâ féte dè mâ, deútt, na, na !
Mâ, com'ôn èinfàn y drapèlè,
Quié dè yâzo vouècàchè è châ pâ porcouè,
Yé câquye tchioûja, liè deútt, quié mè pîjè,
Lo vîrre, lo avouéïre, chèin m'èinléïvè,
Môn coûr n'èin bôléquiè, môn fron n'èin chônzè
È le chan dè môn cor, pou pâ chobrâ côya. »

« Èfi, deútt le vagniè,
Yè-te dè pouîre, quié lé mére
Va tséincagniè d'aï, a la fôlye, mètt tra dè tén ?
Comèin yo, can végno apré l'oûra,
Dèhrachià, bardôflià com'ôn Môre
Por éhrè alà tsèrcâ dè môourè !... »
« Ô ! na, deútt Mirèlye, ôn'âtra péïna mè tchièin. »

« Èfi, ôn coú dè cholè,
Fé Veussèin, vo j'a èinchoulâye.
Chétt, deútt, ôna élye pèr damôn y Bô,
Li déjàn Tavèn : vo j'apléquiè
Bén, hlo fron, ôn vîrro d'évoueu
È, dè chôbétt, dè la chèrvèla piòrna ;
Lè rayôn èinchorchièlà zéfliôn dèin lo cristàl. »

« Na, na rèfòn le drolèta dè Crô ;
Lè tralônéyè dè maï,
Yè pa y dròlè dè Crô quié poûôn férè pouîre !...
Ma a couè chèrvè dè tè trômpâ ?
Dèin môn sén, pouî pâ mi lo rècatchiè !
Veussèin, Veussèin, t'ou-hô lo chaï ?
Dè tè, ché amouiroûja »... Ou bor d'ôn' évouèta,

Chi l'êr, chi la tèpa,
Chi lè viò biolir talyà,
Chôn cliaramèin èmèrvèlià dè plijéc !...
« Ah! prèinsèsse, quié, che zèinta,
Achâ la lénvoua tan mâvéje,
Le vagniè créè dè chuéïte,
Ya dè couè chè fòtrè pè têrra, roboyoú !

1. *artéjôn* : artison = mite

« Comèin ! dè me, vo amouiroûja ?
Dè ma vià ôncò ouroûja,
Alâ pâ vo zôyè, Mirèlye, ou nôn dè Djiô !
Mè fédè pâ crîrè dè tchioûjè
Quié, yén ché d'ôn yâzo èinclioûchè,
Dè ma mor charèin la còja !
Mirèlye, dè hlé manièrе, vo mocâ pâ dè me. »

« Quié Djiô, jiamê mè mètîchè èin paradéc,
Che yè mèchônzo chèin quié djiò.
Vouâ, dè crîrè quié tè l'ànmo, chèin fé pâ môréc,
Veussèin !... Mâ, che pè môdétchiâ,
Tô ou pâ dè me po mètrècha,
Charè yo malâda è trésta,
Charè yo quié a to pià tô vèré conchômâye. »

« Ô ! deú pâ mi dè tchioûjè pareúlyè !
Dè me a vo ya ôn labirèinte.
L'èinfàn dè Mêtre Ambrèje fétt èin copèyèin.
Vo, éhè dou Mas dè Falabrégo
La rèna dèvàn couéc to plîyè...
Yo, fèrmiè dè Valabrégo,
Ché qu'ôn varèin, ôn côratir di tsan. »

« Èh ! couè mè fétt, quié môn améc
Yè h'ôn barrôn ou ôn vagniè,
Todri quié mè pliéjîchè a me, li rèfòn véïto,
È tòtt èin fouà, com'ôna quié èhàtsè lè zêrbè :
Ma che tô ou pâ quié le malièincôréc
M'èchôyîchè lo chan, dèin to j'âliôn
Porcouè dòn, ô Veussèin m'aparè-hô che bo ? »

Dèvàn la vièrze mèrvèlioûja,
Luéc chòbrè pimà, comèin di gnòlè
Can tchièтt zoulemèin ôn oujé.
« T'é dòn ôna majissièna, deútt apré dè chôbétt,
Por quié ta youva mè dontîchè dénchè,
Por quié ta vouê mè môntîchè a la téha,
È mè rèindîchè foú com'ôn òmo èintchôcà.

« Vi-hô pâ quié tôn èimbrachàda
Ya mètt lo fouà dèin mo pénché ?
Car, to, che tô ou lo chaï, a résca quié dè me
Poûro portchioú dè fagòss dè bouè
Tô olîchè férè qu'ôn réïre,
Tè l'ànmo arri, tè l'ànmo Mirèlye,
Tè l'ànmo tan d'amoûr quié tè dèvorèrâvo !

« Tè l'ànmo tan, quié che to pòss dejichàn :
Oui la Tchièbra d'Or, la Tchièbra,
Quié pâ ôn mortèl vouârdè ou âryè,
Quié, dèjò lo roc dè Bô-Maniëre
Lètsè la mòfa di grèpé,
Ou mè pêdràvo dèin lè carièrè,
Ou tô mè vèrri ramenâ la tchièbra y piss ròch !

« Tè l'ànmo, ô drolèta èintsantèrècha,
Ou pouén quié che tô deritt : Ouitt ôn'èhîla,
Yè ni travèrchà dè mêr, dè zoûr, dè torrèin foú
Yè ni bôrio, ni fouà, ni fêr,
Quié m'arréhèritt ! Ou sômbe di chêrrè
Quié tòtsôn lo paradéc, varâvo la quièréc
È déménze tô l'ôri pèindolâye a tôn couil.

« Mâ, ô la pliô bèla, mi tè côco,
Mi, mizère, m'èimbèrôclio !...
Yé yôp ôn figuir, ôn yâzo, dèin môn tsemén,
Cramponà a la rôtse nouâ,
Côntrè la gròta dè Vô-Clûzo :
Che mègro, boûgro ! quié ôna lanjèrdèta,
Balyèri mi dè l'ômbro qu'ôna tchiôpa dè jasmén !

« Ôn yâzo pèr an, vê lè reúss,
Yèin cliapotà l'évoueu véjeúna,
È l'abrètt chèc, a l'abôndèinta fontànna,
Quié yèin chô vêr luéc po l'abèrâ
Tan quié outt, chè mètt a bîrè...
Dè chèin, to l'an, èin d'a proú po véïvrè.
Comèin a la bàga la pîrra, chò a me ch'apléquyè.

« Car yo ché, Mirèlye, lo figuir,
È tô, la fontànna è la frèssioú.
È quié pliéjîchè ou paradéc, poûro yo pliéjîchè ôn yâzo pèr an
Quié pouîcho, a zènoliôn, comèin òra,
M'èincholèlyè y rayôn dè ta fàsse.
È chorètòtt, quié pouîcho ôncò
T'èfliorà lè diss dè mo pòss tréïmblièin ! »

Mirèlye, trobliâye d'amoûr,
L'ahôoutâvè... Mâ, luéc la prèin,
Luéc la prèin, pèrdôp ; côntrè chôn pièss fèrr
La chàrrè pèrdouâye... « Mirèlye ! »
D'ôn coú dénchè dèin l'alé,
Ch'avouè ôna vouê d'ôna élye,
« Lè vèrmé a chàya, a mièzor, pequièrèin tchioûja adòn ? »

Dèin ôna dâlye, èin grân rèbôouzo,
Ôna volâ dè tchiòc quié dèmoûrôn,
Eimplièchôn, dè yâzo, dè zoyoú créc
La vèlyà quié rèfrèssè;
Ma d'ôn glanoûr, quié lè guiètè,
Ché to d'ôn coú, tchièttle pîrra,
Dè to lè lâ, apovèintà, ch'èinfôyèchôn pè lè zorètè.

Trobliâye, d'èmochiôn,
Adòn côrè lèc pè lè làndè
Le còblia amouiroûja. Liè vê lo mas
Chén dërè ôn mòss, partè lèsta
Avoué la fôlye hla téha...
Luéc, pimà com'ôn chônze-féha
La côquiè côréc ou louén dèin lè têrrè.

TSAN TREJIÈMO

LE DÈPÔLIÈMÈIN DI COCÔN

Lè prîjè provansàlè.- Ou Mas di Falabrégo, ôn guié crômèché dè dròlè dècocoûnôn.- Jàne Marîye, mére dè Mirèlye.- Tavèn, la chorchiëre di Bô.- Lo croué ouèil. Lè j'obrîrè fan, po pachatén, dè chiatò èin Provànse. La fièra Lôre, rèna dè Pamparigoûsto.- Clémànse, rèna di Bô.- Lo Vantoûr, lo Roûno, la Deuránse.- Azalaïss è Véolàna. La Corr d'amoûr.- Lè j'amoûr dè Mirèlye è dè Veussèin raportà pè Noràda.- Moquièréc di dròlè.-Tavèn, le chorchiëre, fé tènén côya lè dròlè : l'èrmeúta dou Libèrôn è lo chén pâhor.- Nòra tsàntè Magali.

Can lè prîjè chôn ônéhè,
Quié a plién barreú, lè vèrjiè d'oliviè,
Dèin lè jièrlè d'arjeúlye ôdzôn l'oûlyo ròch,
Can pè lè tsan è lè tsemén,
Dou romachioú di zêrbè quié va ché è lé,
Le groú tsarètt ouénè è brénlòtè,
È èhrôntsè dè tòta par avoué chôn fròn lèvà ;

Nôp è végorou com'ôn batalyoûr
Can Baqueúss yèin è di chemohioûr
Condouè la farandòla y vènénzè dè Crô,
È dou trôèil cômblio,
Can le bîre bènéc,
Dèjò lè tsàmbè èimpèguiéyè,
Dèin la teúna hôoumèinta èssàpè a pliéïna bònda,

È, transparèin, hlè rochèlén,
Can lè vèrmé a chàya van chôp èin féha,
Po félâ lour prijôn bliònda è quié véïto
Hlè tséneúlyè mi quiè abeúlyè,
Ch'èintirôn pè mélyè
Dèin lour bréchèss che fén
Quié chéïmbliôn tchièchyà d'ôn rayôn dè cholè,

Adòn, èin têrra dè Provànse,
Ya, mi quiè jiamê a dèmorâ.
Le bôn môscàtt dè Bômo è lo Ferigoulètt
Adòn chè biyôn quiè proú,
Adòn tsantôn è réïbòtôn,
Adòn chè viyôn bouèbo è bouàtè
Ou chôn dou tambôrén formâ lour rondè.

« Yo, frantsemèin, chétt ôroûja !
Chô lè rahèlir dè rojéss ànvoueu lè rochèléin chè cruijôn èin bréchèss,
Quéintoú fliotsôn dè cocôn !... Dè rànmè avoué mi dè chàya,
Ôna mi reúts prîja,
Âvo pâ mi yô dèin lo méïnâzo
Èin mîmo tén, dèpoui môn zôèn'âzo,
Eindî l'an dè Djiô quié nô nô chén marià. »

Pèindàn quié lè cocôn chè trîyôn,
Dénchè dejitt Jàne-Marîye,
Dou viò Mêtre Ramôn, l'onorâblia fèna,
Dè Mirèlye, l'orgolioûja mére ;
È lè véjeúnè è lè comârrè,
Dèintòr dè réïrè è dè dèférè,
Iràn lotòr dè liè, dèin cha magnanèréc. (1)

Fajàn la rècòlta : liè mîma,
Mirèlye, a to môman, y marréïnè
Prèjèintâvè lè ranmètè dè tsâgnio, lè tròtsè dè romarén,
Ànvoué, ou fliâ dè la môntàgne,
Tan volontchièr, avoué chôn èssàpa,
La nôblia tseneúlye ch'èimprijoûnè,
Quié, chéïmbliâblyè a dè pàlmè d'or, n'èin d'iràn pliéïnè.

« Chô l'otèl dè la Bòna Mére,
Jàne-Marîye a cho comârrè
Lour déjitt, yèr, marréïnè, ché alâye véïto portâ
Dè mo félyôn, lo pliô bo po dîma.
Dénchè féjo to lè j'an ;
Car, apré tòtt, yè liè quié lârzemèin,
Comàndè, can li pliétt, quié lè vèrmé a chàya rafachichàn. »

« Yo, deútt Izeúlt dou Mas dè L'Òste,
Yé grân pouîre quié m'èin cohîchè !
Le zor quié tan fôfâvè hlé groú chéc dou lèvèin,
(Dè hlé zor zèrdoú, vo vo j'èin rapèlà !)
Âvo lachià, pè deustracsiôn,
Ouêrcha la fènèhra di j'éhro...
Adé, èin d'é côntà vén bliantséc chô l'èhêr ! »

Tavèn, po balyè chôn éde,
Topari di Bô îrè ènouâye.
A Izeúlt, Tavèn deútt : « Èin tòtè tchioûjè, mi quiè lè j'èinsiàn,
Crijôn lè zôèno dè cognièhrè !
Mâ fâ quié l'âzio nô j'aflijîchè,
Fâ quié nô vouêquichàn, fâ quié nô zèmèlichàn,
Adòn, mâ fran tra tar, nô vèyén è rècognèchén !

« Vo marréïnè èhoûrnè,
Che l'èclojiôn parè bèla,
Véïto, véïto, pè lè rouè vo alâ bardahèin :
« Ya mi dè vèrmé qu'ôn pou crîrè,
Ouéro chôn bo ! Èneú lè vîrrè !
L'Èinveúde chòbrè pâ èin dèrri :
Dèrri vo, ou pîlio, rafàchè chôp èin ronchonèin.

1. *magnanèréc* : magnanerie = lieu où l'on élève les vers à soie (sériciculture)

« Fan plijéc a vîrrè, tè derè le vejeúna,
Yè to frân cliàr quié t'é néchouâye avoué la couéïfa ! »
Mâ drouè quié d'ârrân dè liè t'aré vérià lè pià,
Tè pliàntè, l'èinvéyoûja,
Ôn coú d'ouèil vèrenoú,
Quié tè lè bôrlè è tè lè nòlyè !...
« Yè le chéc, vo dereú apré, quié lè j'a èimpliahrà. »

« Djiò pâ quié chèin fé rèin,
Rèfòn Izeúlt. Couè quié n'èin fôchè,
Poâvo proú, hlé zor, clioùrrè la fènèhra !
Di malèfeússio, quié l'ouèil lànsè,
Can dèin la téha brëlyè è dànsè,
Fé Tavèn, tô n'èin dòtè dòn ?... »
È chô Izeúlt, èin mîmo tén, lansièvè d'ouèss bôrlèin.

« Ô ! pôc d'èchièin, quié avoué lo scalpèl,
Fliôrnèin la mor, crijôn dè chaï
Lè vèrtôp dè la mossèta è lo chècrètt dou méïl !
Châ-hô bén, che dèvàn têrmo,
Ôn règàr luéïjèin è fécs, poutt,
A la marréïna tuêdrè lo zêrno,
Di bònè vàtsè, agòta l'ôbro ?

« Lè j'oujèlèss végnôn èinchorchièlà,
Rèin qu'a la youûva dè la chevouèta;
Ou côcâ dè la charpèin, tchièjôn bâ dè chôbétt
Lè j'oujé... È tô, dèjò l'ouèil dè l'òmo,
Tô, tô outt qu'ôn vèrmé ch'èindrômèchîchè pâ ?...
Mâ, côntrè l'ouèil d'ôn zôèno,
Can transpîrè l'amoûr, la fliànma, lo gô,

« Ànvoueu yè-te le drolèta proú savànta,
Po ch'èin dèfèindrè ? » Càtro zôènètè
Làchôn di man èssapâ lè cocôn !
« Quié fôchè èin jouén, quié fôchè èin octòbre,
Tôn aôlyôn, fâ tozò quié travalîchè,
Éh, stè li créôn, élye coloûbra !
Lè bouèbo ?...Deú-lour dè ch'aprossiè tan chi pôc.

« Nâ ! créè le guié tropèlètt,
Nâ, n'èin d'olén pâ. Dòn, Mirèlye ?
Le prîja di cocôn, liè rèfòn, chè fé pâ to lè zor;
Chétt ôna fioûla ou sèli,
Quié vo alâ troâ agréâblia. »
È Mirèlye, lèziëre,
Ch'èin va bâ ou mas po catchiè cho zoûtè ròzè.

« Eh ! bén, yo, mo bònè, ché bén poûra !
Coméinsè le fièra Lôre,
Mâ che, dè rèin ahôoutâ, yo yé l'èinveúde,
Can le rouê dè Pamparigoûsto,
Dè cha man mè fari l'òfre,
Fôri môn plijéc, ma délèctachiôun,
Dè lo vîrrè chàtt an a mo pià chospiriè d'amoûr. »

« Yo nâ ! deútt adòn Clémànse,
Che câquye rouê, pèr ocajiôn,
Dè me yèindritt amouiroú, pôri bén chè férè,
Chorètòtt che yè zôèno è fén
È le pliô bo dè chôn ampîre,
Quié, chén tan dè folèréc,
Mè lachîcho pèr luéc ménâ dèin chôn palê. »

« Mâ d'ôn yâzo quié m'ôri mètouâye,
Èimpèratrisse è chegnorècha,
Avoué manté magnéféco è parèmèin d'or,
Avoué lotòr dè ma téha bôrlèinta
Ôna coròna quié tralôounè,
Rèin quiè dè pèrlè è d'émèrôdè,
Yèindrâvo, yo le rèna, y Bô, môn poûro paéc !

« Di Bô, farâvo ma capetàla !
Chô lo roc ànvoueu ouéc rafàchè,
Noûvo rèbatèhrâvo noûhro viò chiatò ;
Apondrâvo ôna torèta,
Quié avoué cha pouénte bliàntse,
Aténdri lè j'èhîlè !
È pouè, can vôdrâvo ôn pôc dè pachatén,

« Ou donjôn dè la torèta,
Chén coròna ni manteúlye,
Cholèta avoué môn prèinse, l'anmèrâvo alâ chôp.
Cholèta avoué luéc, fôritt, ché chuîre,
Câquye tchoûja dè bôn è dè chaôréc,
Ou louén dè pêdrè la youûva,
Côntrè lo parapè, còdo a còdo, acotà !

« Dè vîrrè èin plién, faji Clémànse,
Môn guié rouayôme dè Provànse,
Com'ôn couén d'oranjiè dèvàn me rèsplandéc ;
È cha mêr pêrcha, dôussémèin èhèindouâye,
È lè gràn bârquiè èinribanéyè
Pachèin a pliéïnè vouêlè ou pià dou Chiatò d'If !

« È le Vèintoûr quié, le foùdra rèvéïrè,
Le Vèintoûr quié, vènèrâblio, léïvè,
Chô lè môntàgnè amachéyè dèjò luéc,
Cha bliàntse téha tanqu'y j'àstrè,
Com'ôn gràn è viò chèf pâhor,
Quié èintrè lè fayàr è lè dâlyè,
Cotà chô chôn bahôn, contèimplyè cha vèhouéïre !

« È le Roûno, ànvoueu tan dè veúlè,
Po bîrè, végnôn èin féïle,
Èin réïjèin è tsantèin, ch'abèrâ to lo lôn ;
Le Roûno che fièr dèin cho réïvè,
È qu'a Avégnôn drouè quié arréïvè,
Conchèintè portàn dè férè ôna còrba,
Por ènén, chalôâ : Noûhra Dàma dè Dom ;

« È le Deuràntse, hlé tchièbra
Lèsta, charvâze, péquièin tòtt,
Quié rônzè èin pachèin è zènîbro è argouziè ;
Hlé drolèta réïjèinta,
Quié yèin dou pouî avoué cha creúche
È quié ôdzè chôn évouèta
Èin zôyèin avoué lè bouèbo quié troûè èin tsémén. »

Tott èin dejèin chèin, Clémànse,
La jantîla Rèna dè Provanse,
Quihè chôn achètchioú è dèin la coûrba
Va vouéïdâ cha fôdèrâ.
Azalaïss, ròcha bouatèta,
Avoué Vioulàna, cha bèchòna,
(Quié lè parèin d'Estoublôn menàn lè têrrè ;)

Azalaïss, ròcha bouatèta,
Avoué Vioulàna, cha bèchòna,
Ou Mas di Falabrégo èinséïmblio végnàn choèin.
L'Amoûr, hlé tèrréïblio djiabliòtt,
Quié y j'âmè téndrè è crèjèintè,
Chè pliétt qu'a férè dè contrério,
Lè j'aï einfliaméyè po lo mîmo zoèno.

Azalaïss léïvè la téha :
« Drolètè, puésquye nô chén èin féha,
Admètén, deútt, quié a môn tor ché le rèna, yo !
È quié Marsèlye avoué cho vouêlè,
È la Sioutà, quié réc avoué liè,
Avoué Salôn è cho mandòlè,
Bèu-Caire avoué chôn Prâ, to chèin fôchè a me !

« Damouijèlè è feúlyè di tsan,
D'Àrle, di Bô, dè Barbèintàna,
Derâvo, a môn palê, volâ comèin d'oujé !
Voui chêdrè lè chàtt pliô bèlè,
È pijèrèin dèin lo levrâ,
L'amoûr quié trômpè ou quié dèjîrè...
Avoué guiété, tòtè lè chàtt, èneú tènén conchè !

« Yè-te pâ dècorazèin,
Che ônà còblia quié chè pliétt,
Quié, la mitchià dou tén pou pâ ch'aparèyè ?
Mâ yo, Azalaïs, la rèna,
Dèin môn ampîre, vo l'achouîro,
Pè câquyè èinjieústè è pôtè jiéïnè,
Che jiamè ôn par chè vi côntraréà,

« Ou tribeunàl di chà dròlè
Troèrè la louè quié pèrdoûnè !
Por ornèmèin è or, dè cha gòna d'anoûr
Quié farè pacte ; a cha mètrècha,
Hlé quié farè èinsôlta è traéjôn,
Ou tribeunàl di chà tsahèlàn,
Troèrè louè tèrréïblia è vénjénse d'amoûr !

« È can, por ôna,chè rèincôntrôn
Dô j'amàn ; ou, ou contrério,
Can chè vi dàvouè dròlè amouiroûjè quiè dè ôn,
Voui quié le conchè dèzegnîchè
Couéc miò l'ànmè, couéc miò frècàntè
È d'éhrè l'anmà, couéc yè mi dégno.
Anfèin, è po compagnén y bèlè damouijèlè,

« Chàtt félîbrè (1) *ouitt quié végnichàn ;*
È avoué dè mòss quié ch'acoûrdôn,
È ànvoueu tsantèrèin lo nòblio coûr,
Ouitt quié éhréïjichàn chô dè rôssè
Ou chô dè fòlyè dè veúgnè charvâzè,
Lè louè d'amoûr ; è tèl quié di ouachèlèss
Le bôn méïl coûlè, tèl van colâ lè coblièss. »

Dèin lo tén, dèjò lo lômbro di dâlyè,
Dénchè Fanèta dè Gantèlme
Dèïtt prèziè chouiremèin, can chôn fròn èhilà,
Di j'Alpélyè è dè Romanén
Alônâvè lè crèhè,
Dénchè le Contèsse dè Dîye,
Can tégnèvè cour d'amoûr dèïtt chouiremèin prèziè.

1. *félîbrè* (pl.) : félibre = poète provençal

Mâ, a la man tégnèin ôna fioûla,
Bèla comèin lo zor dè Pâquye,
Dèin lo pîlio di marréïnè, dèin hlé tén,
Mirèlye îrè tornâ ènouâye :
« Eh bén ! Nô bèïchàn ôn coú ?
Chèin rèin guié lo travàil,
Deútt ; marréïnè, prèjèintâ la còpa dèvàn quiè cônténôâ. »

È dè la fioûla garnéïcha dè spartèrèc, (1)
Le lecoûr quié rèssôoudè,
Dèin la tàssa, tor a tor, coûlè com'ôn féc d'or.
« Yé fé mîmo hlé mèhlio
Deútt Mirèlye ; chè mâssèrè
Caràntа zor chô la fènéhra,
Por quié le cholè adôoussîchè lo for.

« Ya dè treú j'êrbè di môntàgnè
È le mâta quié lo bàgnè
N'èin vouârdè ôna chavoûr quié pèrfoûmè l'èstôma. »
« Ma, ahôouta, Mirèlye, quié ôna
Chôbétamèin deútt a sta. Vi-hô, tsécôna
Che câquye zor fôritt èin fortôna,
Nô j'a deútt chèin quié, rèna, ôri lo mi l'anmà ;

« Tô arri, deú véïto, Mirèlye,
Deú-nô topari tôn idé ! »
« Couè voudè-vo quié dejîcho ?... Ôroûja avoué lè zèin,
Èin noûhro mas dè Crô contèinta,
Ya rèin âtro quié mè tèintè. »
« Ah ! deútt adòn ôna zôènèta,
Vèré, chèin quié tè pliétt yè ni d'or ni d'arzèin.

« Mâ ôn matén yo m'èinchovégno...
(Pèrdoûna-mè che lo tégno pâ por me,
Mirèlye !) îrè ôn demàr ; végnèvo dè romachâ dè bouè ;
Comèin alâvo éhrè a la Croui-Bliàntse,
Avoué môn facheú dè bouè chô l'àntse,
T'é èintrèyôoucha yén pè lè rànmè,
Quié tô prèzièvè avoué ôn, prou dègôrdéc !...

« Couéc ? Couéc ? Quié créôn. D'ànvoueu îrè-te ? »
« Avoué lè j'âbro dè la têrra,
Noràde rèfòn, deústèingâvo pâ bén ;
Mâ, che mè trômpè pâ le parèhrè,
M'a bén chéïmblià dè rècognièhrè
Hlé quié lè coûrbè châ tchièchiè,
Hlé dè Valabrégo quié djiôn Veussèin...»

1. *spartèréc* *:* sparterie = ouvrage de vannerie

« Ô ! la goûja, la goûja !
Èhliatôn dou réïre lè dròlè ;
Aïtt èinveúde, chouir, d'ôn zèin corbèliôn,
È ya fé crîrè ou vagniè
Quié lo oli por galàn !
Ô ! la pliô bèla di têrrè
Quié chêrr po galàn Veussèin lo vouantolén ! »

È ch'èin réïjàn.To d'ôna,
È chô la fàsse dè tsécôna,
Promenèin tor a tor ôn règàr dè travêr :
« Moudeútè vo j'âtrè, prètèinséoûjè !
Fé Tavèn. Quié la Roumèca
Vo rèindîchè tòtè rèboyoûjè !
Pachîchè le Bôn Djiô, dèin chôn tsemén dou paradéc,

Quié ch'èinmoquièràn, tôrtè !
Dè sté Veussèin comèin d'èhoûrnè,
Yè bo, parè, dè réïrè !... È châdè-vo chèin quié vàtt
Tan poûro quié yè ?... Ahôoutâ l'oràcle :
Dèvàn chôn tabèrnâclio mîmo,
Djiô, ôn yâzo, moûhrè mèrâhlio !
Vo lo pouitt aférmâ, ch'è pachà dè môn tén.

« Irè ôn pâhro : tòta cha vià,
L'aï pachâye, charvâzo,
Dèin lo dôour Leberôn, èin vouardèin chôn tropé.
Anfèin, pèr dèvèr lo chénméhièro,
Chèintèin plièyè chôn cor dè fêr,
A l'èrméta dè Chént Ouquèri,
Oli chè confèchâ, comèin îrè chôn dèvouêr.

« Cholètt, pèrdôp dèin lo Val Màsca,
Dèpoui cho prômièrè pâquyè,
Dèin éliëje ou tsapèla aï pâ mi mètt lè pià ;
Aï pèrdô la mèmouéïre
Mîmo di prèyèrè... Dè cha cabàna,
Ch'èin va adòn chôp a l'èrmétâzo.
È dèvàn l'èrméta, tanqu'a têrra chè còrbè.

« Dè couè vo j'acôjâ-vo, môn frâre ? »
Deútt le capèlàn. « Maliouroú !
Rèfòn le viò, yo m'acôujo qu'ôn coú
Dèin môn tropé, ôna pahorèchèta,
(Quié yè h'ôn oujé améc di pahoûr,)
Volatâvè... Pèr maloûr,
Yé tôà d'ôna rôtse lo poûro brénla-càvoua ! »

Che l'a pâ fétt fran èsprè,
Stéc òmo ditt éhrè nòòco !
Pénchè l'èrméta... È dè chuéïte rompèin la confèchiôn :
« Alâ pèindrè a hlé pèrtse,
Li deútt èin coquièin la fàsse,
Voûhro manté, ouitt òra
Môn frâre, vo balyè la chénte absoleuchiôn. »

« Le pèrtse, quié le prîre,
Po l'afroâ, li faji vîrrè
Îrè ôn rayôn dè cholè, quié tchièji dè bié
Dèin la tsapèla. Dè chôn manté,
Le bôn viò pâhro chè dètsàrzè,
È comèin critt, lo fòtt èin l'èr...
È le manté chòbrè pèindolà ou rayôn chouèzo !

« Òmo dè Djiô, créè l'èrméta...
È to d'ôn tén, chè prèssepeútè
Y zènò dou chén pâhro, èin pliorèin a torrèin :
« Yo, chè pou-te quiè vo j'absolvîcho ?
Ah ! quié dè mo j'ouèss l'évoueu pliozîchè
È chô me, quié voûhra man chè lèvîchè,
Porchèin quié éhè vo ôn grân chén è yo ôn pètchioú ! »

È Tavèn fôrnè cha côntа.
Y dròlè aï copà lo réïre :
« Chèin moûhrè,
Lôre adòn ajiôtè dénchè,
Quié fâ pâ ch'èinmocâ di drà,
È quié dè to piss, poutt aï dè bònè béhiè...
Mâ, dròlè, tornén. Com'ôn gran dè réjén,

« Noûhra zôèna patròna,
Yé yôp quié vérièvè hlò ròzo,
Sitô quié dè Veussèin le dôouss nôn chè h'avouéc...
Ya câquye tchioûja... Boûgro, bèla,
Ouéro dè tén ya dôrà le mapâ ?
Èin éhèin dô, l'oûra chè ôblyè ,
Avoué ôn galàn ôn a tozò lo tén ! »

« Travalyè, dèhatchiè lè cocôn !
Yè-te pâ d'abòr proú, moquièràndè,
Mirèlye rèfòn ; vo farâ danâ lè chén !
Ô ! cônténôè, mâ vîdè, por vo confòndrè,
Pliôhoú quiè dè mè vîrrè ônéc
A ôn òmo, oui mè catchiè.
Pèr ôn covèin dè mouéïnè, a la flioûr dè mo j'an. »

«Tan-dèràn-lan ! tan-dèràn-lèrôn ! »
Tòtè lè dròlè èinséïmblio tsantôn.
Adòn, dénchè charè lé le bèla Magali,
Magali, quié dè la groûcha zèr
Qu'aï dè l'amouiroûja ècstaze,
Èin Àrle, ou covèin dè Chén Bliéjo,
Tòta véïva, ya miò l'anmà côréc ch'èintèrrâ.

« Va, Nòra, tô quié tô tsàntè chs bén,
Tô, quié can tô outt, yè mèrvèlioú d'avouéïrè,
Tsànta-li Magali, Magali, quié a l'amoûr
Èssapâvè pè meúle tor,
Magali quié chè faji charmèin tsarzià,
Oujé quié vulè, rayôn quié brélyè,
È quié tômbè, portàn, amouiroûja a chôn tor. »

« Ô Magali ma tan l'anmâye !... »
Coménsè, Nòra ; è le mijonâ
A l'obrâzo rèdòblyè dè guiété dè coûr ;
È égàlè com'ôna réchèta
Réchè la tsansôn dou tsâtén,
Èin coûr, tòtè rèprèinjôn, dénchè
Lè dròlè, ou rèfrèin partèchôn tòtè èin coûr.

MAGALI

« Ô Magali ma tan l'ànmâye,
Mè la téha ou fènèhrôn !
Ahôout'ôn pôc sta cheú d'ôbàde
Dè tambôrén è dè violôn.

« Yè plién d'èhîlè pèr damôn
Le béïj'yè tchièjouâye,
Mâ lè j'èhîlè pâlèhrèin
Can tè vèrrèin !

« Pâ mi quiè dou chéquièтt y rànmè
Dè tôn ôbàde féjo ca !
Mâ véjo, yo dèin la mêr bliònda
Mè fér'anguélye di roc.

« Ô Magali, che tô tè fé
Lo pèchôn dè l'ònda,
Yo lo pèchonir quié mè faritt.
T'atrapèritt !

« Ô ! mâ che tô tè fé pèchonir,
To félèss, can tô lè j'èhèindré,
Yo mè fari l'oujé volèin
M'èinvoulèri dèin lè càmpo.

« Ô ! Magali che tô tè fé
L'oujé dè l'êr,
Yo lo tsassioú mè faritt,
Tè tsassèritt.

Y pèdreú, ou bèc fén,
Che tô yèin pojâ lè lachèss,
Yo mè fari êrba flioratâye
Mè catsèri dèin lè vàsto prâ.

« Ô Magali, che tô tè fé
La marguièréïta,
Yo, l'évoueu cliàra mè faritt,
È t'êrzèritt.

« Che tô tè fé l'évoueu cliàra,
Yo mè fari la groûcha gnòla
È dirèc m'èinvari dénchè
Èin Amèréquye, louén bâ lé !

« Ô Magali, che tô t 'èin va
To lèc y j'Èindè,
Lo vèinss di mêr, yo mè faritt
Tè pourtèritt !

« Ché tô tè fé lo vèinss di mêr,
Yo partèhri d'ôn âtre lâ.
Yo mè fari rayôn bôrlèin
Dou gràn cholè quié fòn la liàche.

« Ô Magali, che tô tè fé
Rayôn dè cholè,
Lo vèr lanjêr, yo mè faritt
È tè bèritt !

« Ché tô tè rèin èin salamàndre
Quié chè càtsè dèin lè bôchôn,
Yo mè rèindritt èin pliéïna lôna
Quié lo nêtt alôoûnè lè chorchiè.

« Ô Magali, ché tô tè fé
Lôna chèréïna,
Yo zèin tsènèveú mè faritt.
Tè crôèrhritt.

« Mâ che le tsènèveú mè crôè,
Tô, porchèin, mè tchièindré pâ.
Yo bèla roûja fràn pôoura
Yo mè ôvrèhri dèin lè bôchôn.

« Ô Magali, che tô tè fé a roûja bèla,
La panaoûla yo mè faritt.
Tè bijèritt.

« Va, galàn, côrè, côrè,
Jiamê, jiamê, tô m'aténdré.
Yo dè la rôsse d'ôn gro tsâgnio,
Mè vèhèhri dèin lè zoûr chômbra.

« Ô Magali, ch tô tè fé
L'âbro di zoûr
Yo ôn brén dè lîra mè faritt.
T'èimbrachèritt.

« Ch tô mè prèin èin brachèta,
Rèin qu'ôn viò tsâgnio tô prèindré...
Yo mè fari bliàntse mouéïnèta
Dou monastère dou gràn Chén Bliéjo!

« Ô Magali che tô tè fé
Mouéïnèta bliàntse,
Yo, capèlàn, tè confèchèritt
È t'avouèhritt ! »

Chélia, lè dròlè rèchôoutôn :
Lè ròch cocôn, di man tchièjôn,
È créàn a Nòra : « Ô, deútt, deú piè,
Chèin quié fajitt, éhèin mouéïnèta,
Magali, quié dèjià, pourèta,
Ch'è féte tsâgnio è avoué fliorèta,
Lôna, cholè, è gnòla, êrba, oujé è pèchôn.

« Dè la tsansôn, rèpri Nòra,
Voui vo tsantâ chèin quié chòbrè.
N'iràn, che m'èinchovégno ou louà ànvoueu liè deútt
Quié dèin lo clouâtre va chè mètrè
È quié rèfòn l'ardèin tsassioú
Quié èintrèrè po confèchioûr...
Mâ, dè liè ahôoutâ tornâ lo trambétso :

« Che dou covèin tô pâchè la poûrta,
Tòtè lè mouéïnè tô trovèré
Quié lotòr dè me charèin côréchèin
Car èin chôério tô mè vèré !

« Ô Magali che tô té fé
La poûra mòrta,
Adòn la têrra mè faritt,
È lé t'ari !

« Òra, coménso a crîre
Quié tô mè prèzè pâ èin réïjèin.
Té ma bàga dè vîrro
Po souvènir, ô bò zôèno!

« Ô Magali tô mè fé dè bén !...
Mâ, drouè quié t'an yôoucha,
Vi lè j'èhîlè, ô Magali,
Comèin yan pâléc ! »

Nòra arréhè ; gnôn djiôn ôn mòss
Tèlamèin bén Nòra tsantâvè,
Quié lè j'âtrè, èin mîmo tén, corbàn lo fron,
L'acompagnàn, èin guiété
Com'ôna trôtse dè souchè, (1)
Quié, pèindolèintè è obèéchèintè,
Chè lâchôn alâ èinséïmblio ou bran d'ôna fontànna.

« Ôh! lo bo tén quié fé dèfoûra ! »
Èin fôrnèchèin, ajiôtè Nòra...
Mâ dèjià lè chîtor, a l'évoueu dè la pèchonîre,
Dè lour féss bôyôn la gòma...
Côliè-nô, Mirèlye, câquyè pòmè
Dè Chén Jiàn, è avoué ôna mòta freússe
Nô varén marèindâ dèjò lè falabréguiè. »

1. *souchè* : souchet = plante au bord de l'eau

TSAN CATRÉÈMO

LÈ PRÈTÈINDÈIN

La chijôn di violètè. Lè pèchonir dou Martégue. Treú prètèindèin végnôn dèmandà Mirèlye : Alàri, le pâhro; Véràn, le gatir ; Ourriàs le totchioú. Alàri, cha bèrzèréc. La tondèjôn. Lo romouâ. Dèscrépchiôn d' ôna bèrzèréc quié yèin bâ di j'Àlpè por èinvèrnâ. Èintrèyoûva d'Alàri avoué Mirèlye. Le Môzolé dè Chén Rémy. Ofrànda dou bèrjiè, la còpa èintaliâye èin boui. Alàri yè rèinvôyà. Lo gatir Véràn. Lè tsoâ bliàn dè Camàrga. Véràn dèmàndè Mirèlye a Mêtre Ramôn. Le viò lo rèchitt èin gràn zoué; Mirèlye lo rèfoûjè. Ourriàs le donteur di bôtchio. Lè bôtchio nir charvâzo. La màrca dou fêr. Ourrias è Mirèlye a la fontànna. Le totchioú (1) *yè rèinvôyà.*

Égnîchè le tén ànvoueu lè violètè,
Dèin lè prâ frèssélión,
Ch'ôbrèchôn to plién, màncôn pâ lè còbliè
Por alâ lè côliéc
Égnîchè le tén quié la mêr,
Càlmè chôn fièr pièss
È rèspîrè pliàn-pliàn dè tòtè cho j'ôoubro,

Mancôn pâ lè pràmè (2) *è lè sissèlàndè* (3)
Quié, dou Martégue, èin bèlè bèindè,
Ch'èin van dè lour payòlè (4) *èimbéguénâ lè pèchôn,*
È van chô l'âla dè cho ràmè,
Ch'èhampèlâ chô la mêr côya !
Égnîchè le tén quié èintrè lè dròlè,
L'èchén di zôènètè fliorè è chè vitt,

Quié pahorèchè ou contèssè,
Prèinjôn rènôn dè botâ,
Màncôn pâ dè prètèindèin èin Crô è y chiatò
È rèin qu'ou Mas di Falabrégo,
N'èin végnôn treú : ôn gatir dè tsoâ,
Ôn môzônir
Avoué ôn fàyèroú, to lè treú dè bo zôèno.

Yèin èin prômiè le bèrjiè Alàri.
Djiôn qu'aï meúle fàyè,
Èhatchiéyè, to l'évêr, lo lôn dou lac d'Entrèssèn,
Y bònè j'êrbè chaléyè.
Djiôn quié stéc, can le blià noûlyè,
Dèin, lè gràndè j'Àlpè frèssè,
Lué-mîmo lè ménâvè chôp, adòn quié maï chè chèin.

1. *totchioú* : toucheur, conducteur de bestiaux
2. *pràmè* (plur.) : prame = bateau plat de pèche
3. *sissèlàndè* (pl) : sicelandes = grande barque à pèche
4. *payòlè* (pl.) : paillole = espèce de grand filet à mailles étroites

Djiôn arri, è chèin lo crijo,
Quié, vê Chén Marc, ya noú tondjioú
Quié, treú zor, tonjàn por luéc, è d'òmo rènomà !
È yo cônto pâ hlé quié èinléïvè
Lè touèjôn dè lànna bliàntse è pèjànta ;
Ni lo bèrzèròtt quié chén ch'arrèhâ,
Tsarèyèvè y tondjioú ôn pòtt véïto vouéïdà.

Ma can apré le tsaloûr sèdè
È quié le ni, chô lè gràn sômbè,
Dèjià tôrbélioûnè y têrrè môntagnàrdè,
Dè l'imànse pliànna dè Crô,
Po brohâ l'êrba dè l'evêr,
Di hâtè valé dou Dôfiné,
Fali vîrrè ènén bâ hlé reútse bèrzèréc !

Fali vîrrè hlé bèinda
Ch'énvouâ dèin lo tsemén rocaliôp !
Èin dèvàn dè to lè rén, lè j'agnèlèss prèchà
Chôoutaliàn èin tròpè zoyoûjè...
Ya l'agnèlir quié lè dérrézè.
Pourtôn chonàlyè lè j'âno,
È lè j'ânôn è lè j'ânèssè, pètolèin lè chioûvôn.

Tsàmbè lârzè chô lo bâss
Yè l'ânyè quié èind'a la vouârda.
Dèin la coûrba trèchiàye, chôn lour, quié hlò bâss,
Lour quié poûrtôn lè j'aliôn,
È lo bîrè è la yèinda,
È dou bètàil dèpôlià,
La pé ôncò chagnèinta, è l'agnèlèt lagnà.

Capetàn dè la brégàda,
È lè coûrnè rèvèrtchiéyè,
Apré végnàn dè fron èin brénlèin lè chonaliètè,
È lo règàr vérià dè travêr,
Sén fièr boc a la téha ménachèinta ;
Dèrri lè boc, lè mérè
È lè foûlè tchièbrètè è lè bliàn tsébréliòss.

Tròpa vagabônda è gourmànda
Yè le tchièbri quié lè comàndè.
Lè mâhlio di fàyè, lè bèrâ èin dèvàn,
Quié lè mòrro èin l'êr chè drèssôn,
Dèin lo tsémén adòn parèchôn ;
A lour groûchè coûrnè chè rècognèchôn,
Treú yâzo èinrriotèyè lotòr di j'ourèlyè.

È ôncò sëgno onorâblio
Quié dou tropé chôn lè rouê,
Yan lè coûhè è lè rén ornéyè dè lànna.
Tsemeúnè èin téha dou tropé
Le mîhre, dè chôn manté
Lè dàvouè j'èfâlè èinvèlopéyè.
Mâ le groú dè l'arméye arréïvè apré.

È dèin ôna pôoussa nyolouâ
È di prômièrè è di prèchéè,
Côrèchôn lè j'agnèlîrè èin bêlèin lônzemèin
Ou bêlèmèin dè lour pétéc;
È, lo couil ornà dè bôfàn ròzo,
Èinsèïmblio pôoussîyôn lè pétéc
È lè fàyè lànnoûjè quié van zoulemèin ;

Le pahorzàtt, doncouèdòn
Y tsén lou créè : A la tsàsse !
È, dè pëze hlo flan le bén nômbroûja vèhouéïre,
Lè noèlè, lè tardéïvè,
Y chécòndè dèin, lè cholètè
È lè bònè bèchonîrè
Qu'yan dè péïna a tréïnâ lour vèintrè èimpatsèin,

Èscadrôn tòtt èin vouaròss,
Pèrmiè lè tsoâ, lè viò bèrâ
Quié yan aô lo dèjòtt y batàlyè d'amoûr
Avoué lè chén dèin è lè cliopatîrè,
Clioûjôn po fôrnéc l'ariëre-vouârda,
Bèrâ crèvà, trésto dèbréc,
Quié yan pèrdôp tòtt èinséïmblio è lè coûrnè è l'anoûr.

È to chèin, fàyè è tchièbrè,
Tan quié èin d'aï pè lo tsemén,
Îrè a Alàri, zôèno è viò, bo è pôtt...
È dèvàn luéc, can dèvalâvôn
Quié pè sèintéïnè dèfélâvôn,
Aï cho j'ouèss quié chè rénsàn...
Portâvè, comèin ôn sèptre ôn sètôn d'èrâblio.

Avoué cho groú tsén bliàn di pâr
Quié lo chiovàn dèin lè pahôrè,
Lè zènò botonà dèin dè guiètrè èin pé
È l'êr chèrén è lo fron châdo,
Ôn l'ôri crôp lo bo rouê Davéc
Can, dèlotàr, ou pouî di j'èinsiàn,
Alâvè, èin éhèin zôèno, abèrâ lè tropé.

« Yè Mirèlye quié va è yèin
Dèvàn lo Mas di Falabrégo !
Deútt le pâhro... Ô !, Djiô !, m'an deútt vèré :
Ni dèin la pliànna, ni dèin lè hâtchioú,
Ni dè vèré, ni èin péntôra
N'èin d'é jiamê yôp ôna quié a la tàlye
Li vâtt po la maniëre, la grâsse, la botâ ! »

Boï , rèin quiè po la vîrrè, Alàri
Chè îrè ohà lèc di béhiè.
Dri dè liè portàn, can yè h'aôp : « Pôri-hô,
Li fétt, d'ôna vouê quié tréiïmbliè,
Mè férè vîrrè ôn tsemenètt
Po travèrchâ lè crèhè ?
Atramèin, drolèta, yé pouîre dè pâ m'èinchôrtéc ! »

« Ya qu'a prèindrè to driss,
Vîdè ! rèfòn le campagnàrda,
È pouè vo èinrèyè lo dèjêr dè Pèiro-Màlo,
È tsemenâ dèin lo val èin côntòr,
Tan quié vo vîdè ôna gràn poûrta,
Avoué ôna tômba quié chopoûrtè
Dô jénérô dè pîrra, damôn dèin lè j'êr.

« Yè chèin quié apilôn lè j'Antéco. »
« Gràn mèrsi, rèpléquiè le zôèno...
Meúle béhiè a lànna, portèin ma màrca, èin Crô,
Van chôp dèmàn a la môntàgne,
È yo véjo dèvàn quiè lo bàtaliôn
Po li marcâ dèin la campàgne,
La pahôra, la tsoûma, è arri lo tsemén.

« È tòtt dè béhiè féïnè !... È èin câquye tén
Quié mè mâryo, ma bèrjiëre
Avouèhrè to lo zor tsantâ lo tsassòtt...
È ché yé lo bonoûr, bèla Mirèlye,
Quié tô vou dè mo dra,
T'ofrèhré pâ dè côrio d'or,
Mâ ôn'éje quié t'é fétt, èin boui, batèinta noûva. »

È can dè prèziè ch'arréhè,
Com'ôna rèléca, dè cha vèsta
Chôrtè ôna còpa taliâye dèin lo boui véc ;
Car, y j'oûrè dè poûja
L'anmâvè, achètà chô ôna pîrra,
A ch'èintsampâ avoué hlè tchioûjè ;
È rèin quiè avoué lo côté faji d'obrâzo dévén !

È d'ôna man adrouèta
Tsapotâvè dè tôrlèïtèc
Por, lo nêtt, dèin lè tsan conduéïrè chôn tropé ;
È chô lo couir di chonàlyè,
È chô l'oúch bliàn dou batàil,
Faji d'èincrènè è d'èintrè j'èincrènè,
È dè flioûr, è d'oujé, è to chèin qu'ôn outt.

Ma l'éje quié végnèvè d'aportâ,
Vo ôrâ nèvouà, vo l'achouîro ;
Quié ôri pachà pèr lé ôn côté dè bèrjiè :
Ôn sîsto bén flioréc,
Lotòr dè luéc îrè èhèindôp ;
È dèin cho roûjè langoroûjè,
Dô chèvreuil brohàn, formèin lè j'àntsè.

Ôn pou mi bâ, ôn vèï treú bouàtè
Quié iràn por chuir treú mèrvèlyè !...
Pâ louén, dèjòtt ôn zènîbro, ôn pahorzàtt drômîvè.
Lè j'èinguéïnoûjè drolètè
Dè luéc ch'aprossàn pliàn plianén,
È li mètàn hla bôtse
Ôn grapeliôn dè rején quié avàn dèin lour coûrbè.

È l'èinfanètt quié drômîvè
To choréïjèin chè rèvèlièvè ;
È l'ôna di drolètè aï l'êr troblià...
Chén la coloûr dè la reúss
Vo ôra deútt quié lè prèchôounè
Iràn vèhèintè dèin hlé obrâzo...
Chèintitt ônco lo noûvo, dèdén avàn pâ ônco biôp.

« Eh ! bén, vèré, deútt Mirèlye,
Pâhro, tôn cadò fétt èinveúde...»
È l'èinspèctâvè. Pouè, prèzèin d'ôn coú :
« Môn galàn èin d'a dè mi bo :
Chôn amoûr, pâhro ! È can mè côquiè,
Mè fâ bachiè lè parmèlè,
Ou èin me chèinto côréc ôn bonoûr quié fé mâ...»

È le drolèia, comèin ôn folatôn,
Deusparè... Le bèrjiè Alàri
Rèmîzè l'éje dèjò la vèsta ; è zoulemèin hlo dèlotàr
Ch'ein va lèc dè la bâteússe,
Troblià pè la pénchâ,
Quié hlé drolèta che bèla,
Por âtro quiè por luéc, aï tan d'amoûr !

Ou mîmo Mas di Falabrégo
Yèin ôn gatir, Véràn.
Sté Véràn yèin dou Sambou.
Ou Sambou dèin lè groú prâ,
Ànvoueu fliorèchôn lè cabridèlè
Aï sèin cavàlè bliàntsè.
Pécàn lè sômbè di rojéss di marè.

Sèin tsoâ bliàn ! La còma,
Comèin la machèta di marè,
Èin bôfàn, charrâye fràntse di tojouéïrè,
Dèin lour j'ardèin élàn,
Can partèchàn apré, a côrse,
Comèin l'échàrpè d'ôna fâye,
Damôn lo couil, flotâvè dèin l'êr.

Crénte a tè, ràche di j'òmo !
Lè cavàlè dè Carmàrga
Ou pouénjèin épèrôn quié lou dèhràchè lè fliàn,
Comèin a la man quié lè carèssè,
Ôn lè vi jiamê chomètouéyè
Acrotchiéyè pè traéjôn
Èin d'é yôp èspatréâ lèc dè lour prâ chalà ;

È ôn zor, d'ôn chôouto tuêr è pròn,
Fòtrè bâ hlé quié lè môntè,
D'ôn galò avalâ vén lieu dè marè,
È lè nareúss ou chéc, ch'èin rèvènén
Ou Vacarés, ànvoueu chôn néchôp,
Apré djiè j'an d'èscliavâzo,
Rèspiriè dè la mèr l'êr chalà léïbro.

Car, a hlé ràche charvâze,
Chôn élémàn yè le mêr
Dou tsarrètt dè Nèpteúne, èssapâye chuiremèin,
Yè h'ôncò ténta d'èhôouma ;
È can le mêr chòflyè è ch'achômbrè,
Can lè batô brécôn lè coûrdè,
Lè tsoâ dè Carmàrga, bràmôn dè bonoûr ;

È fan clacâ comèin lo lenouà d'ôn èhorjiàtt
Lour lônze càvoua tréïnèinta ;
È gràtôn la têrra è chèintôn dèin lour tsêr
Èintrâ la trén dou djiô tèrréïblio,
Quié, dèin ôn rèbôouzèmèin orréïblio,
Choléïvè la tèimpéha è lo dolôzo,
È bèrroûlè dè fon èin côмblio lo fon dè la mêr.

Sté Véràn lè vouardâvè y pahôrè.
Èin Crô ôn zor quié trafécâvè,
Tan quié vê Mirèlye, chè côntè, Véràn
Ch'èin va. Car èin Camàrga,
È tan quié bâ lé y bòtsè lârzè,
Ànvoueu le Roûno chè dètsàrzè,
Dejàn quié îrè bèla, è lôntén lo derèin !

Lé yèin fièr, avoué cha vèsta
A l'Arlézièna, lônze è bliònda,
Portâye chô l'èfàla com'ôn manté,
Avoué ôna chéntuîre baréolâye
Comèin lè rén di lanjêr
È tsapé dè tîla sériâye
Ànvoueu rèbatitt le lômiëre dou cholè.

È can yè h'aôp dèvàn lo mêtre :
« Bônzòr aï vo è avoué bén éhrè !
Dou Roûno dè Camàrga deútt, ché rivèrèin,
Ché le pétéc feúss dou gardiàn
È dè résta vo dîdè vîrrè,
Ya dou mouén vént'an, avoué cho côrsiè,
Môn èinsiàn, le gardiàn Pîrro, ya pachà pè voûhrè têrrè !

« Dèin lè marè d'alèintòr
Môn vènèrâblio èinsiàn aï treú "ròdo" (1) *dè côrsiè...*
Vo j'èin choyèin ! Mâ, mêtre, vo vèïchâ dèpoui,
Le reútso crè dè hlé lèvàn !
N'èin pouôn abàtrè lè fousseúlyè
N'èin d'avàn châtt "ròdo" è châtt "liàmè" ! (2)
Hoï, lôntén, môn feúss, rèfòn le viò,

« Hoï, lôntén pouîchè-hô n'èin vîrrè chè môltépléyè,
È lè conduéïrè y pahôrè !
Yé cognôp tôn pére-gràn, è chuir, avoué luéc n'avàn
Ôn amitchié dè lônze man !
Mâ can l'âzo nô liàchè,
A la clièrtâ dè noûhra làmpye,
Nô chobrén èin rèpoú, è lè j'améc, adjiô !

« Yè pâ tòtt, deútt le zôèno,
È vo châdè pâ chèin quié vouitt dè vo :
Mi d'ôn yâzo, ou Sambou, can végnôn hlou dè Crô,
Quièréc dè tsarré d'èhêr,
Pèindàn quié dou voyâzo
N'idzàn a charrâ lè j'èhàtsè,
Di dròlè dè Crô nô j'arréïvè dè prèziè ;

1. *ròdo* : troupe de chevaux sauvages ; le *ròdo* se compose de six couples
2. *liàme* : couple de chevaux

« È m'an dèpén voûhra Mirèlye
Tan dè môn gô, quié a voûhra idé
Che vo troâ, Véranètt, voûhro bo-feúss charè...»
Véranètt !... Pouîcho-yo lo vîrrè !
Ch'ècréè Ramôn, car dou pére-gràn,
Dè môn améc le gardiàn Pîrro,
Le petéc feúss flioréc pou quiè m'onorâ ! »

È comèin ôn òmo quié rèin grâsse
Ou Sègnoûr Djiô, dèin lè càmpo
Léïvè lè dàvouè man avoué sté èsclamachiôn
« Ma todri qué tô pliéjichè a la pétéïta,
(Porchèin quié éhèin cholèta è bén l'anmâye !)
Èin prèmeússio dè la dòta,
Quié dè to tén lè chén t'idzichàn dè lour bènèdécchiôn. »

È drouè adòn créè la drolèta,
È li deútt dè couè chè trâtè.
Bliéja chôbétamèin, lo règàr roboyoú,
È tréïmblièinta d'aprèanchiôn :
« Mâ voûhra chénte èintèlijénse,
Liè fétt dénchè, pére, couè pénchè te,
Quié vo voùdè, louén dè vo, che zôèna, m'èinvôyè ?

Vîdè, fâ quié chèin zèintamèin chè méïnîchè,
M'aï aô détt, po chè mariâ !
Fâ cognièhrè lè zèin, fâ n'èin éhrè cognôp...
È lè cognièhrè, couè yè-te ôncò ?...»
È dèin la nyòla dè cha fàsse,
Chôbétamèin parè cliàra
Ôna dôousse pénchâ. Ôn matén qu'ya balyà,

Ôn vi dénchè lè flioûr nèyéyè
A travèr l'évoueu trobliâye.
Le mére dè Mirèlye, aproûvè cho paròlè,
È le gardiàn èin choréïjèin :
Mêtrè Ramôn, deútt, mè rètéïro,
Car dou côjén, vo lo djiò,
Ôn gardiàn dè Camàrga cognè la pouénjôra. »

Ou mas, dèin lo mitén dou tsâtén,
Yèin, di pahôrè dou Charvâzo,
Po vîrrè la dròla, Ourriàs, le totchioú.
Dou Charvâzo, nir, mavé
È famoú chôn lè bôtchio...
Ou gràn cholè, dèjò lo pôtén,
Dèjò lè bâtèmèin di pliòzè batèintè,

Lé, cholètt avoué cho vàtsè,
Ourriàs lè vouardâvè to l'an.
Néchôp avoué lo tropé, alèvà avoué lè bôtchio,
Di bôtchio aï la carrôra,
È l'ouèil charvâzo è la coloûr nîre
È l'êr chômbro è l'ârma dôoura...
Ôn sètôn a la man, lè drà a têrra,

Ouéro dè yâzo, for por dèlitchiè,
Di j'ôoubro dè lour mérè,
Aï-te pâ èinlèvà, dèlitchià lè véss
È chô la mére èingrénjiâye,
Brécà dè bahôn pè brachié
Tan quié partîvè pè l'orâzo di coúss,
Èin branmèin è rèvérèin la téha èintrè lè dâlyètè.

Ouéro dè bôtchièss è dè mòzè,
Dèin lo marcâzo ou fêr èin Camàrga,
N'èin d'aï te pâ côpèlà pè lè coûrnè. Porchèin quié vouardâvè,
Èintrè lè chorèchieúss, ôna balâfra
Pareúlye a ôna nyòla travèrchâye pè la foúdra ;
È lè chalicoûrnè (1) *è lè tréïnètè*
È dè chôn chan dègôlénèin chè iràn téntéyè dèin lo tén.

Îrè ôn bo zor dè gràn marcâzo.
Por ènén férè ôna dèvériâye,
Lè Chéntè, Faramàn, Évoueu-Mòrta, Aubarôn,
Avàn èinvôyà pè lè j'èintchièr,
Sèin cavaliè dè lour pliô dôour.
Adòn lé ànvoueu yè le louà féxà
È ànvoueu le môndo zoyoú èinsèrcliôn ôn vàsto roú,

Rèvèlià dè chôbétt dèin la pliànna chalâye,
Porchiôp pè la trén,
Avoué couè, pouén ou galò l'ardèin totchioú
A côrse foûla, bôtchio è môzôn,
Végnàn, comèin ôn èimbrônsià dè chéc,
Chavatèin rojéss è "centauro" (2)
Végnàn chè rèônéc, treú sèin, ou louà dou màrcâzo.

Le tropé cornôp
Chè pliàntè lé, èhoûrno è môètt.
Mâ, l'ârma dèin lè coûhè, à coú d'èpèrôn,
Treú yâzo ôncò, li fan contornâ
Lo roú dè l'anfitèâtre,
Comèin lo tsén apré la mâdra,
Comèin apré lè créïbliètè, l'âlye dou Lèbèrôn.

1. *chalicoûrnè* (pl.) : salicorne = plante qui croît sur le bord de la mer et dont on retire de la soude
2. *"centauro"* : centaurée

Couéc lo crèritt ? Dè chôn tsoâ,
Côntrè lè cohômè, Ourriàs chè dèmôntè.
Y poûrtè dè l'arèna èinmôntonà, lè bôtchio,
Fôrioú, chôbétamèin ch'èmòdôn
È dèin l'arèna chè lànsôn,
Sén bôtchièss quié lè j'ouèss bréliôn
È quié pèrsôn l'êr dè lour téha chôpêrba !

Comèin lo vèinss, Ourriàs chè prèssepeútè ;
Comèin lo vèinss apré lè nyòlè,
Lè chioutt a côrse, a côrse lè pouén ;
Tantô a côrse pâchè dèvàn,
Tantô lè ôrtè dè cha lànse,
Èin dèvàn tantô dànsè,
Tantô lè tséncàgnè avoué ôn dôour coú dè pouén.

Aï ! to le môndo tàpôn di man :
Ourriàs, bliàn dè pôoussa olympéca,
Pè lè coûrnè, a côrse, a la fén n'èin d'apeúlyè ôn,
È téhà è mòrro, è fòrche a fòrche !
Outt dègaziè cho coûrnè tuêrchè,
Le nir mônstro tuêr cha cròpa,
È brànmè dè ràze è chofliàtè chan è fôn.

Véïna ràze, chàil po rèin !
Le bovèrôn, d'ôn coú adrouètt,
Afàrrè a l'èssèblia, èin li tuêrjèin lo couil,
La brôta téha dou mônstro ;
È roudamèin, è èin sànss contrério,
Bétsèin la béhieu, com'ôn rampàr,
Crétchièin è béhieu rôbàtôn pè lo fon.

Dè mônstro créc
Fan tréïmbliâ lè tamaris :
« Bravô, Ourriàs, bravô !...» È sén bouèbo carrà
Tégnôn lo bôtchio. Dè chôn tréônfo
Po li portâ la màrca,
Ourrias, lué mîmo prèin lo fêr,
È avoué lo fêr tsâtt li màrquiè la cròpa.

Ôn vol dè bouàtè d'Arlè, èin chàrla,
Avoué lè sén quié tréïmbliôn,
Èinfliànméè ou galò dè lour cavàlè (1) *bliàntsè,*
Végnôn li aportâ ôna groûcha coûrna,
Râja dè vén ; è dèin la pliànna,
Vôf ! lè folatôn ch'èinvanèchôn...
Ôn vol dè cavaliè lè chioutt, bôrlèin.

1. *cavàlè* (pl.) : haquenée = jument

Ourriàs vi quiè dè bôtchio a côoussiè...
È n'èin chobrâvè ôncò càtro ;
Mâ, comèin le chîtor, a férè tsîrrè lo fén,
Tan mè dè corâzo quié tan n'èin chòbrè,
Y dôour j'éfòr dè la batàlye,
Tozò quiè mi, luéc tchièin téha,
È di càtro béhiè lou plîyè lè rén.

Tatchià dè bliàn, coûrnè chôpêrbè,
Hlé quié chobrâvè èhrèpâvè l'êrba...
« Ourriàs, proú, proú ! » to lè viò vatséroú
Li créôn. Mâ yè po rèin.
Côntrè lo bôtchio y tàtsè bliàntsè
La trén pojâye chô l'àntse,
Blièc dè choûr, lo pièss nôp, dèjià chè lànsè.

Zan ! Comèin èin plién mòrro lo tòtsè,
Le lànse voûlè èin mouêr ;
L'afroûja pliâye rèin lo bôtchio foú ;
Le totchioú li chôoutè y coûrnè ;
Partèchôn èinséïmblio, è dè la pliànna
Èinséïmblio chavàtôn lè chalicoûrnè.
Chô lè lôn j'aôlyôn acotà, a tsoâ,

Lè vatséroú d'Àrle è d'Évoueu-Mòrta
Côcàn la roûda batàlye:
Po véncrè, to lè dô, fôrioú, èinrazià,
L'òmo dontèin lo bôtchio quié brànmè,
Le bôtchio tréïnèin hlé quié lo dòntè,
Avoué la lénvoua èin èhôouma
Lètsèin, tòtt èin coréchèin, chôn mòrro èin chan.

Mizèricòrde ! Le bôtchio gâgnè !
Coméin ôna chéïrnplia rahèlâ,
L'òmo ya rôbatà dèvàn, èintréïnà pè l'élàn...
« Fé lo mor, fé lo mor ! » Dè têrra
Le bôtchio avoué cho pouéntè lo choléïvè
È dèin l'êr, la téha fiëre,
A chàt càno (1) *dè hâtt, lo lànsè ein dèrri !*

Ôn mônstro créc
Fé tréïmbliâ lè tamaris...
Ou louén, le poûro va tsîrrè a bôtsôn,
Brécà. Dèpoui adòn portâvè
La balàfra quié lo dèfégôrâvè.
Chô lo tsoâ quié môntâvè,
Yè h'ènôn, don, vê Mirèlye armà dè cha lànse.

1. *càno* : mesure de longueur, environ 2 m.

Hlé matén, le pouissèlèta
Îrè a la fontànna tòta cholèta ;
Aï rèvèrtchià lè mànzè è la jieúpa ;
Bôyâvè lè fèchàlè (1)
Avoué dè cavouatsàtt quié nètîyè.
Chéntè dè Djiô ! Comèin îrè bèla !
Can dèin l'évoueu cliàra dè la fontànna bôouzàn lè pià.

Ourriàs fétt : « Bônzòr, la bèla !
Eh bén ! vo rénsiè voûhrè fèchàlè ?
A ste évoueu quié chôrtè cliàra, che aï pâ côntrè,
Abèrèrâvo ma béhieu bliàntse. »
« Oh ! yè pâ l'évoueu quié chëlia mànquiè, »
Rèfòn : « A la clià
Vo poùdè la férè bîrè, ôtàn quié vo pliétt. »

« Bèla, deútt l'èinfàn charvâzo,
Ché po mariâzo ou pèlèrénâzo,
Végnichâ a Séuvo-Riô, ànvoueu ch'avouè le mêr,
Bèla, ôrâ pâ tan dè péïna ;
Car le vàtse dè ràche nîre,
Léïbra è charvâze chè proméïnè,
È jiamê l'âriôn è lè marréïnè yan bôn tén. »

« Zôèno, ànvoueu chòbrôn lè bôtchio,
D'ènoyèmèin lè drolètè môrèchôn. »
Bèla, d'ènoyèmèin, can ôn è dô, èin d'a pâ »!
« Zôèno, hlé quié chëlia chè dèfêr,
Djiôn quié bitt ôn évoueu amàra,
È le cholè li bôrlè la fàsse... »
« Bèla, dèjò lè dâlyè vo charé ou l'ômbro. »

« Zôèno, djiôn quié rafèchôn y dâlyè
Dè téroliôn dè charpèin vèrdè !
Bèla, n'én lè flamàn, n'én lè éròn
Quié larzèin lour manté roûja
Lou fan la tsàsse lo lôn dou Roûno...»
« Zoènо, ahôoutâ (quié vo j'èintèròmpo !)
Chôn tra louén, vouhrè dâlyè, di falabriguiè a me. »

« Bèla, prîrè è dròlè
Chaôn pâ la patrîye
Ànvoueu varèin, chè deútt, méinjiè lour pan ôn zor. »
Mâ, todri lo ménjiè avoué hlé quié l'ànmo,
Zôènо, ya rèin d'âtro quié rècliànmo
Po mè chôrtéc dè môn néc."
« Bèla, che yè dénchè, balyè-mè voûhro amoûr ! »

1. *fèchàlè* (pl.) : faisselle = récipient à parois perforées servant à égoutter le fromage

« Zôènо, vo l'aré, » deútt Mirèlye ;
Mâ stè pliàntè dè nèinféà
Pourtèrèin dèvàn dè rején violèss
Dèvàn voûhra trén
Pourtèrè dè flioûr, hlè cliéïvè
Comèin dè séïre yèindrèin téndrè :
È ôn ch'èin varè pè l'évoueu a la veúla di Bô ! »

TSAN SÉNTCHIÈMO

LA BATÀLYE

Le bovérôn ch'èintoûrnè, fôrioú quié Mirèlye l'a rèfôjà. Lè j'amoûr dè Veussèin è dè Mirèlye – L'êrba di frizôn (1) *– Ourriàs rèincôntrè Veussèin è brôtalamèin li tsèrquyè rôgne – Lè pèrfônsè* : *Jiàn dè l'Òrch – Batàlye a mor di dô j'èneméc dèin lo Crô dèjêrta – Victouère è jiènèroretâ dè Veussèin – Tréïchèréc dou totchioú – Ourriàs tòtsè Veussèin d'ôn coú dè trén è côrè lèc ou galò dè chôn tsoâ – Arréïvè ou Roûno – Le treú batèlir fantastéco – Le bârca chè rèvòltè dèjò lo pi dè l'assassén – La nêtt dè Chén Médàr ; prosseuchiôn di nèyà chô lè réïvè dou fleúve – Ourriàs yè h'èinliôtéc – Dànse di Trèvo chô lo pon di Trèinco-Tàyo.*

Le l'ômbro di pôblio bliàn ch'alônjièvè ;
Le chéc dou Vèinour chavatâvè ;
Le cholè aïtt ôncò ôn par d'oûrè dè hâtt ;
Lè travalioú di tsan quié tsarrôyàn
Côntrè lo cholè chè rèvéïràn
Doncouédòn, car dèjiràn
Lo rètòr dou chèrén è lè fènè ou lèindàr.

Lè totchioú ch'èin d'alâvè :
Dèin cha téha môténâvè
L'afròn quié végnèvè dè rèchîbrè a la fontànna.
Cha téha îrè dèboussolâye,
È dè cha ràze rètènouâye,
Doncouèdòn, lè lansèmèin
Li fotàn lo chan è la vèrgôgne ou fron.

È tòtt èin côréchèin pè lè têrrè,
Moyonâvè cha ràze ;
È dè l'aprè dècônvènouà quié li gônfliè lo pièss,
Y ròtsè quié le Crô yè pliéïna,
Comèin ôn bôchônn dè cho bèlòchè,
Po batalyè ôri tsèrcà rôgne ;
Ôri dè cha trén pèrsià lo cholè !...

Ôn cayôn charvâzo quié dè cha càtse
Yan fé partéc è quié côrè
Chô lè cléïvè dèjêrtè dè l'Olèimpe chômbro,
Dèvàn quiè chè fòtrè chô lè tsén
Quié lo porchiouôn, rèvèrtchiè
Lè dôour piss dè cho rén,
Èin môlèin cho cròc y trôn di tsâgnio.

A la rèincôntra dou vatseroú
Quié lé rèchéntèmèin pouén è fé mâ,
Dèin lo mîmo tséménètt le bo Veussèin végnèvè ;
È dèin chôn ârma choréijèinta,
Rôténâvè y dôoussè paròlè
Quié l'amouiroûja pouissèla
Li aï deútt ôn matén dèjòtt ôn mourî.

1. *frizôn* : vallisnérie = plante des eaux stagnantes

Driss comèin dè rojéss dè Deuransе,
Tseménâvè ; è dè plijéc
È dè pé è d'amoûr brélièvè chôn êr ;
Le chofliètt fliàpo ch'èinfèholâvè
Dèin cha tsemîje ouêrcha;
Dèin lè bòlè bôouzièvè, ...
Pià nôp, lèzièr è guié com'ôn lanjêr.

Choèin dè yâzo, a l'oûra freússe
Can le têrra ch'achômbrè,
Adòn quié dèin lè prâ lè fòlyè di tréolâ
Chè rèplîyôn fréoloûjè
Y j'alèintòr dè la bastîda
Ànvoueu ihâvè la zèinta,
Égnèvè to tròblià, férè la panaoûla.

È èin catsèta, adrouètt
Dou leúcre d'or (1) *è dou tchiòc*
Dèchôyèvè dè louén lo tsan fén ;
Le zôènèta l'anmèinta,
Quié ya véïto compri couéc la chôblyè
Végnèvè véïto a la bochonâye d'arbèhén
Côya, côya è lo coûr dôoussemèin tréïmblièin.

È le cliàr dè lôna quié bàlyè
Chô lè bôtôn di narssîssè ;
È le chofliètt dou tsatén quié achouèzè, ou zor dèchèindèin,
Le hâta bàrba di j'èfiè,
Can ou fliàpo gatolièmèin,
Èin meúle è meúle j'ondeulachiôn
Danssòtôn d'amoûr, comèin ôn sén quié trèssàlyè ;

È la zoué formidàblia
Quié chèin le tsàmo, can a cha pîsta
Tòtt ôn zor ya chèintôp, dèin lè roc dè Queyràs,
Lè tsassioú quié lo porchiouôn
È quié a la fén, chôou ôn sômbe
Èharpà comèin ôna tor,
Chè vitt cholètt, dèin lè lârjiè, ou mitén di liachiè ;

Yè quiè ôna rojâ èin comparèjôn
Di momanèss dè bonoûr
Quié pachavôn adòn è Mirèlye è Veussèin...
Mâ prèzén bàcho, ô mo pòss,
Car lè bôchôn yan d'ourèlyè !...
Catchià dèin l'ômbro mohèla,
Lour man, pétéc a pétéc, chè mèhliàn èinséïmblio.

1. *leúcre d'or* : lucre d'or, oiseau de Provence

Adòn prèzàn pâ mi dè lônzè còrchè,
È lour pià tapàn lè ròtsè ;
È dè yâzo, chaèin pâ couè chè dërè atramèin,
L'aprantif amouiroú
Côntâvè èin réïjèin lè croué môman
Quié li arroàn d'abétôda :
È lè nêtt quié drômîvè dèjò lè j'èhîlè,

È di tsén di mas lè coú dè dèin
Côntrè cha coùche ôncò marcâye.
È Mirèlye, a chôn tor, dè la veúlye è dou zor
Li côntâvè lè pétéc tâsso,
È lè cohèr dè cha mére
Avoué lo pére è la tchièbrèta
Quié aï ravazià tòta ôna bêrclia èin flioûr.

Ôn yâzo Veussèin yè pâ ènôn mêtre :
Chô l'êrba dôoura dè la lànda
De pliàn comèin ôun tsàtt charvâzo, yèin èin rafachèin
Tanquiè y pià dè la zôènèta...
Ma prèzén bâcho, ô mo pòss,
Car lè bôchôn yan d'ourèlyè !...
« Mirèlye ! acoûrda-mè dè tè bijiè !

« Mirèlye, stéc deútt, ni ménzo ni bîyo,
Dè l'amoûr quié dè tè rèchèinto !
Mirèlye ! vôdro èinfèrmâ dèin môn chan
Tôn chòflio quié le chéc mè ròbè !
A to lo mouén, dè l'ârba ou nêtt
Rèin quiè chô lo bor dè la gòna,
Làche-mè quié mè rioûto èin l'eimbrachèin !

« Veussèin ! chèin yè h'ôn pètchia mortèl !
È lè zanètè avoué lè pendulînè
Van apré di j'amouiroú énvouâ lo chècrètt. »
« Àche pâ pouîre quié chè n'èin prèzè,
Porchèin quié yo dèmàn, vi-hô, dèpoûplio
Tòta la Crô tanquiè èin Àrle !
Mirèlye ! Vîyo èin tè lo paradéc pôour !

« Mirèlye, ahôouta : dèin lo Roûno,
Dejitt le feúss dè Mêtre Ambrèje,
Ya ôn êrba quié nô nomén l'êrbèta di frizôn ;
Ya dàvouè fliorètè sèparéyè
Bén chô dàvouè pliàntè è rèteriéyè
Ou fon di j'òndè freússè.
Mâ can yèin dè l'amoûr por liè la chijôn,

« Ôna di flioûr, tòta cholèta,
Yèin chôp chô l'évoueu réïjèinta,
È làchè ou cholè ôbréc chôn botôn ;
Mâ dè la vîrrè tan zèinta,
L'âtra flioûr tréïmbliè
È ôn la vitt pliéïna d'amoûr,
Quié nâzè tan quié poutt po li férè ôn bèc.

« È tan quié poutt, chè dèbèrôcliè
Di j'àlguè quié l'èimprijoûnôn,
Tanquiè, la poûra, ron la cavouèta;
È léibra, anfèin, prèsta dè môréc,
Dè cho pòss bliâvo
Èflioûrè cha bliàntse chouèra...
Ôn bijiè, pouè ma mor, Mirèlye è nô chén cholètt. »

Liè îrè blianèta ; luéc, dè plijéc,
L'admirièvè... Dèin chôn tròblio,
Comèin ôn tsàtt charvâzo chè drèssè adòn, è prontamèin
Dè cha àntse réondèta
Le drolèta apôvèintâye
Outt mètrè lèc la man ardécte
Quié dèjià la chéntuirè ; luéc tornâ la prèin...

Mâ prèzén bâcho, ô mo pòss,
Car lè bôchôn yan d'ourèlyè...
« Fôrnè », liè zèmîlè è batàlyè èin chè tuêrjèin.
Mâ d'ôna tsâda careússe
Dèjià le bouèbo l'èimprijoûnè,
Zoûtè côntrè zoûtè.. Le drolèta
Lo pouén, chè còrbè è ch'èssàpè èin réïjèin.

È apré, véïva,
Dè louén èin chè moquièin : Linguèto !
Linguèto ! li tsantâvè... Yè dénchè quié lè dô
Vouâgnàn hlo dèlotàr
Lour blià, lour zèin blià dè lôna,
Màna flioréïcha, bonoûr fortônà
Quié y paéjàn comèin y rouê Djiô èinvoûyè pè moué.

Ôna nêtt don, dèin la vàsta Crô,
Le bo trèchioú dè coûrbè,
A la rèincôntra d'Ourriàs végnèvè hlo tseménètt.
Le foùdra d'ôn orâzo abàtt
Lo prômiè âbro quié l'atéïrè
È bôrlèin di trëpè,
Dénchè ya prèzià le dontoûr dè bôtchio :

« Yè h'èfi tô, feúss d'ôna troûye,
Quié tô l'a èinchorchièlâye, la Mirèlye ?
Èin to ca, ô mandroliôp, puésquye tô va bâ lé,
Deú li quié m'èintsâ pâ dè liè
È dè chôn mòrro dè mohèlèta
Pâ pliô quiè dou viò mouêr dè tîla
Quié tè crôè la pé !... Tô l'avouè, bo margôlén ?

Veussèin rèchôoutè ; chôn ârma
Chè rèvèliè comèin la flianma ;
Le coûr li chôoutè com'ôn fouà grénzètt (1) *quié partè :*
« Grossiè manàn ! T'ou-hô quié tè bréco,
È quié mo gréïfè èin dô tè plîyôn ? »
Li fétt avoué ôn êr tèrréïblio
Comèin, can afamenà, chè rèvéïrè ôn léopàr.

È dè cha ràze le tréïmblièmèin
Faji rèzèrdéc cha tsèr véolèta.
« Chô lo graviè, rèfòn l'âtre, varè rôbatà ta téha !
Car to man chôn tra fîblyè,
È t'é bôn, ròba-zéleúnè,
Quiè po plièyè dè byòlè d'avàntchièr,
Po bôouziè dèin lo nir è po vagabôndâ ! »

« Hoï, comèin tuêrjo l'avàn
Rèfòn Veussèin quié cho èingrénzè,
Véjo tè tuêdrè la garguièta ! Va,va, partè che tô poutt,
Partè, capôn, dè ma ràze !
Partè a Chén Jiàn dè Galîsse !
Tô rèvèré pâ mi to tamaris,
Porchèin quié van, stou pouén dè fèr, tè ròntrè lè j'oúch ! »

Èmèrvèlià dè troâ ôn òmo
Chô couéc anfèin ôdjiè cha ràze
« Ôn môman ! » rèfòn le vatséroú rognôp,
Ôn mômanètt, môn zôèno foú,
Quié aloûmo la péïpa ! » È dè cha pôchye
Téïrè ôna bòrcha èin pé dè boc
È ôna nîre péïpa quié mètt èin bôtse ; è mèfrijèin :

« Can tè bréchièvè ou pià d'ôn'êrba arréhè, (2)
T'â jiamê côntà Jiàn dè l'Orch,
Ta vagnëre dè mére ? a Veussèin li deútt dénchè,
Ya Jiàn dè l'Orch, l'òmo dròblio,
Quié, can chôn mêtre, avoué dàvouè chouitchiè,
L'èinvoûyè vériè lè j'èhròbliè,
Atràpè, comèin ôn pâhro atràpè ôn chac. (3)

1. *fouà grénzètt* : particules de suie enflammée qui restent attachées au chaudron – feu grégeois
2. *êrba arréhè* : potentille ansérine
3. *chac* : parasite du mouton

Lè bèhiè tòtè artèléyè,
È chô ôn pôblio hâtt
Lè j'èhrèpè èin l'êr, avoué la tsarrôye apré !
È a tè, mègrèlètt, le bonoûr t'arréïvè
Quié pèr énquye ya pâ dè pôblio !... »
« Tô léïvèri pâ ôn âno dè la réïva,
Mônstro pouèr ! T'â quiè dè lénvoua ! È Veussèin, a l'arrê,

Comèin ôn lèbri tchièin la béhieu, tégnèvè lé, chôn ènèméc.
« Couè deú yè ! li créâvè a gòrze ouêrcha,
Lôn galâfro, quié tô tè gônflyè d'orgouè
Chô ta roûga, (1) *n'èin bâ*
Ou bén tè dèchèindo ?... Tô capoûnè, tô capoûnè,
Òra quié fâ chaï couéc ya chapà lo bôn lassé ?

« T'é tô sèlèràtt, quié poûrtè bârba ?
Tè matsèritt cômèin ôna zêrba !
Yè tô quié t'a mèfrijià la pouissèla dè sté mas,
Mirèlye, la flioûr dè stè tèrrè ?
Hoï, yo le mâvé vagniè,
Yo, Veussèin, chôn galàn,
Oui bôyâ tôn mèfri dèin tôn chan, ché t'èin d'â ! »

Mâ le vatseroú fétt ôna branmâye :
Hou, hou ! Vagniè, galàn dè côjeúna !
Atèin, atèin-mè !...
Hlo coú chôoutè a têrra...
Ou louén lè vèstè voûlôn ;
Tapôn di man, l'êr tréïmbliè ;
Dèjò lour lè gròghè rôbatôn ;
L'ôn chô l'âtro, a coú partèchôn comèin dè bôtchio.

Dénchè dô bôtchio, can chô lè tèpè
Le cholè èssôoudè fèrmo,
Yan yôp lè piss luéïjèin è la lârze cròpa
D'ôna vàtse zôèna è brôouna
Branmèin d'amoûr dèin lè rojéss...
È hlo coú le foùdra pètè,
È d'amoûr hlo coú végnôn fou è aoûlyo.

Pouè tsarpéïhôn, pouè chè guièrchîyôn,
Prèinjôn l'élàn è hop chè barrôn ;
È prèinjôn tornâ l'élàn è bachôn lè mòrro,
Fan rètonâ lè coú dè téha.
Lônze è mâvéje yè le batàlye,
Car yè l'amoûr quié lè j'èintéhè,
Yè l'amoûr mônstro quié lè bétsè è lè pouén.

1. *roûga* : haridelle, mauvais cheval maigre

Dénchè, lè dô chè tabachièvôn ;
Dénchè, faròch, chè ménachàn.
Ourriàs ya èinquiéchià la prômiëre volâ ;
Mâ comèin l'âtro lo ménàchè
D'ôn novò coú, cha groûcha man
Chè léïvè èin l'êr com'ôna màche,
È d'ôna lârze flanâ èinchôoumè lo Veussèin.

« Té, té, mèrdôp, pàra sté liafâ ! »
« Atàha, môn brâvo, che yé l'ônlyâ ! »
Chè créôn l'ôn a l'âtro. « Ardi, cônta, bahâr,
Lè balàfrè ànvoueu ch'èinfônsôn
Lè j'ônlyè dè ma man ! »
« È tô, mônstro, cônta lè j'ônsè,
Lè j'ônsè dè chan frè quié zéfliôn dè ta tsêr ! »

Adòn ch'atràpôn, ch'èinsôltôn,
Ch'acrôpégnôn è ch'alônzôn,
Èfâla côntrè èfâla è artè côntrè artè ;
Lè bré chè tuêrjôn, chè fròtôn
Comèin dè charpèin quié ch'èintoroliôn ;
Dèjò la pé lè véïnè bôlécôn,
Lè j'éfòr fan tèindrè lè porpôp di molè.

Lôntén, chén bôouziè, chobrôn driss
Avoué lè flàn quié bàtôn,
Comèin can bàtt dè j'âla ôna outârda pèjànta ;
Chén tréïmbliâ, la lénvoua moèta,
Chè cotèin l'ôn côntrè l'âtro
Comèin lè colònè groûchè è breútè
Dou pon formidâblio quié èintsàmbè lo Gardôn.

È to d'ôn coú chè sèpàrôn
È tornâ lè pouén chè fèrmôn,
Le péïlôn tornâ rèbôouzè lo môrtchiè :
Dèin la ràze quié lè j'èhrén,
Van di dèin è van di j'ônlyè !
Djiô ! quiéntè voléyè Veussèin li bàlye !
Djiô ! quiénta vouarâ quié èinvoûyè, le vatseroú !

Machacrèin iràn lè coúss
Quié stéc balièvè a plién pouén ;
Mâ le Valabrégàn lèst tàpè
Com'ôna gréliâ chôbéta,
Quié alèintòr chôoutè è rèchôoutè,
Tôrbélionèin comèin ôna frònda.
« Réchitt, quié deutt, l'èinchôoumâye quié tè bréquiè ! »

Mâ comèin tuêr èin dèrri lê rén
Po miò balyè a hlé quié l'atràpè,
Le galiàr totchioú dè chôbétt atràpè y coûhè ;
A la maniëre provansàla,
Tè lo lànsè dèrri l'èfâla,
Comèin lo blià avoué la pâla ;
È va tapâ di coûhè ou mitén dè la pliànna !

« Romàcha, romàcha l'arpàn dè têrra
Quié avoué tôn mòrro ta tsarrôyà,
È che tô l'ànmè la pôoussa, vèrmeúna, ménze è bitt !
« Prou dè mòss, bòrcha dè béhieu,
Ya quiè lè treú coú po fôrnéc la batàlye ! »
Rèfòn le bouèbo èin couéc ch'èinmôntoûnè
L'amàr vèrén. Le chan li môntè ou sômbe di piss.

Chè rèléïvè, le vagniè
Com'ôn dragôn ; è fièr a la batàlye,
Ou résco dè pèréc ou dè vénjiè chôn nôn,
Partè côntrè lo Camarguiè charvâzo,
È d'ôna fòrcha è d'ôn corâzo,
Mèrvèlioú por chôn âzio,
Li alônzè dèin lo pëtro ôn mortèl coú dè pouén.

Le Camarguiè trambîlè, atàhè
Po cotâ cho vàsto rén ;
Mâ a cho j'ouèss tròblio li chéïmbliè tòtt a coú
Quié lotòr dè luéc tò fé quiè côréc ;
Le choûr li môntè ou mòrro,
È patafloc, comèin ôna tor,
Tchièтt le grou Ourriàs, ou mitén dè la lànda ! ...

Le Crô îrè côya è môèta.
Ou louén chôn èhèindouà
Chè pèrji dèin la mêr, è la mêr dèin l'êr pêr :
Lè ségno, lè canàr luéïjèin,
Lè flamàn y j'âlè dè fouà,
Végnàn, dè la clièrtâ môréchèinta,
Chalôà, lo lôn di j'èhàn, lè dèrièrè tralônéyè.

Dou vatseroú le tsoâ bliàn
Tonji lè rànmè di tsâgnèss
È vouéïdo, lè j'ètréè, lè groú j'ètréè dè fêr,
Fajàn balén-balàn côntrè chôn vèintre...
« Bôouze ônco ! atramèin t'évèintro !
Lè j'omo, òra, brégàn, tô chèintré
Che a la càna ou a l'èfâna dîyôn chè mèjôrâ ! »

Dèin la lànda : chéin brôéc,
Le vagniè, d'ôn pià véctorioú,
Charrâvè lo pièss d'Ourriàs èréntà.
Dèjò la tsàmba quié l'èhrén
Le totchioú lôtâvè ôncò,
È pè lè pòss è pè lè nareúss
Chôrtéïvè a groú bran ôn chan nir è machacrà.

Treú yâzo oli fòtrè lèc
Lo pià ônlyà dou vagniè ;
Treú yâzo, d'ôn rèvéïre man, le feúss dè Mêtre Ambrèje
L'èhèin hlo graviè ;
È le vatseroú èhôoumèin,
Avoué lè j'ouèss travéria, rètômbâvè
Èin choflièin, la bôtse ouêrcha comèin ôn pèchôn.

« Lè j'òmo dòn, brégàn,
Lè j'a pa tuéss fétt ta mére !
Veussèin li créâvè. Y bôtchio dè Séuvo-Riô
Va, va côntâ comèin yè môn pouén !
Va t'èin catchiè lè zôoumè,
Tôn arrogànse è ta vèrgôgne
Ou fòn dè la Camàrga, ou mitén di bôtchio ! »

Chèin deút, lâchè la brôta béhieu
Com'ôn tondjioú, dèin lo pâr,
Rètchièin èintrè lè tsàmbè ôn groú bèrâ cornôp ;
Mâ a péïna dè cha tondèjôn la dèlévrè,
Hla cròpa li bàlyè ôna tàpa
È lo lâchè alâ. Gônflià dè ràze,
Dénchè è tòtt èin pôoussa, la vatseroú chôoutè è partè.

Ôna pénchâ moudeúte
A travèr tsan lo prèssépeútè ;
Foti dè pèrfônso; ôrlèin è zèmèlèin,
Dèin lè tsâgnèss, dèin lè rochèlén,
Couè tsèrcâvè-te don ? Aï, aï, ch'arréhè…
Aï, aï,aï léïvè chô la téha
Cha trén tèrréïblia è chè lànsè côntrè Veussèin.

Can chè vitt dèjò la lànse,
Chén poï chè rèvénjiè ou èspèrâ,
Veussèin yèin bliéjo comèin ou zor dè cha mor ;
Pâ quié môréc li fôchè dôour,
Mâ chèin quié acàbliè chôn être,
Yè dè chè vîrrè zôyà
Pèr ôn trêto qu'ôn èinguiéna ya fé lo pliô for.

«Trêto, doûjè-hô ? fét quiè dërè.
È fièr comèin ôn martîr,
Chè pliàntè... Ou louén, ou louén, dèin lè j'âbro catchià
Îrè le mas dè cha mètrècha.
Chè véïrè côntrè avoué gran coûr,
Comèin por dërè à la pahorècha :
Mirèlye, côca mè, quié véjo môréc por tè !

Ô ! bo Veussèin, dè hla quié l'anmâvè
Ôncò pénchâvè chôn ârma...
« Fé ta prèyëre ! » Ourriàs li créè comèin la foùdra,
D'ôna vouê maéje è roûssa.
È dè chôn fêr lo transpèrsè.
Avoué ôn for zèmîlo, chôou l'êrba,
Le poûro vagniè rôbàtè dè chôn lôn.

È l'êrba plîyè, pliénna dè chan ;
È dè cho tsàmbè èin têrra
Lè frômiè di tsan fan dèjià lour tsemén.
Mâ le totchioú galopâvè.
« Ou cliàr dè lôna, chôou lo graviè,
Tòtt èin fôyèin stéc gromèlâvè,
A nêtt, lè loú dè Crô van réïrè, a hlé fèstén !...»

Le Crô îrè côya è môèta. Ou louén chôn èhèindouâye
Chè pèrji dèin la mêr è la mêr dèin l'êr pêr ;
Lè ségno, lè canàr luéjèin,
Lè flamàn y j'âlè dè fouà,
Végnàn dè la clièrta môréchèinta ,
Chalôâ, lo lôn di j'èhàn, lè dèrièrè tralônéè.

È galòpa, vatseroú, galòpa,
Quiè ôncò galopâ !... Hôp, hôp !
Créàn dénchè lè crabiè (1) *vèr*
A chôn tsoâ quié chorèvèlyè
Di j'ouèss, di nareúss è di j'ourèlyè.
Dèjò la lôna dèjià brëlyè
Le Roûno, mitchià èindrômis dèin chôn tsenàil dèhouêr,

Com'ôn pèlèrén dè Chénte Bôme
Quié, nôp, dè làgne è dè tsaloûr
Ch'èhèin è ch'èindrômè ou fon d'ôna raveúna.
« Hô ! L'avouéïdè vo ?... hô ! dè la bârca !
Hô, hô ! Hlo pon ou èin càla
Mè pachèrâ-vo avoué lo tsoâ ?
Dè louén, ste ròòfa créè a treú bàtèlir.

1. *crabiè* : crabier = sorte de héron

« Nèin, nèin, bôn vârrèin !
Rèfòn ôna vouê moquièrànda,
Chèin, po vîrrè môntâ dè la nêtt la làmpye ;
Èintrè la ràma è la gàfa,
Lè pèchôn sércoûlôn èin verolèin...
Le pêche préchè, chëlia, bôouzôn,
Môn brâvo ! l'oûra yè bòna... Aboûrda, aboûrda véïto. »

Hlo dèvàn, le sèlèràtt ch'achètè.
Le tsoâ, dèrri l'èimbarcachiôn,
Nazièvè, lo mégnôn èhatchià a la coûrda.
È lè groú pèchôn vèhéc d'écàlyè,
Quihèin lè gròtè prèvòntè,
Dou Roûno dèrrénzàn lo càlme,
È luéïjèin, chôoutàn lotòr dèrri.

« Mêtre pilòte, fét èintèinchiôn !
Le fon chéïmbliè ènén croué !
È hlé qu'aï prèzià, pià hlo ban, chôou la ràma
Toûrnè chè plièyè comèin ôna veúss.
« Ya ôn môman quié m'èin d'apèrchîyo…
Nô portén ôna croûye tsàrze, vo djiò, »
Rèfòn le pilòte ; è pouè deú pâ mi rèin.

Le élye bârca travéïrè,
D'ôn bié, dè l'âtre dànsè
D'ôn brànlo zèrdoú comèin ôn plién.
Le élye bârca îrè croûye,
Aï lè lan mitchià pôrréc...
« Tènîrro dè Djiô ! créè le totchioú...
È chè crampoûnè ou gouvèrnàil è chè léïvè brôn dè zèr.

Mâ, dèjòtt ôna fòrcha èinvejéïblia,
Le bârca tozò mi chè tuêr,
Comèin ôna charpèin, can ôn pâhro, d'ôna grôgne,
Li a brécà lè rén.
« Compagnôn, porcouè, fé stè chacòchè ?
Voûdè-vo quié mè nîyo ? « Y batèlir
Fétt le totchioú, bliàn comèin dè jî.

« Poui pâ mi comandâ la bârca !
Rèfòn le pilòte. Chè càbrè
Dèjò me è chôoutè comèin fétt ôna càrpa ;
T'a tôà carcôn, mijèrâblio !
« Yo ?...Couéc tè la deútt ?...Quié le djiâblio,
Che chèin yè vèré, avoué chôn fôrgôn
Mè téïrè dè chuéïte dèin lè prèvontchioú ! »

« Ah ! contenôè le pilòte bliéjo
Ché yo quié mè trômpo : ôbliâvo
Quié anêtt yè Chén Médàr. To lè poûro nèyà,
Di fon afroú, di tôrbéliôn chômbro,
Pèr to lè fon quié l'évoueu lè j'a èinfôéc
Chô têrra, anêtt, fâtt quié toûrnôn...
Le lônze prossèchiôn dèjià ch'alônzè,

« Vîdè lè !... lè poûrè j'ârmè pliorèintè !
Vîdè lè ! chôou ta réïva rocalioûja,
Van chôp pià nôp : dè lour drà èin gâsso,
Dè lour piss réguélià coûlè bâ
A groûchè gòtè, l'évoueu tròblia.
Dèin lo tòpo, dèjò lè pôblio,
Tséménôn pè féïlè, ôna tsandîla alômâye èin man.

« Comèin côcôn lè j'èhîlè !
Di chàbliè quié lè j'èimprijoûnôn,
Èin arrachèin foûra lè tsàmbè charréè, poûro dè lour !
Avoué lour bréss pêr, avoué lour téhè,
Chôn lour, quié comèin ôna tèimpéha,
Ortôn la bârca dè hlè roùdè j'osséliachiôn.

« Tozò câcôn dè pliô arréïvè,
È rafàchè avoué ardoûr hla doûva.
Comèin bîyôn l'êr pôour, è la youûva di Crô,
È lo flià quié yèin di prîjè !
È vouéro troûvôn dôouss lo mouvèmèin,
Èin côquièin lour drà quié dègòtôn !
Tozò câcôn dè pliô yèin chôp dou cliòtt !

« Ya dè viò, dè zôèno, dè dròlè,
Deji le mêtre dè la ràma...
(Comèin chacouôn lo fangòtt è la brôtchia di viviè !)
Dè fòrmè dètsêrnéyè è chén dèin ;
Dè pèchonir quié iràn èin tsèrca
D'acrochiè la lamprouà è la pèrche,
È quié y pèrchè è y lamprouà yan chèrvéc dè pahôra.

« Vitt ! côca lé, l'èchén quié colôouzè,
Èinconcholâblio, chôou lè bor...
Chôn lè bèlè dròlè, chôn lè foûlè d'amoûr,
Quié, dè chè vîrrè sèparéyè
Dè l'òmo l'anmà, dèjèspéréyè,
Yan dèmandà lo chècòr
Ou Roûno, po nèyè lour prèvònta doloûr !

« Vi-lè !... Ô poûrè zôènètè !
Dèin lo tòpo transparèin,
Tréïmbliôn lour sén nôp avoué ôn tèl ranquéïl,
Dèjò l'àlguye quié lè mâssèrè,
Quié dè lour pis quié vouêlôn la fàsse
A lôn bran, yo dòto ôncò,
Che yè l'évoueu quié tchièttou che chôn d'amàrè legrèmè. »

Le pilòte prèzè pâ mi. Lè j'ârmè
A la man tégnàn ôna fliànma,
È chioàn chén mòss è zoulemèin, lè réïvè.
Ôn ôritt avouéc volâ ôna môsse...
« Mêtre pilòte, mâ dèin lo tòpo
Vo chéïmbliè-te pâ quié chôn apré tsèrcâ ? »
Li fétt le Camarguè, pri dè pouîre è dè zèr.

« Hoï, chôn èin tsèrca… Vitt ! maliouroú !
Comèin tuêrjôn la téha dè to lâ !
Tsèrcôn lè bònè j'acchiôn è lè j'actè dè fouè
Quié chô la têrra yan vouagnà,
Nômbroú ou rar, can yan pachà.
Drouè quié apèrchîyôn chèin quié èspirôn,
Comèin a la freússe velièta côrèchôn lè fàyè,

Chè prèssepeútôn ; è, côlieúte,
Èintrè lour man le bòna acchiôn
Yèin ôna flioûr ; a can, por ôn fliortsôn, èin d'an proú,
A Djiô, zoyoûjè, li fan vîrrè,
È vèr lè poûrtè dè Chén Pîrro,
Le flioûr èimpoûrtè hla qu'ya côliéc.
Dèin la goûla dè la mor tchièjôp, la téha rèvériâye,

« Y nèyà dénchè Djiô mîmo
Bàlyè ôn rèhliayè po chè ratsètâ.
Mâ dèjò lè j'èimbrônsiè dou fleúve chômbro,
Dèvàn quié l'ârba chè léïvè,
Ein d'a quié toûrnôn ch'èintèrrâ :
Hlou qu'yan nèvouà Djiô, pécà lè poûro,
Tôà d'òmo, traéc, tropé vèrménoú.

« Tsèrcôn ôn'acchiôn quié lè châvè,
Mâ màtsôn dèin lo graviè
Quiè pètchia è crîmè, èin fòrma dè bôlén
Ànvoueú lour j'artèss nôp ôrtôn
Fén dè môlètt, fén dè coú dè trëco !
Mâ lour dèin la vàga quié rôounè,
Chén fén dèmandèrèin lo pèrdôn sélèste ! »

Comèin ôn bregàn ou véròtt d'ôn tsémén,
Ourriàs adòn achàrpè ou còdo :
« L'évoueu dèin la bârca ! » Ya la pôsse, rèfòn,
Côya, le pilòte. Avoué ardoûr,
Ourriàs vouéïdè, è corâzo, travàlyè
Com'ôn pèrdôp !... Dè Trenco-Taio,
Lè Trèvè, hlé nêtt, dansàn hlo pon.

È corâzo ! vouéïda, Ourriàs, vouéïda,
Quiè vouéïdâ !... Le tsoâ
Ou brécâ lo mégnôn, foú ! « Blanco, couè t'a hô ?
T'a hô pouîre di mor ?» li deútt chôn mêtre,
Quié ya lè piss drèssià dè zèr.
È, dròlo, le goûfre d'évoueu
Lo lôn di bor flacàtè, d'ôn bor a l'âtro.

« Ché pâ naziè, capétèno !...
Charvèré-vo la bârca ?» « Na !
Ôncò ôn clién d'ouèil, le bârca va ou fon ;
Mâ, dè la doûva, ànvoueu ch'èin va
Le prossèchiôn quié tè fé tan zèr,
Lè mor van nô lansiè ôn câblio. »
Adòn qu'ya deútt, le bârca dèin lo Roûno ch'èinfônsè.

È, dèin lo tòpo dou louén,
È di làmpyè bliantsàrdè
Quié y man di nèyà tréïmbliôn, ôn lôn rayôn
D'ôna réïva a l'âtre tralôounè.
È comèin ou cholè quié pouén,
Comèin ôn'aràgne quié féïlè,
Chè làchè colôouziè lo lôn dou féc quié tchièchè,

Lè pèchonir (quié iràn dè Trèvo)
Ou rayôn cliàr quié bascoûlè
Rafàchôn chôp, è véïto chè làchôn colôouziè to dou lôn.
Dou mitén dè l'évoueu quié l'èinmoràlyè,
Ourriàs arri èinvoûyè ou câblio
Cha man créspâye... A Trenco-Taio,
Lè trèvo, hlé nêtt, dansièvôn hlo pon !

TSAN CHIJIÈMO

LA CHORCHIËRE

A l'ârba dou zor, treú porcatir troûvôn Veussèin dèin chôn chan, èhèindôp dèin lo dèjêr dè Crô. – L'apoûrtôn èin brachèta ou Mas di Falabrégo. – Digrèchiôn : le félîbre chè rècomàndè a cho j'améc, lè félîbrè dè Provànse. – Doloûr dè Mirèlye. – Poûrtôn Veussèin ou Pèrtô di Fâyè, tànna di j'Èspri dou nêtt è éhro dè la chorchiëre Tavèn, mèreussenèra dè to lè mâ. – Lè Fâyè. – Mirèlye acompàgnè chôn galàn dèin lè bôp dè la môntàgne. – La Mandragora. – Lè j'aparechiôn dè la cavèrna : lè Folatôn, l'Èspri Fantastéco, La Lavandjiëre dou Ventoûr. – Côntè dè la Chorchiëre : la Mècha di Mor, la Chenegoûga, la Gamarôda, lo Cripè, la Bambaroûcha, la Chaucho-Vièio, lè j'Èscarénchè, lè Drà, le Tsén dè Cambô, le Barôn Castéliôn. – L'Agné nir, la Tchièbra d'Or. – Tavèn èintsàntè la pliâye dè Veussèin. – Èxaltachiôn è profèssîyè dè la chorchiëre.

A l'ârba cliàra chè mâryè
Le tsan cliàr di bèc fén.
Le têrra amouiroûja atèin lo cholè,
Vèheúte dè frèssioûr è dè clièrtâ ;
Dénchè le drolèta quié chè fé robâ
Dèin la pliô bèla dè cho gònè,
Atèin lo zôèno quié li a deútt : « Partechén véïto »!

Èin Crô treú j'òmo tseménàn,
Treú porcatir quié ch'èin tornàn
Dè Chén Chamàs la reútse, ànvoueu îrè le fîrè.
Végnàn dè vèindrè lour tropé,
È tòtt èin cohêrzèin,
Chô l'èfâla, comèin dè cohôma,
Portàn lour arzèin dèin lour manté èinvèlopà.

Can to d'ôn coú : « Chut ! cambràdè, »
Fétt ôn di treú. Ya dèpoui ôn môman
Quié mè chéïmbliè avouéïrè chospiriè dèin lè rochèlén. »
« Bah ! fan lè j'âtro, yè le cliôsse
Dè Chén Martén ou dè Môssàna
Ou èfi le tramôntàna
Quié chacòtt èin pachèin lè tchiôpè dè tsâgnèss.

A péïna yan fôrnéc, di rochèlén
Chôrtè ôn zèmîlo quié lè j'arréhè,
Ôn zèmîlo tan dolôroú quié pèrsièvè lo coûr.
« Jièzô, Marîye ! » Fan tuéss,.
Cho yè h'èhrànzo. è chè ségnôn,
È zoulemèin, zoulemèin van ôtrè
Lé ànvoueu lè zèmîlo végnôn tozò mi fèrr.

Oh ! quiénta youûva ! Dèin l'êrba
Chôou lè pîrrè, avoué la fàsse
Rèinvèrchâye côntrè têrra,
Veusèin îrè èhèindôp,
Le têrra alèintòr tsarpéïhâye,
Lè j'avàn énvouà dè ché dè lé,
È la tsemîje dèhrachiâye,
È l'êrba tòtt èin chan, è chôn pëtro fèindôp !

Abandonà dèin la campàgne,
Avoué lè j'àstrè po compagnôn,
Chélia le poûro bouèbo aï pachà la nêtt ;
È l'ârba mouéïha è cliàra
Èin li pouénjèin lè parmèlè,
Dèin cho véïnè môréchèintè
Rèssôssétè la vià è li ôvrè lè j'ouèss.

È lè treú j'òmo, tòtt a coú,
Quihôn èin mimo tén lo tsemenètt ;
È, corbà to lè treúch, li fan ôn brechètt
Dè loûr manté dèplièyà ;
Pouè, èintrè tuéss, lo prèinjôn
Èin brachèta, è l'apoûrtôn
Ou Mas di Falabrégo, ànvoueu îrè le pliô pré...

O dôuss améc dè ma zôèintôra,
Valiàn félîbre dè Provànse,
Quié ahôoutâ, avoué atèinchiôn, mo tsansôn dou tén pachà :
Tô quié tô châtt, ô Romanîlio,
Èintrèmèhlià dèin to j'armonîyè
È lè plioûr dou poûplio,
È lo réïre di dròlè, è lè zoûyè dou fourtén !

Tô quié di zoûr è di revièrè
Tsèrquye l'ômbrâzo è la frèssioûr
Po tôn coûr conchômà dè chônzo amouiroú,
Fièr Aubanèl ! è pèr to j'obrâzo,
Tô, Crousillàt, quié a la Touloûbra,
Fé mi dè rènôn quié n'èin rècoûbrè
Dè chôn Nostradamus, lo chômbro astrologuye.

È tô arri, Mathieu Ansèlme,
Quié dèjò lo brechètt d'ôna bêrclia,
Côquiè, èin rôténèin, lè dròlè quié fan zèin !
È tô, Pôlôn, fén gâlir ;
È tô, poûro paéjàn,
Tavàn, ômblio tsansonir,
Avoué lo fafèròtt brôn quié côquiè ta chàpa !

Tô arri, quié dèin lè dèbordèmèin dè la Deuránse
Mòlye ôncò to rôteúnè,
Tô quié a noûhro cholè èssôoudè lo fransè.
Môn Adolfe Dumas : mi groûcha,
Can apré Mirèlye chè lansiâye,
Louén dè chôn mas, noûva è èhonâye,
Tô quié tô l'a, dèin Pari, ménâye pèr la man !

Tô anfèin, quié ôn vèinss dè fliànmè
Chacòtt, èimpoûrtè è fouatè l'ârma,
Garsèin, ô féss ardèin dou fabre d'Alen !...
Vèr la fréïte bèla è maôra,
O vo j'âtro, tuéss, a mèjôra
Quié èscalàdo la hatchioûr,
Mètè d'êr chôou môn tsémèn pèr voûhro chén chòflio !

Mêtre Ramon, bônzòr, djiôn
Lè porcatir can arréïvôn :
N'én troà, èrèzo, sté poûro zôèno
Bâ pèr lé dèin lè làndè ;
Tsèrcâ-è dè pàtén dè tîla féïna,
Por chèin quié ya ôn bò pèrtô ou pièss !
Adòn, hla tâblia èin pîrre, poujôn Veussèin.

Ou brôéc dè hlé maloûr,
Mirèlye ch'èin côrè, dèjèspèrâye ;
Végnèvè dou côrteú, è chôou la àntse
Tégnèvè cha coûrba pliéïna dè côrteliâzo; acôrèchôn
To lè j'òmo quié tsarrôyàn...
Mirèlye, èin l'êr léïvè lê bré :
« Mére dè Djiô ! » créè fèrr è le coûrba tchièтt.

« Veussèin ! Couè t'an-te fétt, boûgro !
Quié t'â tan dè chan ? » Dè chôn galàn,
Léïvè zoulemèin la téha, è ôn bôn môman
Lo côquye, môèta, èinchôumâye,
Pè la dôloûr com'ôn èstatôp.
D'èimbrônsiè dè groûchè legrèmè
Inôndôn èin mîmo tén lo lèzièr rénflièmèin di sén.

Dè l'amouiroûja zôènèta,
Veussèin rècognè la manèta ;
È d'ôna vouê môréchèinta : « Oh! deut, achâ pédjià !
Yé bèjouén quié m'acompàgnè,
Le Bôn Djiô, ché bén a pliéndrè ! »
« Lâche quié tè bàgno la bôtse,
Fétt Mêtre Ramôn, avoué ôn pôc d'agriotat. » (1)

1. *agriotat, agrioutat* : eau-de-vie avec sucre et cerises

« Hoï, bi lo véïto, chèin rèmôntè, »
Rèprèin la zôèna. È, prònta,
Atràpè la fioûla ; è gòtè a gòtè,
Èin li prèzèin, lo faji bîrè,
È li ohâvè lo mâ-véïvre.
« Dè stou maloûr, Djiô vo dèléïvrè,
Veussèin coménsè, è vo pâyè dè tòtt ! »

«Èin fèindèin ôna biòla d'avàn,
La charâvo côntrè lo pièss,
Can le làma m'èssàpè è mè pèrsè ou sén. »
Oli pâ dërè quié por liè
Aï batalià comèin ôn grélio...
Mâ cho paròlè, dè liè mîmo,
Rèvégnàn vèr l'amoûr, comèin la môsse ou méïl.

« La doloûr, deutt, dè voûhra fàsse
Mi quiè ma pliâye m'è h'amàra !
Chèin quié n'avàn coménsià, la zèinta coûrba,
Adòn, parè quié nô l'arrèhén,
È quié le trëche ch'èin d'arràchè !..
Por cant'a a me, Mirèlye, chétt,
Quié vo ôrâ olôp dè voûhro amoûr la vîrrè pliéïna.

« Mâ tegneú-vo lé !... quié vîyo
Voûhro j'ouèss dôuss è quié bîyo
La vià ôncò ôna bréca ! vo dèmàndo rèin dè pliô…
Vo dèmàndo... ché vo pôrâ férè
Câquye tchioûja po lo vagnè ;
Yé bâ lé môn poûro viò pére
Quié yè brécà pè l'âzo, è mor pè lo travàil. »

Mirèlye, chè dèjolâvè...
Portàn, liè adòn lo bôyè,
È l'ôna di pàtè dèhràchè lo vèlôp,
D'âtro, loûr, côrèchôn vèr l'Alpélia,
Tsèrcâ lè bònè j'êrbè.
Mâ hlo coú Jiàn-Marîye :
« Ou pèrtô di Fâyè, ou Pèrtô di Fâyè portâ lo !

Mi le pliâye yè donzéroûja,
Tan pliô le chorchiëre yè fòrta ! »
Alén don ! ou Pèrtô di Fâyè, a la cômba d'Einfèr,
Càtro lo pôurtôn... Dèin lè grèpé
Quié di Bô formôn la tséïna,
Èin ôn louà quié le salamàndre
Pèrcôrè, è quié vérolèin lè fôcon màrcôn,

Di romarén èintrè lè tsôfè,
A flioûr dou roc, ôn pèrtô chè càtsè.
Lé dèdén, èindi quié le chént Anjièlôss,
Èin l'anoûr dè la Viërze, bàtt
Lo brònze cliàr di bazéléquyè,
Lé dèdén lè Fâyè antéquyè,
Po tozò, dou cholè yan fôéc la botâ.

Èspri plién dè mistéro,
Èintrè la fòrma è la matchiëre,
Rodaillàn ou mitén d'ôn chorènét traluéïjèin.
Djiô lè j'aï fétè miè tèrrèstrè
Miè marréïnè, comèin por éhrè
L'ârma vézéïblia di campàgnè,
È por di prômiè j'òmo, castégâ la charvazèréc.

Mâ lè Fâyètè,- bo comèin iràn,-
Di feúss di j'òmo ch'èinflànmôn ;
È, lè volâzè, a l'èimpòr d'èlèvâ lè mortèl
Vèr lè sélèstè j'èsplanàdè,
Dè noûhrè pachiôn pachionéyè,
Dèin noûhro chor oscôur,
Comèin d'oujé atéria, tchièjôn bâ dè damôn.

Dèin la fèhòla èhrîte è roûda
Dè la cavêrna chômbra,
Lè portchioú adòn avàn lachià Veussèin
Dèvalà èin colôouzèin.
Avoué luéc, dèin lo tòpo tseménèt,
Ch'avantôrè quiè Mirèlye,
Rècomandèin chôn ârma a Djiô, tseméin fajèin.

Ou fon dou pui quié lè j'améïnè,
Dèin ôna gròta groûcha è frîde,
Chè troúôn ; è cholèta, ou bò mitén,
È dèin lo chônzo quié l'èinvèlòpè,
Tavèn, la chorchiëre, à crôpégnôn,
Tégnèvè ôn èfià dè brôme...
È trésta comèin gnôn châtt èin lo côquièin :

« Poûro fèhôp d'êrba
Lè zèin tè nomôn blià dou djiâblio
Moyonâvè, è t'é ôn di ségno dè Djiô ! »
Adòn Mirèlye la chalôè ;
È comèin èintamâvè, trobliâye,
La rijôn dè cha vènouà,
Le chorchiëre, chén lèvâ la téha : « Lo châvo ! »

Apré, cha vouê tréïmblèinta
Ch'adrèssè tornâ ou brôme :
« Poûra flioûr dè la tèpa ! chôn to fòlyè è to bôtôn
Quié lè tropé to l'an tè bròhôn ;
È, maloûr, mi tè tsarpéhôn,
Mi lè fèhôp chè môltépléyôn,
È tô crôè dè vèrr tan lo nor quiè lo mièzòr, »

Tavèn ché fétt ôna poûja.
Dèin ôna coquiélye dè lômàche,
Ôn lômégnôn bôrlâvè, è faji rozèyè
La pari moliâye dou roc ;
Chô la fortsèta d'ôn bahôn
Aï ôna tsàvoua, è coûha a coûha
Ôna zeleúna bliàntse, avoué ôn crëblio pèindolâ.

« Couéc quié tô fôchè, détt le chorchiëre
Chôbétamèin comèin piòrna,
Eh ! couè m'èimpoûrtè ? le Fouè bôouzè lè j'ouèss fèrmà,
Le Chièrétà poûrtè ôn vouêlo
È chôrtèchôn pâ dè la râye...
Vagnè dè Valabrégo,
T'â-hô fouè ? » « Mè chèinto ! » « Chioutt môn râyôn !

Prèchâye comèin ôna loûva
Quié avoué la càvoua lè flan chè bàtt,
Pèr ôn bôp deusparè le chorchiëre. Èhonà,
Le Valabrégàn è Mirèlye
Apré liè van. Dèvàn la viélye,
Ôn avouèchi dèin lo zèrdoú tsènèveú
Volatâ la tsàvoua, è cliôchéc la zeleúna.

« Eneú bâ véïto ! Yè dèjià l'oûra
Dè chè séntuiriè dè mandragoûro ! » (1)
È véïto, chè rôbatèin, chè tréïnèin, pari
L'ôn è l'âtro chén chè sèparâ,
Van vè la vouê quié lè comàndè
Dèin ôna gròta ôncò mi groûcha
Végnèvè chè larjiè l'èinfèrnàl colioûr.

Vîdè ! Tavèn loûr faji sëgno...
Ô pliànta chénte dè môn Sègnoûr
Nostradameúss ! rànma d'or, bahôn dè Chén Jiozètt,
È biòla majéca dè Moïze !
Créè ; è dè l'êrba quié vo djiò,
Créntéïva, corònè lè pôoussè
Avoué chôn tsapèlètt qu'a zènoliôn ya pojà.

1. mandragoûro: mandragore : plante employée dans la magie

Pouè chè lèvèin : « Yè l'oûra, yè l'oûra
Dè chè séntuiriè dè mandragoûro ! »
Dè la pliànta pôoussâye dèin la fèinta dou roc,
Côliè treú zeúss : n'èin coroûnè
Liè, lo bouèbo è la drolèta...
« Èin dèvàn tozò ! » È ch'èinfôrgoûnè,
Ardèinta tozò quiè pliô dèin la chômbra fèhòla.

Avoué dè lômiëre hlè rén
Por alônâ la topôra,
Ôna bèinda d'èscarbòss tsemeúnè dèvàn,
« Zôènèss, a to tsemén dè glouère
Ya cha travèrcha dou peurgatouèro...
Òra, corâzo ! dè la Chenegoûga,
N'alén dè chuéïte, aï, aï, aï, pachâ lo zèrdoú.

Aï pâ ôncò clioú la bôtse,
Ôn vèinss for yèin hla fàsse
È lou còpè lo chòflio, dè chôbétt : « Corbén nô !
Di Folatôn, cho yè le tréônfo ! »
Comèin ôna gnòla gônfliâye dè grélio,
Dèjò la voûta pâchè, inombrâblio,
L'èchén vagabôn, créèin, tôrbélionèin.

Pâchôn ; è dè choûr bagnà,
Lè treú mortèl chèintôn lè vibrôn
Choflià, fouatà pè l'âla di ouaouàss
Comèin ôn liachôn nôp è zalà.
« Alâ mi louén bàtrè lè tènîbro,
Tavèn créè, bèinda èintuêrcha !
Alâ, chîtor dè blià, alâ ou garâ-vo !

« Oh ! lè pôt, lè fanfarôn !
È dèin lo bén, quié nô pôén férè,
Dërè quié nô fâtt èimplièyè dè tèlè zèin !
Hoï ! dè mîmo quié le mèdeussén,
Choèin téïrè lo bôn dou croué,
Pè noûhra chorchièlèréc
Nô forchén, nô j'âtro lo mâ a férè lo bén ;

Nô chén lè chorchièrè. È ya pâ ôna tchioûja
Quié a noûhra youûva chòbrè catchiâye ;
È ànvoueu le cômôn vitt ôna pîrra, ôn èhorjiàtt,
Ôna maladéc, ôna pèrtse,
Nô dèhrôèchén, nô j'âtro, ôna fòrche
Quié dèin cha rôsse chè tormèintè
Comèin dèjò lo zotchiè ôn vén novò quié bôléquyè...

« Pèrse la teúna : ôn bîrè
N'èin zéflièrè tòtt èmodèin ;
Dèhrouè, ché tô poutt, la clià dè Chalomôn !
Prèze a la pîrra dèin cha lénga
È le môntàgne, a ta paròla,
Dèvalèrè dèin la valé ! »
È van tozò mi bâ dèin la cavèrna dou môn.

Ôna pétéïta vouê, fîblia,
Comèin lo créc d'ôn prirètt
Adòn lou fétt : « Hoï, hoï, la comârra Tavèn !
Rouâ lo bôrgo, ma lànta Jàne
Roûa lo bôrgo è pouè dèvouéïda,
La nêtt, lo zor, chôn féc dè lànna ; »
È critt felâ dè lànna, è féïlè quiè dè fén !

« È, hôp, mére-grànta, quié le bôrgo roïchè !
Avouè ché ôna vàga dè réïrè,
Tòtt comèin can créè le tsoalètt dèlitchià.
« Dè couéc yè hlé vouê quié prèzè,
Quié tantô réc, tantô tsàntè ?
Dèmàndè Mirèlye tréïmblièinta...
Hoï, hoï, èin rèpètèin chôn réïrè dè tozò,

Fétt hlé vouê d'èinfàn,
Couéc yè hlé che zèinta ?
Ah ! lâche, morètt, quié choléïvo la couéïfa...
Lâche quié choléïvo... Yè-te d'oulògnè
Quié ya dèjòtt ou dè grènàdè ? »
È hlé pourèta di tsan :
« Aï, alâvè créâ. Tavèn li fétt : « Côya !

Àche pâ pouîre ! chèin yè h'ôn djiabliòtt
Bôn quiè po férè lo contrério.
Yè hlé bôrréco d'Èspri Fantastéco :
Can chè troûvè dèin lè bôn momàn
Tè va èhoâ la côjeúna,
Trépliâ lè coquién di zeleúnè,
Atijiè lè charmèin è vériè lo rôhéc.

« Mâ quié li prèinjîchè ôna folèra,
Tô pou dërè adjiô !...Quién barbôliôn !
Dèin tôn oûla, fò yén ôn cartèrôn dè châ ;
Èimpàtsè quié tôn fouà ch'alôoumè ;
Tô va drômén ? Chòfliè ta làmpye ;
Tô outt alâ y véfrè a Chén-Tréfémo ?
Tè càtsè ou tè chifoûnè lè drà di déménzè. »

« To, to ! viò cròc, châra to pouéntè !
L'avouéïdè-vo la roûa mâ èingrachiâye ? »
Hlé danâ dèchuéïte rèfòn. Hoï ! oléïva chèca,
Lo nêtt, can drômèchôn lè dròlè,
Téïro zoulémèin lèc lè couêrtè ;
Lè côco nouè è réòndè,
È quié, brôounè dè zèr, chè môntoûnôn èin prèyèin.

« Vîyo lour dàvouè copètè
Quié van è végnôn tréïmblièintè ; Vîyo...
Vîyo.. » È l'Espri ch'èin va ou louén
Avoué chôn réïre... Dèjò lè gròtè
Lè chorchièlèréc ch'arréhôn ;
È dèin lè j'ômbro è lo càlmo
Ôn avouèchitt dègotâ bâ hla têrra créstaléna,

Dègotâ lè j'èinféltrachiôn di voûtè
È chèin rèin quiè dè voûta èin voûta.
È adòn, yèin pèr lé, dèin la vàsta topôra
D'ôn coú ôna grân fòrma bliàntse,
Quié îrè achètâye chôou ôn bor dè roc,
Chè léïvè driss, ôn bré chô l'àntse.
Veussèin, com'ôn bloc, chòbrè pliantà dè frayoûr ;

È che chëlia mîmo ôri pochôp éhrè
Ôn prèssepeússio, dè zèr,
Mirèlye chè fôri lansiâye bâ d'ôn coú. « Couè t'ou-hô ?
Tavèn créè, lônze pèindoûla,
Quié la téha chè balànsè
Com'ôn pôblio ?...» Mo regolô
Fétt adòn ou par quié ya la mor y j'oúch,

« Vo cognèhrè pâ la Lavandjiëre ?
Chô lo Môn-Ventoûr ya chôn louà,
Can la vîyôn, dè dèjòtt, pèr ôna lônze gnòla bliàntse
Lè zèin la prèinjôn ; mâ, ô bèrjiè,
Véïto ! véïto ! quié voûhrè fàyè van ou pâr !
Le Lavandjiëre dè maloûr
Amàchè lotòr dè liè lè gnòlè volèintè ;

« È can èind'a proú po la bôya,
Chô lo môntôn, lè bré rèvèrtchià
Avoué fôroûr, tàpè è rètàpè : a bidôn,
N'èin tuêr foûra lo rénsôn è la fliànma,
È chô la mêr môntè è brànmè,
A la vouârda dè Noûhra-Dàma
Lè marén rècomàndôn loûr batô !

« È le vatseroú, dèrri lo boú,
Tsàssè... ôn brôtt téntamâre
Li còpè tornâ la paròla èintrè lè dèin :
È dè miànmo di tsàss,
È dè brénlèmèin di loquièss,
È dè vouéïno, è dè paròlè
A mitchià deútè quié le djiâblio cholètt comprèin.

Djén ! djén ! pôn pôn. Couéc yè quié tàpè
Chôou dè tsoudîrè fantastéquiè ?...
È dè dèhrachèmèin, è réïrè è d'èhrénchè
Comèin lè marréïnè abiméyè
Dèin lè j'âfro d'acôoussiè ;
Pouè dè bâlyo, dè branméyè,
È ardi, dè créalièréc è dè zèmîlo !

«Tèindè la man, quié vo j'apîlyo !
È balyè chouén quié vo j'èssàpè pâ
La coròna èinchorchièlâye quié vo bèindè lo fron ! »
È pèrmiè lè tsàmbè adòn chè mèhliôn
Com'ôn tropé dè cayôn quié môlàtè :
Ôn créè, ôn zàpè, ôn rôounnè, ôn chòfliè.
Dèjò ôn lénsouè dè ni can le Têrra drômè,

Pèr ôna nêtt vèintoûja è cliàra,
Can lè tsassioú d'oujé dè nêtt
Chacoûôn lè réônjè to lo lôn di tsénàil,
Dénchè tchiòc è chévouétè
Dèrénjià dèin lour catsètè,
Apôvèintà, partèchôn èin bèindè,
È avoué ôn brôéc chofliètt dè favèrze ch'èinbrônsôn dèin lè filè.

Mâ adòn hlé èintsantèrècha :
« I ! chalièss dè croûye vià !
Arri !... maloûr a vo !... lèc dè me ! »
È tsassèin la bèinda èimpôoura
Avoué chôn crëblio, dèin la topôra,
Tràssè dè sèrclio, dè fègôrè,
Dè rayôn tralônèin è coloûr di tsâgnio.

« Zapâ vo dèin voûhrè cavèrnè,
Ô mafajèin !... couéc vo dèrénzè ?
Y j'aôlyôn dè fouà quié pouénjôn voûhra tsèr,
Chèintè-vo don pâ quié chô l'Alpélia
Le cholè ròch ôncò bréliè ?
Pèindolâ-vo y bârmè !
Po lè ràtè-volatàlyè yè h'ôncò tra cliàr... »

È dèhampàn dè pèrtòtt ;
È lè brôéc tsâ pôc partèchàn.
« Cônto vo dërè, a la còblia Tavèn deútt adòn,
Quié di ouaouàss sté louà yè le tànna,
Tan quié, chô lè j'èhròbliè zànè,
Le zor lâchè tsîrrè cha màna ;
Mâ drouè quié l'ômbro èhèin chôn lénsouè dè mor,

« Èinsé can le élye èingrèinjiâye
Lànsè a Fèbri cha vouéncâye
Dèin lè j'élièjè dèjèrtè è clioûchè a treú tor,
Alâ pâ, marréïnè atarjiéyè,
Lo fron bâ chô ôna chêze
Chobrâ èindrômîtè... Dèin lè tènîbro,
Vo pôrrâ vîrrè la dàla chè cholèvâ alèintòr ;

« È lè làmpyè ch'alômâ,
È, cojôp dèin lour lénsouè
Lè mor, ôn a ôn alâ chè mètrè a zènoliôn ;
Ôn prîre, blianètt comèin loûr,
Dërè la Mècha è l'Evanjîle ;
È lè cliòssè, dè liè mîmè,
Èin brénlèin, pliorâ lè mor avoué dè lôn chôspir !

« Prèziè, prèziè y chévouétè :
Dèin lè j'élièjè po bîrè l'oûlio
Di làmpyè, can d'evêr dèvàlôn lè cliossiè ;
Dèmandâ lour che mèintècho,
È che le clêr quié chèrvè l'ofeússio,
Quié mètt lo vén dèin lo galeússio,
Yè pâ le cholètt véhèin dèin la sèrèmonîye !

« Èinsé can le élye èingrénjiâye ;
Lànsè a Fèbri cha vouéncâye,
Bèrjiè, che vo oùdè pâ, liachià dè zèr,
Chobrâ chàtt an lè tsàmbè rîdè,
Èintsantà, lé, avoué lè fàyè
Rèintrâ mouén tar dèin voûhro pâr,
Bèrjiè ! le Pèrtô di Fâyè ya fé partéc to chôn vol.

« È dèin la Crô, a càtro pàtè
Ou d'ôna volâ ch'èin va
To chèin qu'ya fé lo pàcte ; è pè dè tsemenèss tuêr,
Lè majissièin dè Varégoûla
È lè chorchièrè dè Fanfarégoûla
Van ènén dèin lo péïmpliolètt
Èin farandolèin, bîrè èin la tàssa d'or.

« Vîdè ! Comèin dansôn lè garîguiè !
Tréïmblièinta dou lômbreú
Dèjià Garamôda atèin lo Gripè...
Hô ! bècàche.. èindjiabliâye
Gripèt, mouêr la charôgne
È graféna li foûra lè bouéss...
Désparèchôn...Vîdè lè ôncò !.. brôta tchioûja è bacanàla !

« Hlà, bâ lé, quié côrè lèc
A vèintrè têrra dèin lè tithymàlè (1)
Com'ôn voloûr dè nêtt quié ch'èinfouè èin chè corbèin
Yè le Bambarôcha ranfrognâye !
Èintrè cho lônzè gréïfè
È chô cha téha cornouâ
Èimpoûrtè dè gaménèss, to nôp è vouèquièin...

« Pèr lé, vîdè-vo le Côchèmàr ?
Pè lo pèrtô di boûrnè,
Yèin bâ a tahôn chô lo pièss molià
Dè l'èindrômiss quiè chè rèvéïrè ;
Moèt, chè mètt a crôpégnôn, oprèssè
Comèin ôna tor è mèhliè
Dè chônzo quié fan zèr è bàlyôn mâil.

« Avouéïdè-vo chôrtéc di gôn lè poûrtè ?
Lè j'Escarénchè chôn èin ròda ;
Pè la campàgne dè Marmô, dè Barbàn...Dèin lè làndè
Fan ôna gnòla ; mîma di Sévènè,
Avoué lour vèintrè dè salamàndrè,
Lè Drà acôrèchôn pè dozànnè,
È èin pachèin, patafloúc ! dètîtôn lè mas.

« Quiéin vacârmo!... ô Lôna, ô Lôna,
Quiéin malièincôréc tè fétt èinrraziè
Po dèvalâ dénchè, tan rôze è lârze hlè Bô ?...
Avéja-tè dou tsén quié zàpè,
Ô Lôna foûla ! Che t'apëlyè
T'èinliôtèhrè comèin ôn gatô,
Car le tsén quié tè guiètè yè le tsén dè Cambô !

« Mâ couéc brénlè dénchè lè tsâgnio ?
Aï ! chôn tuêr comèin dè foujèra ;
È di fouà dè Chént'Èlma, a chàil, a tôrbéliôn,
Chôuè le fliànma èin côntòr ;
È dè tsarpéhéyè, è dè chôn dè tèrguièlèss
Rètôounôn pè la Crô mègra...
Le galô èinrrazià dou Barôn Castéliôn !... »

1. *tithymàlè*, *lassé dè tchièbra* (litt. lait de chèvre) : euphorbe.

Roûsse, chofliatèinta, èhofèin,
Ch'è îrè arrèhâye le chorchiëre di Bô...
Mâ chôbétamèin : « Crôé-vo, détt, dou fôdàr,
Crôé-vo lè j'ourèlyè è lè parmèlè !
Quié l'Agné nir nô j'apîlè !... »
« Coué yè ? hlé agnèlètt quié bêlè ?
Détt Veussèin. Mâ liè : « Ourëlye chòrda, è corâzo ! »

« Maloûr, ché, a couéc trambétsè !
Mi quiè le pâ dè la Sambôca,
Donzéroú yè le pâ dou nir cornôp.
Comèin vo èneú òra dè l'avouéïrè,
Ya ôn assàn dôouss, ôn bêlèmèin téndro
Quié vo j'atéïrôn a la dèchèinta.
Y chrétchièin èimpreudàn quié chè rèvéïrôn ou brôéc,

Fé brelyè l'ampîre d'Éròde,
L'or dè Jieudà, è détt lo louà
Ànvoueu le Tchièbra d'or yè h'aôcha pè lè Charazén
Catchiâye.Tanqu'a la mor,
Âriôn la Tchièbra tan quié oûlôn ;
Mâ a l'angonîye, can ranquîliôn,
Quié fajichàn piè dèmandâ sacrèmèin devén !

« Le nir agnèlètt lou rèfòn
Avoué ôna pliôze dè couss hlè coûhè !
È portàn, è portàn, ou tén quié nô chén, croué tén,
Mouêr pèr to lè vézio,
Ouéro èin d'a d'ârmè crèpè è chèquiè,
Chôpliétt ! quié mouêrjôn a cha tràpa,
È quié a la Tchièbra d'or fan bôrla lour èinsàn ! »

Ché le tsan dè la zeleúna
Treú yâzo pèrsè la gnòla.
« Dèin la trèjiëma gròta, a fén fon, èinfàn,
Nô chén arroà,» détt le élye.
Le vagniè è Mirèlye,
Dèjòtt ôna groûcha boûrna,
Vîyôn chàtt tsàss nir, ou foliàr a ch'èssôudâ.

Vîyôn, èintrè lè chàtt mâhlio,
Ôna oûla dè fêr ou comâhlio ;
Vîyôn dô dragôn èin fòrma dè tsarcouàtt,
Quié boumèchàn a pliéïna goûla
Dàvouè fliànmè ou côp dè l'oûla.
« Po côjéna voûhra bôliâ,
Vo vo chèrvé dè hlé bouè, mére grànta?» « Hoï, môn bouèbo !»

Bôrlè, chèin, miò qu'ôna ramèta dè bouè :
Chôn dè veúss di veúgnè.
Mâ, brénlèin la téha, Veussèin : « Dè veúss,
Dè veúss, vo oûdè dërè...
Mâ alén lèc, yè pâ a réïrè. Ôna groûcha tâblia dè porfîre,
Ou mitén, èinvouâvè chôn lârzo côntòr.

Èin prosseuchiôn è bliàntsè,
Meúle colònè, tralônèintè
Comèin lè liachôn quié pèinjôn di tiss,
Dè ché partèchôn, por alâ côréc
Dèjò lè reúss di tsâgnio
È lè fôndèmèin di cléïvè,
Imànsè galèréc quié lè Fâyè yan ouêr ;

Poûrtè majèstôoujè quié èinvèlòpè
Ôna clièrtâ tròblia è vàga ;
Mèrvèlioú mèhlio dè tèimplio, dè palàch,
Dè pèréstélo, dè labérénto,
Comèin n'èin d'an talyà dénchè
Ni a Babilòne, ni a Coréntèin,
È quié ôn chòflio di Fâyè fétt èinvanén can lou pliétt.

Lé, lè Fâyè voyatôn
Comèin dè rayôn tréïmbliotèin,
Avoué lè chèvaliè quié yan èinchorchièlà dèin lo tén,
Conténôôn la vià amouiroûja,
Dèin lè j'alé pliéïnè d'ômbro
Dè hlé chartreúze côya
Mâ, côya, pé y còbliè quié dèin lo tòpo chè catsôn ! ».

L'èintsantèrècha, dèjià prèsta,
Tantô drèssièvè hla téha,
Tantô côntrè la têrra bachièvè lè bré nôp.
Chô la groûcha tâblia dè porfîre,
Comèin Lorèin, lo chén martir,
Irè côoussià chén rèin dërè
Veussèin le vagniè, avoué cha pliâye ou pièss.

Faròcha, crèchôoucha èin tàlye
Pè l'èspri quié la travàlyè
È d'ôn vèinss dè profèssîye li énflye le gorguié,
Tavèn, dèin l'oûla quié dèboûrdè
A groú borlòss bôléquièin,
Pliàntè dè chôbétt cha pôsse.
Lotòr dè liè, lè tsàss fajàn lo roú.

Vènèrâblia, avoué lo mèhlio,
Le chorchiëre, dè la man gòssa
Rèssôoudè dè Veussèin chôn pëtro dèhôêr ;
È lè j'ouèss féx, conzôrè
La dôlôroûja balàfra
Èin moyonèin d'ôna vouê tòpa :
« Crést yè néchôp, Crést yè mor, Crést yè rèsseussetà !

Crést rèsseussétèrè !... » Mêtra
Comèin y zoûr le gràn tigrèsse,
Quié alônzè, apré la tsàsse, ôn coú dè gréïfa ou flan ròch
Dè cha tréïmblièinta véïtéma,
Chô lè bouéss brénlotèin
Dénchè le chorchiëre èimprémè
Treú yâzo avoué l'artè lo ségno dè crui.

È dè cha bôtse, èin dèjòdrè,
Le paròla dèboûrdè è ôrtè
Y portàil gnolôp dou dèvènén :
« Hoï, rèsseussétèrè ! Lo crîjo !
Dè la crèha èintrè lè réônjè
È lè ròtsè, ou louén lo vîyo
Quié yèin chôp, avoué chôn fron quié châgnè a groûchè gòtè !

« È dèin lè réônjè è dèin lè pîrrè,
Va chôp cholètt ; cha crui l'acàbliè...
Ànvoueu t'é-hô po lo panâ, Vèronéquye ? Anvoueú yè-te
Hlé brâvo òmo dè Sirène,
Po lo rèlèvâ, che d'ôn coú tchiètt ?
Avoué lour piss quié chè drèssôn,
Lè Marîyè èin plioûr, ànvoueu chôn-te ? Ya pâ gnôn !

« È dèin la topôra è la pôoussa,
Bâ lé, reútso è poûro
Lo côcôn quié va chôp è djiôn : « Ànvoueú va,
Avoué chôn trâ hl'èfâla,
Hléc, chô lé, quié tozò va chôp ? »
Chan dè Cayèin, ârma charnèla,
Dou poûrta crui, yan dè pédjià, pâ mi

« Quiè ché vèïchàn dèin lè têrrè
Ôn tsén lapidà pè chôn mêtre !...
Ah ! ràche dè jouir, quié mouêr fôrioú
La man quié tè nôrrè, è, còrba,
Lètsè hlé quié tè rôoussè
Dèin la miòla dè to rén
(Tô lo outt ?) yèindrèin bâ lè tréïmblièmèin de zèrr !

« È chèin quié yè pîrra charè pôoussa...
È dè l'èfià è dè la dôoussa
Va férè pouîre a ta fan, le tsarbôn amàr...
Oh ! ouéro dè lansè, oh ! ouéro dè châbro !
Chô quién môntôn dè cadàvrè,
Vîyo yo chôoutâ foûra l'évoueu dè la raveúna
Passéféa to vàguiè, ô tèimpètôoûja mêr !...

« Aï ! dè Pôrro le bârca antéca,
Y dôour roc ànvoueu tàpè,
Chè h'èhliatâye !... Oh ! le mêtre pèchonir
Ya doménà l'ònda rèbèla ;
Dèin ôna bârca noûva è bèla,
Gâgnè lo Roûno è chôoutè hlè vàguiè
Avoué la crui dè Djiô pliantâye... a la lemognëre !

« O devén cornitôn ! imànse
Etèrnèla, è mèrvèlioûja clèménse !
Vîyo ôna têrra noûva, ôn cholè quié fé guié,
Dè dròlè y j'olîvè èin farandòlè
Dèvàn la fréïte quié pèindoûlè,
È, chô lè zèrbè d'oûrzo,
Lè mouèchonir pè lo fon quié chàpôn lo barreú.

« È, dèjènôbliâ pè tan d'èïzèimplio,
Djiô yè h'adorà dèin chôn tèimplio... »
È le chorchiëre di Bô, chèin détt, avoué lo di
Y dô j'èinfàn moûhrè ôn pôheú
Quié ôn féc dè zor a tsaôn râyè,
Prén, prén... Partèchôn avoué précha,
La zoûta afarâye è corbèin lo côssôn.

Dè dèjò têrra, ou Pèrtô dè Coûrda,
Le bèla còblia anfèin aboûrdè ;
Rèmôntôn ou cholè... Rèhrôéchèin lè roc
Avoué cho rouéïnè è cha yèlieússe,
Môn Majoûr, l'abèï di mouéïno,
Lou j'aparè dèin ôn chônzo.
Chè fan ôn èimbrachiâye, è gagnôn lè zôn.

TSAN CHATCHIÈMO

LÈ VIÒ

Le viò vagniè avoué chôn feúss, achètà dèvàn lo lèindàr dè la cabàna, trèchè ôna coûrba. – Lè réïvè dou Roûno. – Veussèin détt ou pére d'alâ dèmandâ Mirèlye èin mariâzo. – Rèfô è rèmôntrénse dou viò. – Veussènèta, la chouèra dè Veussèin, por idjiè chôn frâre a abèlenâ Mêtre Ambrèje, côntè la cônta dè Silvèstre è d'Alis. – Dépàr dè Mêtre Ambrèje po lo Mas di Falabrégo. – L'arréïvo è la choûye di mouèchonir. – Mêtre Ramôn. – Lo tsarrôyè. – Cônta d'Ambrèje, rèpônsa dè Ramòn. – La tâblia dè Tsalèinde. – Mirèlye dèhliàrè chôn amoûr po lo feúss dou vagniè. Ràze, zôréè è rèfô di parèin. – Èindégnachiôn dè Mêtre Ambrèje. – Napoléon è lè groûchè guiêrrè. – Èimpourtèmèin dè Mêtre Ramôn. – Lo chôoudàr y tsan. – Farandòla di mouèchonir lotòr dou fouà dè Chén Jian.

« Vo djiò, pére, è vo rèdjiò
Quié n'èin ché foú !... Crîdè-vo quié réïjo ?»
Èin féxèin Mêtre Ambrèje avoué d'ouèss tròblio,
Faji Veussèin a chôn viò pére.
Le mistràl, mônstro po corbâ
Lè hâ pôblio di têrrè...
A la vouê dou zôèno jouénjitt cho ôrlèmèin.

Dèvàn cha cabàna dou Roûno,
Lârze comèin ôna crouîje dè nui,
Le viò, chô ôn trôn d'âbro, îrè achètà a chòha
È rôssièvè lè biòlè d'avàn
Le zôèno, a crôpégnôn a la poûrta,
Èintrè lè man adrouètè è fòrtè
Plièyèvè èin coûrbè hlè biòlè bliàntsè.

Le Roûno, èinmaleussià pè lo chéc,
Faji, comèin ôn tropé dè vàtsè,
Coréc cho vàguiè tròbliè a la mêr ; mâ chëlia,
Èintrè lè tsôfè d'avàn
Quié fajàn chòha è ômbro,
Ôn èhàn d'évoueu pêrcha,
Louén di j'òndè, zoulemèin égnèvè chè ralantéc.

Dè castòr, lo lôn dè la doûva,
Rônzàn di j'avàn
La rôsse amàra ; bâ lé, a travèr lo cristàl
Dou càlme contineuèl,
Ôn apèrchèïtt lè brôounè loûtrè,
Bôouzèin pè lè prèvontchioú,
A la tsàsse y pèchôn, y bo pèchôn arzèintà.

Ou lôn balàn dou chéc quié bréïchè,
Ché lo lôn, lè mèzànjè
Avàn pèindôp lour néc ; è lour né bliantsàr,
Tchièchià, com'ôna téndra gòna,
Avoué la ouèta qu'y pôblio
L'oujé, can chôn èin fliour, ròbè,
Chè dèmoràn y ránmè dè vèrna è y rojéss.

Ròcha comèin ôna tortéliàda. (1)
Ôna bouàta alèrta,
D'ôn lârzo filè énvouâvè lè pliss,
Tràmpo d'évoueu, chô ôn figuiè.
Lè béhiè dè la reviëre
È lè mézànjè di bôchôn d'avàn,
Avàn pâ pliô pouîre dè liè quiè lè zôn tréïmblièin.

Pourèta ! îrè hlé drolèta
Dè Mêtre Ambrèje. Veussènèta.
Cho j'ourèlyè gnôn lè j'avàn ôncò pèrsiéyè ;
Aï d'ouèss pêr comèin lè bèlòchè
Avoué lè sén gônflià a péïna :
Èfénoûja flioûr dè càprè
Quié le Roûno amouiroú l'anmâvè èfreussâ.

Avoué cha roûda bârba bliàntse
Quié li tchièjitt tanqu'y j'àntsè,
Mêtre Ambrèje a chôn feúss rèfòn : « Téha èin l'êr,
Por chouir tô di l'éhrè !
Car dè ta bôtse t'é pâ mi mêtre ! »
« Por quié l'âno chè dèliètè,
Pére, fâ quié le prâ chi rôudamèin bo ! »

« Mâ a couè chèrvè tan dè paròlè ?
Vo châdè comèin yè !... Che alâvè a Àrle,
Lè dròlè d'ôn tén chè catsèràn èin ouêquièin,
Car apré liè yan brécà lo mouèno !...
Couè rèfondré-vo a voûhro feúss,
Can vo chôré quié m'a détt : Tè vouitt ! »
« Retseúche è pourètâ tè rèfondrèin. »

Pére, parteú dè Valabrégo ;
Alâ ou Mas dè Falabrégo,
È véïto, côntâ tòtt comèin yè !
Détè lour qu'ôn ditt ch'èinquiètâ
Che l'òmo yè brâvo è pâ che yè poûro.
Détè lour quié chétt fochorâ,
Moyardâ lè veúgnè, vèriè lè tèrrén rocaliôp.

1. *tortéliàda:* gâteau en couronne, fine pâte,sucre et anis

« Deútè lour quié lour chi còbliè,
Chô ma gouêrna, travérèrèin lo dròblio ;
Deútè lour quié ché òmo a rèspèctâ lè viò ;
Deútè lour quié, che nô sèparôn,
Por tozò noûhro coûr chè fèrmôn,
È, tan yo quiè liè, nô j'èintîrrôn ! »
« Ah ! fétt Ambrèje, t'é zôèno, lé ôn vitt.

« Yè le coquién dè la zeleúna bliàntse !
Yè lé le lucre (1) *chô la bràntse !*
T'ôri gô dè l'aï ; è tô l'apèlèré,
Tô li promètré lo gatô ou chòcro,
Tô zèmèlèré tanqu'a la tômba...
Jiamê tô vèré énén lo lucre
Chè pojâ chô tôn di, car t'é qu'ôn poûro. »

« Ma d'éhrè poûro, yè don le pèsta ? »
Veussèin, èin chè grafénèin la téha,
Créè. « Mâ le Bôn Djiô quié ya fé chèin,
Le Bôn Djiô quié yèin m'èscleúrè
Dou cholètt bén quié mè mantchièn,
Yè-te jièusto ?... Porcouè nô chén poûro ?
Porcouè, dè veúgnè tsarziéyè dè rején,

« Lè j'ôn colièchôn-te tòta la fréïte,
È d'âtro yan quiè lo zotchiè chèc ? »
Mâ Ambrèje, to d'ôn coú lèvèin lè bré èin l'êr :
« Trècha, va, trècha to biòlè,
È òha chèin dè ta chèrvèla !
Dèpoui can le zêrba
Rèprèin lo mouéchonir ? Lo vèrmé ou la charpèin.

« Adòn ôn pou dërè a Djiô : Parréhro,
Porcouè fé-hô pâ dè me ôn àstre ?
Porcouè, dërè le bôtchio, tô m'a pâ crèâ vatseroú ?
A luéc lo gran, a me la pàlye ! »
Mâ nâ môn feúss : croué ou guié,
Tuéss, chomètt, tègnôn lo tsemén...
Lè sén diss dè la man chôn pa tuéss pari.

« Le Mêtre t'a fétt lanjèrdèta ?
Tchièin-tè côya dèin ta crèvàche nouâ,
Bitt tôn rayôn dè cholè è rèin grâsse. »
« Mâ é-yo pâ deútt quié l'adoûro
Mi quiè môn Djiô, mi quiè ma chouèra ?
Mè la fâtt, pére, atramèin môrècho !... »
« È comèin po tsassiè lèc de luéc l'âpro soussi,

1. *lucre* : tarin (oiseau) de Provence

Hlò bor dou fleúve quiè rônfliâvè
Luéc èin côréchèin chè dègônfliâvè.
Veussènèta, la chouèra, èin pliorèin adòn yèin
È li fétt ou viò vagniè :
« Dèvàn quiè dècoraziè ôn frâre,
Ahôoutâ, pére ! Aï ôn obri di tsan,
Ou mas ànvoueu chèrvéïvo, amouiroú comèin luéc ;

« Îrè dè la feúlye dou mêtre,
Alix ; a luéc, li déjàn Sivèstre.
Ou travàil, (tan l'amoûr l'aï fétt corazioú,)
Îrè ôn loú, èin tòt obrâzo abéïlio,
Rèfarmèin, maténir, obèéchèin…
Lè mêtrè alàn drômén achuirià.
Ôn matén… Côcâ, pére, che yè pâ trésto !

« Ôn matén, le fèna dou mêtre
Avouè prèziè lo Silvèstre :
Côntâvé èin catsèta chôn amoûr a Alix.
A dénâ, can lè j'òmo chôn èintrà
È quié a tâblia chè chôn mètt,
Lè j'ouèss dou mêtre ch'èinfôscôn :
« Trêto, détt, té tôn cônto è partè quié t'é yôp ! »

Le bôn chèrvétoûr ch'èin va.
Nô nô côcàn lè j'ôn lè j'âtro,
Mâcontèin è roboyoú dè lo vîrrè tsassià.
Treú chénànnè, dèin lè têrrè noûvè,
Nô l'én yôp rodâ
Alèintòr dè la bastîda,
To tsarpénà, trésto, bliàn, mâ vèhéc ;

« Tantô èhèindôp, tantô èin gràn côrse.
Lo nêtt nô l'avouèchàn comèin ôn òrch
Ôrlâ dèjò lè bêrcliè èin apèlèin Alix !
Mâ adòn ôn zor, ôn fouà vénjioú,
Bôrlâvè lè moué dè pàlye, ô pére,
È, dou pui, le câblio ya térià foûra ôn nèyà ! »

Ché, chè léïvè Mêtre Ambrèje,
« Èinfàn pétéc, détt èin moyonèin,
Pétéïtè péïnè ; groú, groûchè péïnè. » È va chôp,
Mètt lè hâtè gamàchè
Quié lué-mîmo dèin lo tén aï fétt,
Cho bòtè garnéïchè dè tàtsè,
Chôn groú bonètt ròzo è ch'èin va a la Crô.

N'iràn ou tén quié lè têrrè
Yan lè prîjè maôrè :
Îrè, vo lo chôreúss, la veúlye dè Chén Jiàn.
Dèin lè tseménèss, lo lôn di clioujôrè
Dèjià, pè nômbroûjè compagnén
Lè j'obri bâ di môntàgnè
Végnàn, brôn è plién dè pôoussa, po romachâ lè tsan ;

È lè fousseúlyè èin bandôlière,
Dèin la foûra dè figuiè,
Acoblià dàvouè a dàvouè ; tsëquye còbliè aportèin
Po lè léïjiôrè. Ôna fliôta,
Ôn tambôrén avoué dè noúss dè ribàn,
Acompagnàn lè tsarrètè,
Ànvoueu, lagnà dou tsemén, lè viò iràn côoussià.

È lônzèin lè fromèin
Quié, ou chéc quié lè chacòtt
Ondoûlôn èin groûchè vâguiè : « O môn Djiô, lè bo blià !
Quiéntoú blià charrà, déjàn èinséïmblio.
Chèin charè dè bèla còpa,
È arri comèin èin l'èr véïto chè rèlèivôn ! »

To qu'Ambrèje chè jouén a lour.
« Chôn-te to prèst comèin stouch,
Voûhro blià dè Provànse, pére gràn ? fétt dè chôbétt
Ôn di zôènè. » Ya lè blià ròzo
Quié chôn ôncò èin rètàr ;
Mâ, èin dôrèin le tén dou chéc,
Vo vèré lè fouseúlyè manquièrèin a l'obrâzo.

Aï vo rèmarcà lè treú tsandîlè,
Pè Tsalèinde ? chéïmblian d'èhîlè !..
Rapèlâ-vo, èinfàn, quié arè dè gran
Pè bènèdécchiôn !» « Djiô vo j'avouèchè,
È dèin voûhro gréni lo dèpoûjè,
Bôn pére-gràn ! » Èintrè lè j'avàn
Avoué lè forètchiè è lè mouèchonir.

Èintrè tén quié avansàn,
Bonamèin dénchè cohèrzàn.
È chè troûvè qu'ôu Mas di Gran Falabrégo
Topari arroàn. lè mouèchonir.
Mêtre Ramôn, èin proménioú,
Malgré lo mistral quié dègrànnè,
Végnèvè portàn vîrrè chèin quié le blià déjitt.

È dè la pliànna pliéïna d'èfiè
Travèrchâvè l'èhèindouâ zâna
D'ôn lâ a l'âtre, a gràn pâ ; è lè blià ròch :
« Mêtre, déjàn a côtéliôn, yè l'oûra,
Vîdè comèin le chéc no j'abôtsè,
È nô j'ôdzè è nô dèfliòrè...
Mètè a voûhro diss la protècchiôn èin rojé ! »

D' âtro ajiôtàn : « Lè frômiè
Dèjià van chôp y j'èfiè ;
A péïna bén calyà, nô ròbôn lo gran...
Végnôn-te pâ ôncò lè fousseúlyè ? »
Bâ-lé pèr lè j'âbro,
Le chèf véïrè lè chieúss,
È chôn ouèïl bâ-lé lè dèhrouè dè chuéïte.

Drouè qu'aparè to l'èchén,
Tuéss dèfoûrôn lè fousseúlyè,
È èin l'êr ou cholè lè fajàn tralônâ
È lè fajàn alâ damôn la téha,
Po chalôâ è férè féha.
Mâ, a la tròpa zoyoûja,
Dou pliô louén quié Ramôn poï chè férè avouéïrè :

« Béinvènôp, chîdè-vo, tòta la bèinda !
Lou créè ; le Bôn Djiô vo j'èinvoûyè ! »
È d'abòr dè hlé di léïjiôrè ya ôna bèinda nômbroûja
Lotòr dè luéc : «O noûhro mêtre,
Totchiè don la man ! Bén-éhrè !
Pouèchè-te avoué vo èhrè lôn !
N'èin d'arè dè zêrbè dèin l'ére, sté an, Chénte Cruî ! »

« Fâ pâ zôziè tòtt pè la meúna,
Mo bôn j'améc ! Can pè la mèjôra
Arè pachà l'ériâ, adòn dè chèin qu'ôn tchièin
Ôn charè lo jieústo. Ch'è yôp d'an,
Quié promètàn ôna prîja
Vén mèjôrè pè mèjôra vouagbâye,
È apré fajàn quiè treú... Mâ fâ éhrè contèin ! »

È la fàsse réïjèinta,
Totchièvè a tuéss la man ;
Amécalamèin prèzièvè a Mêtre Ambrèje,
È to bén jieústo prèinjàn l'alé
Dè la bastîda quié : « Mirèlye !
Garnè véïto la chicoré,
È va tériè lo vén, créâvè, tron-dè-goï ! »

Liè véïto, a pliéin fôdàr,
Ôdzè hlà tâblia la marèinda.
Ramôn, le bo prômiè, ch'achètè a ôn sômbe,
È tuéss fan comèin luéc. Èin mouêr,
Le pan crohôp dèjià chè bréïjè
Dèjò lè dèin quié lo mâssôn,
Pèindàn quié lè man pliônzôn dèin lè bârba-boc. (1)

Le tâblia faji guié, bôyâye
Comèin ôna fôlye d'avéïna;
Le cachat (2) *quié chèin, l'âs quié bôrlè lo palavé*
Lè j'ôbèrjînè gréliéyè,
Lo pîbro, bôrlèin mè,
Lè bliòn j'ôgnôn, to mèhlio,
Côrèchàn pèr lé dèchôp, tan qu'ôn olitt.

Mètrè a tâblia comèin y tsan,
Ramôn, quié aï la tsàna pré dè luéc,
Doncouèdòn la lèvâvè, è: « Hôp, terén ôn coú !
Can ya dè pîrrè dèin la lànda,
Por quié le féss chè rafèrmîchè,
N'èin fâ la moliè, è proú ! »
È lè j'òmo, tor a tor, tèindàn lo vîrro.

« Molién lo talièin ! » - È dou gràn vâze
Le vén colâvè ròzo è cliàr,
Y j'âprè gorguié di chîtor. « Pouè,
Détt Ramôn a la tabliâ,
Can d'ôn yâzo la fan tsassiâye
È lè fòrchè tornéyè,
Po bén coménsiè, d'apré la élye cohôma,

« Copâ, dèin lè bôchôn,
Tsécôn voûhro facheú dè rànmè;
Quié èin péïla lè facheú ch'èinmôntoûnôn... Mo feúss,
Can le hâtt môntôn charè prèst,
Anêtt nô farén la résta;
Car dè Chén Jiàn anêtt, yè le féha,
Chén Jiàn, le mouèchonir, Chén Jiàn, l'améc dè Djiô ! »

Dénchè le mêtre lou comàndè.
Dèin la siànsa nòblia è groûcha
Quié fâtt po ménâ ôn bén, quié fâtt po comandâ,
Quié fâtt po férè chôrtéc, avoué
La choûr quié dègòtè,
L'èfià bliòn di mòtè nîrè,
D'èin chaï comèin luéc, gnôn poàn chè gabâ.

1. *bârba-boc* : salsifis des prés
2. *cachat* : fromage de Provence

Cha vià îrè pachièinta è côquièinta.
Yè vèré quié chôn obrâzo
Avoué lo pi di j'an, l'avàn ôn pôc corbà;
Mâ ou tén di j'érié, a la càrra
Chovèin dè yâzo, di zôèno vâlèss,
Fièr è zoyoú, portâvè ôncò
Chô lo pliàn dè la man dô plién chèhir dè blià.

Cognèchi lè chor dè la lôna,
Can yè bòna, can yè croûye,
Can bétsè la châva, è can l'arréhè;
È can ya ôn sèrclio, ou quié yè bliâva,
Ou can yè bliàntse ou quié rozîyè,
Chaï lo tén quié èin dèchèin.
Po luéc, lè j'oujèlèss, lo pan quié môfè,

È lè zor nir dè la Vàtse,
Por luéc lè gnòlè quié Out bôtè,
È lè côntrè-cholè, è l'ârba dè Chén Cliàr,
Di carantéïnè moliéyè
È di chètsèreúchè quié rouéïnôn,
Di tén di zalé
È arri di bôn j'an, iràn lè ségno cliàr.

Dèin ôna têrra a vériè,
Can yè le tén dè pliantâ,
Yé dè yâzo âvo yôp, achuitchiéyè a la tsarrôye,
Chi béhiè grâchè è nèrvoûjè :
Îrè ôna youûva mèrvèlioûja !
Le têrra téndra, chén brôéc,
Tsapôc dèvàn lo chouà ou cholè ch'ôbrèchitt.

È lè chi môlèss, bo è chan,
Chiovàn to dou lôn la râye ;
Chéïmbliàn, èin térèin, comprèindrè porcouè
Fâtt quié le têrra chi vériâye :
Chén alâ tra pliàn ni côréc,
Vèr la têrra bachàn lè mòrro,
Atèintéïvè è lo couil tèindôp comèin ôn arc.

Le bôn tsarrôyir, l'ouéil hlà râye,
È la tsansôn èintrè lè pòss,
Alâvè a pa mèjôrà, èin tégnèin chôlamèin
Lo mànzo driss. Dénchè alâvè
La tènouà quié vouagnèvè
Mêtre Ramôn, è quié ménâvè,
Famoú, com'ôn rouê chôn gouvèrnèmèin.

Dèjià, portàn, lèvàn la fàsse,
Le chèf déji lè grâssè
È chè chègnèvè hlo fron; è di travalioûr
Le tròpa partèchi guié,
Po prèparâ lo fouà dè zoué.
Lè j'ôn van romachâ lè fòlyè dè souchè,
D'âtro, di chômbrè dâlyè abatàn lè rànmè.

Mâ lè dô viò chòbrôn a tâblia,
È Mêtre Ambrèje prèin la paròla :
« Végno, yo, ô Ramôn, dèmandâ conchè.
M'arréïvè ôn trambétso quié dèvàn l'oûra
Mè conduéïrè ànvoueu ôn plioûrè ;
Car vîyo pâ comèin è can
Dè hlé nouil dè maloûr trovèri lo sô !

« Vo châdè quié yé ôn bouèbo : tanqu'òra,
D'ôna sajèsse mi quiè râra
M'aï balyà la proûva, è tozò. Ôro tor,
Végnîcho dërè lo contrério.
Mâ tòta pîrra ya cho javàr (1) *(rècôlèss)*
Lè j'agné mîmo yan lour conveulchiôn,
È l'évoueu la pliô trêta yè hlà quié drômè.

« Châdè-vo couè qu'ya fétt, hlé chônzo-vouéïdo ?
Ch'è h'alà mètrè èin téha
Ôna dròla quié ya yôp, d'ôn rëtso méïnâzo...
È la outt, è la outt, le dèrijonâblio !
È tan véolèin yè chôn malièincôréc
È chôn amoûr dè tèla choûrta,
Quié mè fé pouîre ! Po rèin, li yé mohrà cha folîye ;

« Po rèin, li yé deút quié èin sté môndo
Retseúche crè, pourètâ fon...
Côrè dërè y parèin quié la ouitt a to pri,
Ya rèfondôp; quié fâ ch'achuiriè
Che l'òmo yè brâvo, è pâ che yè poûro;
Deútè lour quié chétt fochorâ,
Moyardâ lè veúgnè, è vériè lè tèrrén rocaliôp.

« Deútè lour ôncò quié che chi còbliè,
Chôn dèin ma man, tsarrôyèrèin dròblio;
Deútè lour quié ché òmo a rèspèctâ lè viò;
Deútè lour, quié che nô sèparôn,
Por tozò noûhro coûr chè fèrmôn,
È tan yo quiè liè, nô j'èintîrrôn ! »
Òra don, ô Ramôn, quié vo vîdè chèin quié yè,

1. *javàr* : javart, tumeur au bas de la jambe du cheval, du bœuf, etc.
rècolètt, pl. *rècolèss* : furoncle

« Deútè mè, che avoué mo j'âliôn
Dîyo alâ dèmandâ la dròla,
Ou bén lachiè môréc lo feús...» « Bah !
Ramôn li fétt, lârze pâ lè vouèlè
Avoué ôn vèinss dénchè ! Luéc ni liè,
Pénchâ, n'èin môrèhrèin !
Yè yo quié vo lo djiò, Ambrèje, achâ pâ pouîre.

« Môn améc, a voûhra louà è pliàche,
Farâvo pâ tan dè démàrchè po rèin :
Coménse, pétéc, pè vouardâ tôn rèpoú,
Yo li dérâvo chén mistère,
Car a la fén ta folèra,
Vitt, fan chôrtéc lè tèimpéhè,
Sapèrlipopètt ! maloûr, t'èindoctrénè avoué ôn palén.

Adòn Ambrèje : « Can l'âno brànmè,
Alâ pa mi romachâ dè rànmè :
Atrapâ ôn bahôn è èinchôumâ lo ! »
È Ramôn : «Ôn pére yè h'ôn pére ;
Cho volôntâ dîyôn chè férè.
Tropé quié méïné lo vatseroú
Cràquiè, tô ou tar, dèin la goûla dou loú.

« Qu'a chôn pére ôn feús rèchegnîchè,
Dè noûhro tén, môn Djiô vouardîchè !
L'ôritt èfi touà !..Lè fameúlyè, topari,
Nô lè vèyàn fòrtè, ônéïchè, chànnè
È rèzéstèintè y j'orâzo
Comèin lè rànmè di pliâgnio !
Avàn proú lour tséncàgnè, bén chuir no lo chavàn.

« Ma can la nêtt dè Tsalèinde,
Dèjò cha tàntè éhilâye,
Rèônèchi lè j'èinsiàn è cha jiènèrachiôn,
Dèvàn la tâblia bènéïcha,
Dèvàn la tâblia quié prèzédè,
L'èinsiàn, dè cha man ridâye
Nèyèvè to chèin-lé dèin cha bènèdécchiôn !

Mâ, fîblia è bliâva,
Le pétéïta amouiroûja
Détt adòn a chôn pére : « Adòn, vo tuèrâ,
O pére ! Yè yo quié Veussèin l'ànmè,
È, dèvàn Djiô è Noûhra Dàma,
Gnôn d'âtro quiè luéc arè môn ârma !..»
Chén ôn mòss chè chôn troà to lè treúch.

Jâne-Marîye yè le prômiëre
Quié chè léïvè dè la chèze :
« Ma feúlye, lè rijôn quié végnôn dè t'èssapâ,
Li fétt dénchè, lè man jouéntè,
Yè h'ôn èinsôlta quié nô côntsè,
Yè h'ôn'èfeúna dè nèrprun (1)
Quié nô j'a pàr lôntén trapèrsià lo coûr !

«T'â rèfôjà lo pâhor Alari,
Hlé quié aï meúle j'armàlyè !
Rèfôjà lo Véranètt, lo gardiàn rèimbalà,
Pè to mànièrè chopèrbètè
Ourriàs, le to rëtso vatseroú ;
È avoué chèin, ôn mèsquiènètt,
Ôun vârrèin chofîtsè po t'èincordâ !

« Eh bén ! va t'èin dè poûrta èin poûrta,
Avoué tôn goú côréc pè lè tsan !
T'é tòta a tè, partè, vagnièrе... Bôn !
Mè tè èinséïmblio avoué la Roucàna,
Avoué Bèlôn la Roubicàna !
Chô treú ròtsè, avoué la Càgne,
Va couîrè ta bôliàca, dèjò la voûta d'ôn pon !»

Mêtre Ramôn lachièvè dërè ;
Ma chôn ouèil, luéïjèin com'ôna tsandîla,
Chôn ouèil clégnotâvè è foti foûra d'alouèzo
Dèjò lè chorèchieús tèpo è bliàn.
Dè cha ràze, le clià
Adòn a la lônze chè léïvè,
È l'évoueu èin bran fôrioú chè lànsè dèin la révièrе :

« Ya rijôn, hoï, ta mére, partè,
È quié le tèimpéha ou louén chè dèvèrchîchè !...
Mâ nâ, tô chobrèré, vi-hô ?... Can chôri-yo
T'èhatchiè avoué dè coûrdè
È tè mètrè y naréss ôn fêr,
Comèin chè fétt a ôn gimèrri (2)
Vèrri-yo chôbétamèin ènén bâ lo fouà dè Djiô !

Dè ràze, trésto è malâdo,
Vèrri-yo fòndrè to zoûtè,
Comèin la ni di crèhè y rayôn dou cholè !
Mirèlye, comèin sté dàla
Dou foyètt poûrtè la brâja;
Comèin le Roûno can yè groú,
Fâ quié dèboûrdè; è vitt, comèin chò yè h'ôna làmpye,

1. *nèrprun* : prunier noir (nèr-prun = noir et prune
2. *gimerri* : jumart, animal hybride né d'un taureau et d'une ânesse; mulet de haute taille

« Rapîla-tè dè ma paròla :
Tô la vèrré pâ mi ! È dè la tâblia
Avoué ôn groú coú dè pôuén fé tréïmbliâ lo tòtt.
Comèin la rojâ chô lè bèrlè (1)
Comèin d'ôn réjén tra mâôr
Tchièjôn ou chéc, gran apré gran,
Mirèlye, èintrè tén, vouècâvè dè legrèmè.

« Couéc m'a pâ détt, malèdécchiôn !
Rèprèin le viò, brôn dè ràze ;
Ambrèje, couéc m'a pâ détt, quié vo, vo, Mêtre Ambrèje,
Ôrâ pâ, avoué voûhro lônatéco
Machieúnà dèin voûhra cabàna
Hlé robèréc èindeúgno ! »
L'èindégnachiôn, lo rèbôouzè comèin dou tén.

« Maloûr dè Djiô ! créè to d'ôna,
Che nô l'én bâcha, la fortôna,
Ouéc aprèindè dè mé quié n'én lo coûr hâtt !
Quié chôpouîcho ôncò, yè pâ vëzio
Le pourètâ, ni ôna târa ;
Yé carant'an dè bôn chèrveússio,
Dê chêrveússio dèin l'armé, ou chôn di canôn roûsso !

« A péïna manèyèvo la gàfa.
Quié ché partéc di Valabrégo,
Po moûsse dè batô. Pèrdôp chô l'èhèindouà dè la mêr,
Chô la mêr tèimpèhioûja ou cliàra,
Yé yôp l'ampîre dè Mélinde,
Avoué Sufrèn yé troà lè j'Èindè,
È, mi quiè la mêr, yé aôp dè zor amàr !

Chôoudàr arri di gràn guiêrrè,
Yé roà tòta la têrra,
Avoué hlé gràn guièrriè ènôn chô dou Mièzòr,
Quié ya proménà cha man bréïjèinta
Dè l'Espàgne y làndè Reússè ;
È comèin ôn âbro dè pèrô charvâzo,
Le môndo îrè chacòtt ou brôéc dè chô tambôr !

È dèin lè zèrdoû j'abordâzo,
È dèin la pouîre di nôfrâjo,
Lè rëtso, malgré tòtt, yan jiamê fétt ma par !
È yo, èinfàn dè poûro,
Yo quié âvo, dèin ma patrîye,
Pâ ôn tèrrén a pliantâ la tsarrôye,
Por liè, carant'an, yé machacrà ma tsêr !

1. *bèrlè* : berle, plante aquatique antiscorbutique

È nô dromèchàn hlò zîbro,
È nô ménzàn dè pan dè tsén ;
È, zaloú dè môréc, nô côrèchàn ou carnâzo
Por èimparâ lo nôn dè Frànse !...
Mâ, dè chèin, gnôn ch'èin choyégnôn !...
Èin fôrnéchèin cha rèmôntrànse,
Pè lo mas èinvoûyè chôn manté dè cadis. (1)

« Couè alâ vo tsèrcâ vè lo Môn dè Vèrgue,
Lo Chén Pilôn ? le viò ronchôn
Rèimbàlè dénchè lo Mêtre Ambrèje, è yo
Arri yé aôp la zèr dou tènîrro di bômbè
Quié di Toulonè èimplièchàn la cômba;
D'Arcolo yé yôp lo pon quié tchièтt,
È la chàblia d'Ejipte bonâye dè chan véhèin !

« Mâ, ou rètòr dè hlè guiêrrè,
A crojâ, a bôrguiénâ la têrra,
Nô nô chén mètt comèin d'òmo, a chè dèmètrè,
Di pià è di j'ônlyè ! Le zornéïva
Îrè dèvàn l'ârba èintanâye,
È la lôna dèlotàr
Nô j'a yôp mi d'ôn yâzo plièyà hlò pétsàr !

« Djiôn : Le têrra yè jièmèroûja !
Mâ, comèin ôn âbro dè coûdra,
A couéc tàpè pâ a gràn couss, bàlyè rèin ;
È, ôn côntîchè, pâ a pâ,
Lè blièhè dè têrra dè hlé bén-éhrè
Quié môn travàil m'a fé mètrè,
Ôn côntèri lè gòtè dè choûr bâ dou fron !

« Chént'Àna d'Apt ! è fâ rèin dërè !
Ôrâvo adòn, comèin ôn satîre.
Rôoussà y tsan to lo tén è ménjià lè croué gran
Por quié y j'éhro èintrîchè proú
Por quié to lo tén crèchîchè,
Po mè mètrè l'anoûr dou môndo ;
Adòn, balyèrâvo ma feúlye a ôn goú di zèvèlè !

« Ala vo j'èin, tènîrro dè Djiô !
Vouârda tôn tsén, vouârdo môn ségno. »
Dénchè yè h'aôp dou mêtre lo prèziè robôsto
È l'âtro viò, chè lèvèin dè tâblia,
Prèin chôn manté è chôn bahôn,
È apòn quiè dàvouè paròlè :
« Adjiô ! Quié ôn zor achâ pâ dè grâvè !

1. *cadis* : cadis, étoffe commune de laine qui est croisée

« È quié le grân Djiô avoué lè j'ànzè
Ménîchè la bârca è lè j'orànjè !...»
È comèin ch'èinvanéïvè la fén dou zor,
Dèjò lo chéc quié brànmè,
Chôrtè dou môntôn dè rànmè
Ôna lônze, lônze fliànma.
Alèintòr, lè mouèchonir, foú dè zoué,

Avoué lè téhè fièrè è léïbrè
Chè rèinvèrchèin dèin l'êr quié tréïmbliè,
Tuéss, d'ôn mîmo chàil, tapèin la têrra èinséïmblio,
Fajàn dèjià la farandòla.
Le groûcha fliànma, quié zéïzè
Ou chofliètt quié la vouantoûlè,
Atijièvè chô lour fron dè rèflè traluéïjèin.

Lè fèlôyè, èin tôrbéliôn,
Van chôp y gnòlè, fôrioûjè.
Ou craquièmèin di trôn quié tchièjôn dèin lo brajîr
Chè mèhliè è réc le mojéquièta
Dè la fliôtèta, lèziëre
Comèin ôn tchioc dèin lè ranmètè...
Chén Jiàn ! le têrra èinsénte tréïmbliè can vo pachâ !

Le fouà zoyoú brélièvè ;
Lè tambôrén tambôrénâvôn,
Grâvè è chén arè, comèin lo brôéc chòr
Dè la mêr prèvònta, can bàtt
Pèjéïbliamèin côntrè lè roc.
Lè làmè foûra di fourrô
È brénléyè èin l'êr, lè dansioú tanà,

Treú yâzo, èin groú j'élàn,
Fan dèin lè fliànmè la Bravàda.
È tòtt èin travèrchèin lo ròzo brajîr,
D'ôna trëche d'âs èhrèpàn
Dèin lè brâjè lè man pliéïnè
Dè meúle-pèrtô è d'êrba-fêr
Quié fajàn bénéïrè dèin lo fouà quié pôréféè :

« Chén Jiàn! Chén Jiàn! Chén Jiàn! Créàn.
Tòtè lè cléïvè bréliàn,
Comèin ôchè balyà d'èhîlè dèin l'ômbro
È adòn lè rônfliéyè foûlè
Èimportàn l'èinsàn di cléïvè
È lè tralonéyè ròzo dou fouà
Vè lo chén, quié pachâvè dèin lo pêr dè l'èintràn nêtt.

TSAN OUÈTCHIÈMO

LA CRÔ

Mirèlye dèjèspèrâye. – Lè drà d'ôn'Arlèziène. – Le drolèta, ou mitén dè la nêtt, fôyè la mijôn di parèin. – Va a la tômba di Chéntè Marîyè chôpléyè la patrôna dè la Provànse dè férè comprèindrè y parèin. – Lè j'èhîlè. – Dèin cha côrse a travêr la Crô, rèincôntrè lè bèrjiè dou pére. – La Crô, la guiêrra di Jéàn. – Lè lanjêr, lè màntè rèléjioûjè, lè panaoûlè avèrtèchôn Mirèlye. – Mirèlye pêrcha dè chi, acabliâye pè la tsaloûr dou zor, prîyè Chén Gènt quié la chècòr. – Rèincôntra avoué Andrèlôn, lo romachèr di lômàchôn. – Glouère chô Àrle. – Cônta d'Andrèlôn : cônta dou Pèrtô dè la Càpa, foulâzo di zêrbè, lè j'obri èinliôtéc. – Mirèlye pâchè la nêtt dèjò la tànte dè la fameúlye d'Andrèlôn.

Couéc rètchièndrèin la fòrta liyôna ,
Can, dè rètòr a chôn jièhro,
Vi pâ mi chôn pétéc ? Ôrlèin, chô lo coú,
Lèziëre è prénma dou vèintre,
Chô lè môntàgnè barbarèsquiè
Côrè… Ôn tsassioú môrèsquiè,
Èintrè lè rôchelén pouénjèin, lo li èimpoûrtè a gràn galô.

Couéc vo tchièndrèin, dròlè amouiroûjè ?...
Dèin cha tsambrèta chômbra,
Ànvoueu le nêtt quié bréliè prolônzè chôn rayôn,
Mirèlye yè dèin la côousse èhèindouâye,
Quié vouêquiè tòta la nêtt.
Avoué lo fron dèin lè man juéntè :
« Noûhra Dàma d'Amoûr, détè-mè couè férè !

« O croué chor quié mè chèquiè !
O pére dôour quié mè màtsè,
Che tô vèïchè dèin mon coûr la pliâye è lo tròblio,
T'ôri pédjià dè ta pétéïta.
Yo, quié t'apèlâvè ta mégnòna,
Tô mè còrbé ouéc dèjò lo tòc,
Comèin fôchè ôn tsôalètt a drèssiè po lè tsan !

« Ah ! porcouè le mêr dèboûrdè-te pâ,
È dèin la Crô lârze-te pâ lè vâguiè !
Zoyoûja, vèrrâvo ch'èinliôtéc hlé bén ou cholè,
Cholèta còja dè mo légrèmè !
Ou porcouè, d'ôna poûra marréïna,
Porcouè ché-yo pâ néchouâye yo-mîma,
Dèin câquiè pèrtô dè charpèin. Adòn, adòn, èfi,

« Che ôn bouèbo poûro mè pliéjitt,
Che Veussènètt mè dèmandâvè,
Véïto, véïto, nô fôràn maréà ! O môn bo Veussènètt,
Todri avoué tè poï véïbrè,
È t'abrachiè comèin fétt la lîra,
Dèin lè j'ornièrè varâvo bîrè !
Le ménjiè dè ma fan fôràn to bijiè !

È pèindàn, quié dénchè, dèin cha côoussèta,
Le bèla drolèta chè dèjoûlè,
Lè sén bôrlèin dè fîbra è tréïmblièin d'amoûr,
Dè cho prômiè j'amoûr
Comèin rèpâchè lè j'oûrè
È lè môman che cliàr,
Li rèvièin, to d'ôn coú, ôn conchè dè Veussèin :

« Hoï, créè, ôn zor quié t'é ènôn ou màs,
Yè bén tô, quié tô mè l'a détt :
Che ôn tsén èinrazià, ôn lanjêr, ôn loú ou ôna charpèin,
Ou tòt âtra béhieu quié côrè,
Vo fé chèintrè cho dèin pouéntouè ;
Che le maloûr vo j'acâbliè,
Côrè, côrè y Chéntè, areú véïto ôn cholé !

Ouéc le maloûr m'achàrpè ;
Partén ! Nô tornèrén contèintè. »
Chèin détt, chôoutè lèsta foûra dou lénsouèlètt bliàn;
Avoué la clià luéïjèinta, ôbrè
La ouârda-ròba quié rècrôè
Cho drà, moûblio chôpêrbo,
Dè noyèr, to flioréc avoué l'èssâpro.

Cho trèjòr dè drolèta
Iràn lé : cha coronèta
Dou prômiè yâzo quié faji chôn bôn zor
Ôna ramèta dè lavànde pacheúte ;
Ôna tsandèlèta, bôrlâye
Prèsquiè tòtt, è bènéïcha
Po tsassiè la foûdra dèin lo chômbro élouagnèmèin.

Liè, avoué ôna cordèlèta bliàntse,
D'abòr chè noûliè, lotòr di j'àntsè
Ôn ròzo cotéliôn quié mîma ya pouén
D'ôna brodèréc a carrâ,
Mèrvèlye dè coudôra ;
È chô hlé-lé, a la séntuîre,
Ôn âtro mi bò véïto chè mètt ôncò.

Pouè, dèin ôna cazàca nîre, èhrén
Lèziérémèin cha tàlye rëtse,
Qu'ôn'ènfénga d'or chofîtsè a rècharrâ ;
Pè dè trèchè lônzè è brôounè,
Cho piss pèindoûlôn, è vèhèchôn com'ôn manté
Cho dàvouè j'èfâlè bliàntsè.
Mâ liè, atràpè lè bòcliè sèparéyè,

Véïto lè mètt èinséïmblio è lè rèvèrtsè,
A pliéïna man lè j'èinvèlòpè
D'ôna dèintèla féïna è transparèinta; è d'ôn yâzo
Lè bèlè fliòrtsè dénchè rèplièyéyè,
Treú yâzo grasséoujamèin lè j'èhàtsè
Avoué ôn ribân dè coloûr pêrcha,
Diadèmo arlézièin dè chôn fron zôèno è frè.

Mètt chôn fôdàr; chô lè sén,
Dè chôn môtchioûr dè téha dè môchéléïna,
Chè cruijè a pétéc pliss la matîre bliàntse.
Ma chôn tsapé dè Provansàle,
Chôn tsapèliôn a groûchè j'âlè
Po parâ lè tsaloûr mortèlè,
Ôbliè, pè maloûr, dè ch'èin crôéc la téha...

Chèin fôrnéc, l'ardèinta dròla
Prèin a la man lè dàvouè bòtè ;
Pè l'èssèlir dè bouè, chén férè dè brôéc,
Va bâ èin catsèta; èinléïvè
Dè la poûrta la bârra pèjànta ;
Chè rècomàndè y bònè Chéntè,
È partè, comèin lo chéc, dèin la nêtt quié fé zèr.

Îrè l'oûra ànvoueu lè j'èhîlè
Y marén fan dè sëgno.
Dè l'Âlye dè Chén Jiàn, quié yèin chè zocâ,
Y pià dè chôn Evanjéliste,
Chô lè treú j'àstrè ànvoueu îhè,
Chè vèït clionatâ lo règàr.
Le tén îrè chèrén, càlmo è plién d'èhîlè.

È dèin lè pliànnè èhèléyè
Prèssépétèin cho roûè âléyè,
Le groú Tsarrètt di'j'Ârmè, chô lé, èin Paradéc,
Prèinji la môntâ brélièinta,
Avoué cha tsârze bénouroûja ;
È lè môntàgnè chômbrè
Côcàn pachâ lo Tsarrètt volèin.

Mirèlye alâvè dèvàn liè,
Comèin dèin lo tén Magaloûna, hlà
Qu'ya tsèrcà tan dè tén, èin pliorèin, dèin lè zoûr,
Chôn améc, Pîrro dè Provànse,
Quié, èimportà pèr la fòrche
Di j'évouè, l'aï lachiâye abandonâye.
Portàn y confén di têrrè pliantéè,

È dèin lo pâr di fàyè,
Aï lè bèrjiè dè chôn pére
Quié alàn dèjià ârià ; è d'ôn avoué la man,
Tégnèin la fàya pè lo mòrro,
Chén bôouziè dèvàn lè còpa-chéc,
Fajàn chapâ lè j'agné brôn.
È to lo tén ôn avouèchi câquye fàyè bêlàn...

D'âtro tsassàn lè mérè chén agné
Vè l'ârioú ; dèin lo tòpo,
Achètà chô ôna pîrra, è môètt comèin la nêtt,
Di tètén gônflià stéc térièvè foûra
Lo bôn lassé tsâtt : le lassé zéfliâvè
A lôn rayôn è chè lèvâvè
Hlè bor èin zeú dè la mètra, a youûva d'ouèil.

Lè tsén iràn côoussià, côya ;
Lè bo groú tsén, bliàn comèin dè liss,
Iràn dè pliàn lo lôn dè la clioujôra, lo mòrro alônjià
Dèin lè péïmpiolèss. Càlmè
Tòtt alèintòr, è chòno è rèpoú
Dèin lè làndè quié chèintôn bôn...
Le tén îrè chèrén, càlmo, è plién d'èhîlè.

È com'ôn alouèzo, a ra di cliaôn
Mirèlye pâchè. Bèrjiè è fàyè,
Comèin can lou còrbè la téha ôn chobétt chofliètt
Ch'èinmôntoûnôn. Mâ le bouàta :
« Avoué mé, y Chéntè Marîyè
Gnôn oûlôn ènén, d'èintrè lè bèrjiè ? »
È dèvàn loûr, ya felà comèin ôn folatôn.

Lè tsén dou màs la rècognèchôn,
È dou rèpoú pâ ôn bôouzè.
Mâ liè, di tsâgno quié tòtsôn la téha,
Îrè dèjià lèc ; è chô lè tsôfè
Dè tsardôn pêr, di canfréè
Hlé pèdreú dè dròla
Volâvè, volâvè. Lè pià totsàn pâ mi têrra.

Choèin dè yâzo, a chôn pachâzo,
Lè courli, quié dèin l'êrbâzo,
Ou pià di tsagnèss, drômèchàn règrôbégnà,
Dèin leur chòno troblià,
D'ôn coú a gràn vol
È dèin la Crô chômbra è nouâ
Créàn : Courrèli, courrèli, courrèli !

Avoué lè piss luéïjèin dè rojâ,
L'Ârba, portàn, dè la môntàgne
Chè vèïtt tsâpôc dèvalâ dèin la pliànna ;
È di tèrrachôn a couéïfa
Le volâ tsantorècha la chalôè ;
È dè l'Alpélye cavèrnoûja
Chéïmbliâvè qu'ou cholè bôouzàn lè sômbè.

Ôn vèïtt lo matén tsâpôc chè dèhrôéc
L'imànse Crô, la Crô rocailioûja
Lo matén tsâpôc chè vèïtt alônà ;
Le Crô antéca, ànvoueu lè j'èinsiàn,
Che lour côntè chôn a crîrè,
Dèjòtt ôn dèleúje machacrèin
Lè Jéan orgolioú chôn aôp èinliôtéc.

Lè dòyo ! avoué ôn èssièla,
Avoué ôn èfòr di j'èssèbliè,
Crèjàn dè cambardâ lo To-Puissàn ! Dèjià
Dè Chénte Victouère le bòclia
Îrè chôoutâye pè lo pofèr ;
Dèjià l'Alpélye végnàn quièréc,
Por apòndrè ou Ventoùr lè groú grèpé brénlèin.

Djiô ôbrè la man; è le Mistràl,
Avoué la foûdra, avoué l'orâzo,
Dè cha man, comèin d'âlyè, chôn partéc to lè treú ;
Dè la mêr prèvònta, è dè cho réïvè,
È di fén fon, van, èinvédoú,
Nètèyè di pîrrè la côousse dè màbro ;
È apré, chè lèvèin comèin ôn pèjàn tsènèveú.

L'Aquilôn, la Foûdra, è l'Orâzo,
D'ôn mônstro couêrhlio dè pîrrè
Èinchoûmôn lé lè coloss.. La Crô,
Y dòzè vèinss, la Crô ouêrcha,
La Crô môèta, la Crô dèjêrta,
Ya concharvà la zèrdoûja côêrtôra...
Mirèlye, tozò pliô, di têrrè dou pére

Ch'èin partéïvè. Lè rayôn
È lè dardèmèin dou cholè
Atijàn dèin l'êr ôna luéïjèinta créïblièta ;
È di réchètè di làndè,
Quié grélièvè le tsaloûr,
Lè sèimbàlè foûlè
Rèpètàn chén fén lour réchèyèmèin.

Ni d'âbro, ni dè l'ômbro, ni d'ârmè
Car, dou tsâtén fôyèin lè fliànmè,
Lè nombroú tropé, quié râhliôn, d'évêr,
L'èrbèta côrta, ma chaôreúte,
Y j'Àlpè frèssè è chànnè
Iràn aléyè tsèrcâ lè pahôrè tozò vèrdè.

Déjô lè fouà quié jouén èhèin,
Mirèlye côrè, côrè, côrè.
È lè groú lanjêr gréïjo, ou bor dè lour pèrtô,
Dejàn èintrè lour : « Fâtt éhrè foûla
Por rodailliè dèin lè bòlè
Avoué ôn cholè quié pè lè cliéïvè
Fé dansiè lè zènîbro è lè ròtsè dè la Crô !»

È lè màntè rèléjioûjè ou lômbrètt
Di zôn : « O drolèta.
Toûrna, toûrna èin dèrri, li déjàn. Le Bôn Djiô
Ya mètt y fontànnè d'évoueu cliàra,
Dèjò lè j'âbro ôn lômbro
Po protèjiè lè coloûr,
È tô, tô bôrlè ta fàsse ou roch dou tsâtén !»

Po rèin l'avèrtèchàn arri
Lè panàoûlè quié la vèyàn.
Lè j'âlè dè l'Amoûr è lo vèinss dè la Fouè
L'èimpoûrtôn, comèin le béïje èimpoûrtè
Lè bliàn goèlàn quié chôn pèr lé
Dèin lè réïvè d'Aiguye Mòrta.
Trésta, abandonâye di bèrjiè è di fàyè,

Dè louén èin louén, pè lè campàgnè,
Aparè ôna bèrzèréc couêrcha dè rojéss...
Can portàn, chè vitt pêrcha dè chi,
Èin sté louà bôrlà è cholèta,
Chén regòla ou regolèta,
Tréïmbliè ôna bréquièta...
È fétt : « Gràn Chén Gent, èrmeúta dou Bôssètt !»

« O bò è zôènо travalyoûr di tsan,
Quié t'â artèlà a ta tsarrôye
Lo loú dè la môntàgne !, o èrmeúta cholètt,
Quié t'â ouêr lo roc dôour
A dô pétéc félèss
D'évoueu è dè vén, po rafrèssiè
Voûhra mére, lagnâye è mòrta dè tsâtt ;

« Car, comèin yo, can tòtt drômîvè,
Aï placà voûhra fameúlye
È, cholètt è avoué Djiô y goûrè dou Bôssètt
T'â troà ta mére. Pari
Èinvouéye-mè ôn féc d'évouèta cliàra,
O bôn Chén Gènt ! Le grôgne quié rètoûnè
Mè bôrlè la pliànta di pià, è môrècho dè chi ! »

Le bôn Chén Gènt, dou paradéc,
Avouè prèyè Mirèlye :
È Mirèlye, adòn, d'ôn bor dè pui,
Ou louén, èin pliéïna campàgne,
Ya yôp tralônà la dàla.
È di pouénjèin dou cholè fèin la brâja,
Comèin ôn râflio quié travèrchè ôn évoueu.

Îrè ôn viò pui to garnéc dè l'îra,
Ànvoueu lè tropé alàn ch'abèrâ.
Tsantonèin câquye mòss d'ôna dôxe tsansôn,
Ya ôn pétéc bouèbètt quié zôyèvè
Dèjôtt ôn'oûla, ànvoueu tsèrcâvè
Lo pôc dè lômbro quié balyèvè ;
Pré dè luéc, aït ôna coûrba pliéïna dè lômàchè bliàntsè.

È l'èinfanètt, dèin cha man brôoúna,
Lè prèinjitt ôna pèr ôna,
Hlè poûrè lômàchè di fén è lou tsantâvè :
« Lômàche, lômàche rèlejioûja
Chôrtè véïto dè ta cabanèta,
Chôrtè véïto lè cornètè,
Atramèin, tè bréco la mijonèta. »

La bêla dròla dè Crô, rôze dè la màrtse,
È quié dèin l'oûla aï biôp,
Rèléïvè to d'ôn coú cho zèin morèss :
« Bouèbètt, couè fé hô ché ? « Ôna poujèta ».
« Dèin la tèpa è lè pîrrè,
Tô romàchè lè lômàchè ? »
« Aï bén dèvénâ ! rèfòn le pétéc.

« Vîdè ! ouéro èind'é dèin la coûrba !
Yé dè rélejioûjè, dè pliàtè,
Dè hlè di blià...» È pouè tô lè ménzè ? » « Yo, nâ nâ !»
Ma mére, to lè dévéndro,
Lè poûrtè a Ârle po lè vèindrè.
È nô tornâ dè bôn pan téndro...
« Èhè aôoucha a Ârle, vo? Jiamê.

« Couè, éhè jiamê aôoucha a Ârle ?
Yo ché aôp, yo quié vo prèzo !
Ah ! la poûra, vo chôpouichâ la groûcha veúla quié yè,
Ârle, tèlamèin ch'èhèin
Quié, dou gran Roûno plién,
N'èin tchièin lè chàtt èimbochuéïrè !...
Ârle ya dè bôtchio marén quié brohôn pè lè réïvè;

« Ârle, ya cha ràche dè tsoâ charvâzo ;
Ârle, dèin rèin quiè ôn tsâtén,
Chîyè proú dè blià po chè nôrréc, che outt,
Chàtt an dè féla ! Ya dè pèchonir
Quié tsarrîyôn dè to lè lâ ;
È d'èintrépédo navégatoûr
Quié van di lôuéntéïnè mêr afrontâ lè rébôouzo...»

È térèin glouèrè mèrvèlioûjè
Dè cha patrîye pliéïna dè cholè,
Déjitt, hlé jantî bouèbo, avoué cha lénga d'or,
È la mêr pêrcha quié tréïmbliè,
È Môn-Majoûr quié bròhè pèr môntôn
Lè corbè d'olîvè téndrè,
È lo bràmmo quié pè lè marè fétt avouéïrè le butòr.

Mâ, o veúla dôxe è brôoúna,
Le mèrvèlye quié coròmè,
Ya, ôbliâye, le pétéc, dè la dërè : lo sièl,
O ôna têrra d'Ârle, bàlyè
La botâ poûra y dròlè,
Comèin lè réjén d'outòn,
Dè chèintoûr y môntàgnè è dè j'âlè a l'oujé.

Le feúlye di tsan, dèbayornâye,
Îrè lé drîte è pénchâvè :
« Bo zôènètt, che tô outt, fétt, ènén avoué mé,
Avoué mé n'èin. Chô lè vêrnè
Dèvàn quié le ranôlye ch'avouèchè
Tsantâ, fâtt quié môn pià chè pojîchè
Dè l' âtre lâ dou Roûno, a la vouârda dè Djiô !»

Le bouèbo li détt : « Por dërè !
Vo tômbâ bén : nô chén dè pèchonir.
Avoué nô, anêtt, dèjò la tànte,
Vo vo mètreú bâ, ou pià di pôblio
È vo drômèhreú dèin voûhra gòna ;
Môn pére, apré, a la prômiëre ârba,
Dèmàn, vo pachèrè, dèin cha bârca.

« Oh ! nâ, mè chèinto ôncò proú fòrta
Por, sté nêtt, chobrâ dèfoûra...
Quié Djiô vo j'èin prèjârvè ! Adòn, vo oûdè, anêtt,
Vîrrè la bèinda quié ch'èssàpè
Èin vouêquièin, dou pèrtô dè la Càpa ?
Maloûr a vo, che vo j'atràpè
Avoué liè dèin lo dèrrotchioú vo fé pachâ ou fon ! »

« È couè yè-te le Pèrtô dè la Càpa ? »
« Tòtt èin bôouzèin pèr lè pîrrè,
Vo lo contèritt, drolèta !..» È coménsè :
« Aï ôn yâzo ôna groûcha ére
Avoué dè tèssiè dè zêrbè
Chô lè bor dè la révière,
Dèmàn vo vèré lo louà anvoeu yè partéc yén. »

« Èindi ôn mi pachà,
Chô lè zêrbè drèssiéyè, po chacoùrre lè gran,
Ôn roú dè tsoâ Camarguiè avàn tòtt ou lôn tsarpéïhà.
Pa ôn môman dè rèpoú,
Tozò lè sabò artèlà.
È chô l'ére èin pôoussa è tuêrcha,
Dè môntagnè d'èfiè a pachâ dèchôp !

« Fajitt ôn cholè.... L'ériâ
Chéïmbliavè, comèin djiôn, èin fliànmè
È lè fòrtsè èin bouè, to lo tén, èin l'êr fajàn
Chôoutâ dè folatôn dè zêrbè ;
È lo balé è lè bârbè dou fromèin,
Comèin dè flèchè d'arbalèta,
Y naréss di tsoâ chén arrê iràn lansià.

« Ou a Chén Pîrro ou a Chén Tsârle
Vo pôâ chonâ, cliòssè d'Àrle !
Ni féha, ni déménze y poûro tsoâ !
Tozò hlé pènéïblia folâzo,
Tozò l'aôliôn quié pouén,
Tozò lo créc roûsso
Dou gardiàn, pliantà dèin lo bôrlèin folatôn !

« Le crèpo mêtre, y bliàn tsoâ quié foûlôn
Aïtt ôncò mètt, mijère !
Lo boclir... Arréïvè Noûhra Dàma d'Oútt.
Dèjià, chô lè zêrbè drèssiéyè è fômèintè
Lè chuitchiè comèin d'abétôda,
Roàn ôncò, pliéïnè d'èhôouma,
Lo fèzo, colà y coûhè è lo mòrro bavouèin.

« Fâ-te pâ quié to d'ôn coú acorèchôn
È lè j'orâzo è la béïje liachiâye...
Aï ! ôn coú dè mistral èhoûè l'ériâ ;
Di j'afamenâ (quié rènèyàn
Lo zor dè Djiô) lè j'ouèss ch'èinfônsôn ;
Le tsan ànvoueu folàn,
Travéïrè, è ch'èintrôbrè ôn nir brôntsôn !

« Le groú môntôn dè pâlye tôrbélioûnè,
Comèin fôrioú di prèvontchioú,
Lè j'obri di fòrtsè, gardiàn, gardianèss, gnôn yan pochôp
Ch'èin charvâ ! Le mêtre, l'ére,
Lo van, lè crots dou crëblio, lè zoâlè,
Lè tsoâ dè dèvàn, la gatèréc èintchiëre,
Dèin lo dèrrotchioú chén fon chôn èinliôtéc !»

« Chèin mè fétt rèzèrdéc ! », détt Mirèlye.
Oh ! ya ôncò mi, pouissèla !
Dèmàn, vo déré èfi quié chétt ôn folètt.
Vo vèrré dèin chôn évoueu pêrchèta,
Zôyè lè càrpè è lè tànchè ;
È lè mèrlè di marè
Conténôèlamèin lotòr tsantâ dèin lè rojéss !

« Arréïvè lo zor dè Noûhra Dàma.
Le cholè, coronà dè fliànmè,
A mèjôra quié va chôp ou firmamèin,
Avoué l'ourëlye côntrè têrra,
Mètè vo pliàn pliàn a atèindrè !
Vo vèré lo dèrrotchioú, dè cliàr quié îrè
Ch'achômbréc tsapôc dou lômbro dou pètchià !

« È di prèvontchioú dè l'évoueu tròblia,
Comèin dè l'âla d'ôna môsse
Vo avouèhré tsapôc ènén chôp lo bordonèmèin,
Pouè, yè lo cliàr ténguièlén di cliossètè ;
Pouè, tsapôc èintrè lè bèrlè (1)
Comèin ôna vouê dèin ôn groú pòtt,
Ôn brôt rèbôouzo quié fé rèzèrdéc !

1. *bèrlè:* berles, plante aquatique antiscorbutique

« Yè h'apré, le tro d'ôn tsoâ mègro
Quié chô l'ére, ôn gardiàn égro
Èinsôltè dè cho créc è zôrôn.
Yè h'ôna piatonâye pènéïblia ;
Yè h'ôna têrra mègra,
Dôoura, chèca, brôta,
Quié rèfòn comèin ôn ére ànvoueu ôn dèpéquiè dè tsâtén.

« Mâ a mèjôra quié dèclénè
Le chén cholè, dou dèrrotchioú
Lè blasfèmo, lè brôéc chè fan roûsso, moréchèin ;
Tôchè le tropé cliòpo
Bâ pèr lé; dèjò lè bèrlè
Ch'èinvanèchôn lè cliàr ténguièlén di tèrguèlèss,
È tsantôn tornâ lè mèrlè ou sômbè di lôn rojéss.

Tòt èin prèzèin dè hlè tchioûjè,
Avoué cha coûrba dè lômàchè,
Dèvàn la dròla, bôouzièvè le bouèbètt.
Cliàr, chèréin, colorà.
Pèr lo côoussèn, le crèha chèca
Avoué lo sièl dèjià marîyè
Chò hâtt rampàr pêr è chò groú roc hâtt blòn.

È le cholè, quié dèin lo sêrclio,
Dè chò lôn rayôn, zoulemèin chè rètéïrè,
Lâchè la pè dè Djiô y marè, ou Gràn Clàr,
Y j'oliviè dè la Vau-Lônga,
Ou Roûno quié bâ lé ch'alônzè,
Y mouèchonir, quié anfèin,
Rèléîvôn lè rén è bîyôn lo gràn vèinss.

È le bouèbo détt : « Zôènèta,
Ou louén, vîdè-vo la tîla mouvèinta
Dè noûhra cabàna, mouvèinta ou chéquièt ?
Vîdè, chô lo pôblio quié li fétt chòha,
Vîdè, vîdè môn frâre
Not quié rafàchè !
Bén chuir, atràpè dè réchètè,
Ou bén côquiè che toûrna y j'éhro.

« Ah ! nô j'a yôp !... Ma chouèra Zèta,
Quié faji la côrt'èssièla
Chè rèvéïrè... è to quié côrè vêr la mére
Li dërè quié, chén rètàr,
Pou prèparâ la bouliabèsse.
Dèin la bârca, dèjià chè còrbè
Ma mére, è prèin lè pèchôn quié chôn ou frè. »

Mâ lè dô, d'ôn élàn
Comèin van chô la dîga :
« To !, créè le pèchonir, côca vouéro yè guié,
Marréïna !... D'abòr, végnè quié pliàntè,
Noûhro Andrèloûn crè, quié farè
Ôn pèchonir di fièr quié èin d'a !
To, quié nô j'apoûrtè la rèna di j'anguîliè ! »

TSAN NOUJIÈMO

L'ASSÈIMBLÉA

Dèjolachiôn dè Mêtre Ramôn è dè Jàne-Marîye can troûvôn pâ mi Mirèlye. – Dè chuéïte, l'èinsiàn fétt ènéin d'èin l'ére to lè travalioûr dou màs. – Lè chîtor, lè romachioûjè, lè fén. – Lè charrètchiè, la rèintrâye di fén. – Lo vériè di tsan, lè mouèchonir, la mouèchôn, lè glanoûjè. – Lè bèrjiè. – Cônta dè Lorèin dè Goût, chèf di mouèchonir : lo cou dè fousseúlye. – Cônta dou chîtor Jiàn Bouquet : le néc èinvaéc di frômiè. – Cônta dè Marran, chèf di tsarrôyir : prèchèintèmèin dè la mor. – Cônta d'Antèlme, chèf di pâhor. – Antèlme ya yôp Mirèlye alâ y Chéntè Marîyè. – Ràze è créc dè la mére. – Dépàr dè la fameúlye por aï Mirèlye.

Lè gràn falabréguié vouêcôn ;
Èin plioûr, ch'èinfèrmôn
Dèin lour vouachèlèss lè mossètè ôbliôn
Lè pahôrâzo plién dè lassé-dè-tchièbrè è dè chavourîya.
Aï-vo pâ yôp ànvoueu yè Mirèlye ? »
Dèmandàn lè nénufàr
Y janti j'alsiôn pêr dou viviè.

Le viò Ramôn avoué cha fèna,
To lè dô gônflià dè légrèmè,
Èinséïmblio, la mor ou coûr, achètà ou màs,
Maoûrôn lour pèhôn : « Chouiramèin,
Fâ aï l'ârma chén rijôn !...
O maliouroûja ! o chén téha !
Dè la foûla zôèintôra o tèrréïblia tchièjouâ !

« Noûhra Mirèlye bèla, ya rafà !
O plioûr ! avoué lo dèriè di vagabôn,
Ch'è h'èindalâye, èind'alâye avoué ôn boémièin !
Couéc nô derè, dèvèrgondâye,
Lo louà, la cavêrna catchiâye
Ànvoueu le larrôn t'a ménà ? »
È brénlàn èinséïmblio lour fron orazioú.

Avoué l'âno è lè coûrbè èin rafiàtt
Arréïvè hlé dou vén, comèin d'abétôda ;
È, driss hlò lèindàr : « Bônzòr, végno tsèrcâ,
Mêtre, lè coquiéin è lo gràn-bîrè.
Èintoûrna-tè, malèdécchiôn !
Créè le viò, car comèin ôn tsâgnio-lièje
Mè chéïmbliè quié, chén liè, ché òra dèrôssià !

« D'ôna cholèta côrse,
Èintoûrna-tè d'ànvoueu tô yèin,
Pèrcôrioú ! A travêr tsan, partè comèin l'alouèzo !
Quié lè chîtor è hloú di tsan,
Quihichàn lè féss è lè tsarròyè,
Y mouèchonir, djiò dè lansiè lèc
Lè fousseúlyè ; y bèrjiè dè lachiè lour béhiè :

« Quié végnichàn mè troâ ! - Dè chuéïte,
Mi lèzièr qu'ôna tchièbra,
Partè le valètt, fidèlo ; travèrchè dèin lè tèrrén gravèlôp,
Lè bo sanfouén ròzo ; pâchè
Èintrè lè tsâgno di hâ rouôn ;
Travèrchè d'ôn sô lo tsémén bâcho ;
Chèin dèjià lo bôn fliâ di fén jieústo chèyà.

Dèin lè sanfouén tèpè,
Hâtè, è dè pêr tòtè flioréïtè,
Avouè cracâ dè lôuén la féss ; a pâ égàl
Vitt avansiè lè chîtor,
Corbâ chô lè j'andén : d'ôn lâ,
Dèvàn l'assiè quié còpè lo vèr,
Chè ranvèrchè le fén èin leúgnè quié fan zèin.

Dè j'èinfàn, dè dròlè réïjèintè,
Dèin lè j'andén ôncò vèr
Rahèlàn ; n'èn vèïtt quié mètàn èin môntôn
Lo fén dèjià prèst ; tsantàn,
È, lè fafèròss, (quié dèjèrtàn
Dèvàn la féss,) ahôoutàn...
Chô ôn brancàr dè frâno quié téïrôn dô bôtchio bliòn,

Bâ lé, mi louén, vitt, hâta è lârze,
L'êrba chèyâye quié chè tsârzè ;
L'abeúlio charrètchiè, chô lo yâzo, chô lé,
A gràn brachié dè forrâzo,
Quié li alâvè a la séntuîre
Faji môntâ tozò pliô la hâtchioûr,
Crôèchàn, ridèla, è rouè è lemognëre.

È avoué lo fén quié tréïnâvè,
Can apré le tsarrètt avansièvè
D'ôn bâtemèin di mêr ôn ôri détt la grantchioú.
Mâ adòn le tsarzioú
Chè léïvè driss com'ôn jotchioú :
È tòt d'ôn coú créè y chîtor :
« Chîtor ! Arrèhâ-vo, ya càquye tchioûja quié va pâ !

Lè j'îdzè, quié a pliéïna fòrtsè,
Li prèjèintàn l'êrba chècâye
Pànnôn lè gòtè dè lour fron to colèin ;
È, chô la séntuîre dè la tàlye,
Pojèin lo dèrri dè la féss,
Vê la plianôra ànvoueu tapâvè cholè
Lè chîtor tégniàn la youûva, èin molèin.

« Òmo ! ahôoutâ chèin qu'ya détt le mêtre,
Lou fétt le mèchazièr rôstéco :
« Pèrcôrioú, m'a détt, partè dè chôbétt comèin l'alouèzo l
Quié lè chîtor è hloú di tsan
Quihôn lè féss è lè tsarròyè ;
Y mouèchonir détt dè lansiè lèc
Lè fousseúlyè ; y bèrjiè dè lachiè lo bètàil.

« Quié végnichàn mè troâ ! Dè chuéïte,
Mi lèzièr quiè lè tchièbrè,
Partè le valètt fidèlo ; èintsàmbè lè béliôn
Ànvoueu crèchôn lè garànsè,
D'Althèn prèsseyoú souvènir ;
Vitt dè pèr tòtt la mâôrachiôn
Quié dôrè la têrra y fouà dè cha tôrtse.

Dèin lè tsan vérià èhèlà d'ôriòlè, (1)
Vitt, tséménèin dèrri lour môlèss,
Lè travalioûr végôroú, corbâ hlà tsarrôye ;
Vitt, dè chôn chòno dè l'évêr,
La têrra èin blièhè dèforméyè
Chè cholèvâ dèin la prèvònta râye
La pahorèchèta chioùrrè la tsarrôye èin dansèin.

« Òmo, ahôouta chèin quié ya détt le mêtre,
Lou fétt le mèchazièr rôstéco :
« Pèrcôrioú m'a détt, partè dè chôbétt comèin l'alouèzo !
Quié lè chîtor è hloú di tsan
Quihôn lè féss è lè tsarròyè ;
Y mouèchonir détt dè lansiè lèc
Lè fousseúlyè ; y bèrjiè dè lachiè lo bètàil :

« Quié végnichàn mè troâ ! Dè chuéïte !
Mi lèzièr quiè lè tchièbrè,
Partè le valètt fidèlo; èintsàmbè lè cliòss
Tuéss flioréc d'êrbè di prâ ;
Travèrchè lè tsan bliàn d'avéïna ;
Dèin lè groú tsan dè blià
Ròch d'èfiè, chè pèr ou louén.

1. *ôriòlè* : auriole = centaurée

Caranta mouèchonir, caranta,
Comèin dè fliànmè dèvorèintè,
Dè cho drà èfè, odorèin, grasséoú,
Dèvèhèchàn la têrra ; alàn
Chô lè blià quié mètàn bâ ;
Comèin dè loú ! Dèpouissèlàn
Dè lour or, dè lour flioûr, è la têrra è lo tsâtén.

Dèrri lè j'òmo, è èin lônzè féilè
Comèin lè charmèin d'ôna veúgne,
Tchièjàn lè zoàlè èin rén; dèin lour bré,
Lè j'obrîrè travalioûjè,
Véïto romachàn lè pouégnè,
È, véïto charèin la zèrba
D'ôn coú dè zènò, la lansàn dèrri liè.

Comèin lè j'âlè d'ôn èchén
Traluéïjàn lè fousseúlyè ;
Traluéïjàn, comèin a la mêr, lè vâguiè réïjèintè
Ànvoueu, ou cholè, chè dèbàtt le plîye
È mèhlièin lour roûdè bârbè,
Èin moué, lè hâtè zèrbè,
Èin moué pouéntôp, môntavôn pè sèintéïnè.

Chèin rèchéïmbliâvè, pèr lè tsan,
Y pavéliôn d'ôn can dè guiêrra :
Comèin hlé dè Bèu-Caire, dèin lo tén, can Simon,
È la crouazàde d'ôtrè Louàre,
È le lègàtt quié lè comàndè,
Chôn ènôn èin gràn bèinda,
Èhranlià la Provànse è lo Cônto Rèmòn.

Mâ, adòn, lè glanoûjè,
Ché è lé van, zôyèin,
Lè j'èfiè a la man ; adòn, y rôjéss,
Ou di môntôn ou lômbro tsâtt.
Bén dè drolètè zoyoûjè,
D'ôn règàr quié lè chorèprèin
Chè lâchôn alâ : l'Amoûr arri yè mouèchonir.

« Òmo ! ahôouta chèin quié détt le mêtre ?
Lou détt le mèchazièr rôstéco :
« Pèrcôrioú, m'a détt, partè dèchôbétt comèin l'alouèzo !
Quié lè chîtor è hloú di tsan
Quihichàn lè féss è lè tsarròyè ;
Y mouèchonir détt dè lansiè lèc
Lè fousseúlyè; y bèrjiè dè lachiè lo bètàil.

« Quié végnichàn mè troâ ! Dè chuéïte
Mi lèzièr quiè lè tchièbrè,
Partè le valètt fidèlo : dèin lè j'oliviè gréïjo
Prèin lè côrtè dou tsémén ; va com'ôn alouèzo
Dèin lè veúgnè tuêr lè charmèin,
Comèin lo chòflio dè la béïje ;
È lé chè troûvè ou louà ànvoueu tsàntè lo pèdreú.

Dèin l'èhèindouâ dè la Grô bôrlâye,
Dèjò dè tsagnèss rabougréc,
Dèhrôè ou louén lè tropé a tsoûma ;
Lè pahorzàss, le chèf vatséroú,
Fajàn ôn chonèt chô lo marrûbo (1) *;*
Èin pé côrèchàn lè pahorèchètè
Chô lè rén di fâyè dèintòr a mèrenâ.

Dè vapoûr tralueïjèintè,
Lèzièrè è bliàntsè,
Dè la mêr zoulémèin chè lèvàn : èfî,
Dèin lè hâtchioûr imatérièlè,
Ôna chénte dou paradéc,
Dè chôn vouêlo dè mouéïna
Chè îrè dèbarrachiâye èin frôlèin lo cholè.

« Òmo ! : ahôoutâ chèin quié détt le mêtre,
Lou fétt le mèchazièr rôstéco :
Pèrcôrioú, m'a détt, partè dè chôbétt comèin l'alouèzo l
Quié lè chîtor è hlou di tsan
Quihichàn lè féss è lè tsarròyè ;
Y mouèchonir dè lansiè lèc
Lè fousseúlyè ; y bèrjiè dè lachiè lo bètàil. »

Adòn lè féss ch'arréhôn
È lè tsarròyè fan hàlt ;
Lè caranta môntagnàr quié abatàn lè blià,
Adòn quihôn lè fousseúlyè,
È végnôn com'ôn èchén,
Quié, partéc dè chôn vouachèlètt, dri qu'yan pôoussà lè j'âlè
Ou brôéc dè la gouîze brélièinta, chô ôna dâlye va chè rèônéc.

Ou màs arréïvôn lè j'èhatchioûjè,
Arréïvôn hlè di rahé
Arréïvè le charrètchiè avoué lè j'îdzè
Végnôn lè vatséroú, hlou quié rahîlôn
È lè j'obri quié fan lè zoâlè ;
Végnôn hlou quié èinmôntoûnôn lè zêrbè,
Lachèin tsîrrè lè zêrbè ou pià di môntôn.

1. *marrûbo*, n.**m**. : marrube = plante aromatique

Chôntro è môèss, dèin lo cârro èin tèpa,
Le chèf dou mas è cha fèna
Atèinjàn lo rèinchéïmblièmèin ; è lè j'òmo, chacòtt
D'éhrè dénchè dérénjia dèin lour travàil,
Lotòr dou mêtre chè romachàn,
È déjàn comèin arroàn :
« Nô j'aï èinvouéyà quièréc, o mêtre, nô chén ènôn »!

Mêtre Ramôn léïvè la téha :
« Tozò ou tén di blià la gràn tèimpéha !
Poûro dè nô quié tuéss nô chén ! tan avézià quié nô chén,
Tozò ou maloûr fâ chè ôrtâ !
Oh! détt, chén quié m'èspléco mi,
Mo bôn j'améc, vo j'èin chôpléyo,
Véïto détè mé, tsécôn chèin quiê vo châdè, chèin qu'aï yôp ».

Lorèin dè Gout ch'avànsè.
Aï pâ, èindi gamèin,
Mancà ôn cholètt yâzo, can zanèchàn lè blià,
Dè ch'èmodâ avoué, lo chàc dè cha fousseúlye
Vè lè pliànnè d'Àrle. Viò roc,
Ànvoueu le mêr po rèin ch'abàtt,
Comèin ôna pîrra d'éliéje, aï lo tèin bôrlà.

Viò capétèno dè la fousseúlye,
Quié le cholè rôhè, ou quié brànmè
Le mistràl, tozò a l'obrâzo lo prômiè !
Aï avoué luéc cho chàtt feús, costô,
Bôrlà comèin luéc, comèin luéc robôsto...
Lè mouèchonir, comèin dè jieústo,
L'avàn, tuéss d'acòr, chèrnôp po chèf.

« Che yè vèré quié balyîchè pliôze ou ni,
Can rozèyèin, le zor chè léïvè,
Chèin qu'yé yôp, coménsè Lorèin dè Gout, chuir,
Mêtre, nô marquiè dè légrèmè.
Djiô ! tsassiè lo tréïmblièmèin dè têrra !
Îrè ouéc matén : l'ârba mîma
Dèjià vè lo côoussèin tsassièvè lo tòpo.

« Molià dè rojâ, comèin d'abétôda,
N'alàn férè l'andén.
« Compagnôn, rapèlén-nô dè bén férè lo travàil,
Lou djiò, è èin avàn ! » Mè rèvèrcho,
A môn obrâzo, guié, mè còrbo;
Dou prômiè coú, mêtre, mè còpo !
Ya trèint'an, bén chuir môn Djiô !, quié chèin m'îrè pâ arroà ! »

È comèin ya détt, moûhrè lè diss
Èinchagnolà d'ôna pliâye prèvònta.
Lè parèin dè Mirèlye, yan quié mi chospirià.
È Jiàn Bouquet, ôn di chîtor,
Prèin la paròla a chôn tor.
« Tarasconè è cavaliè taràsco,
Ôn bo bloc dè zôèno, mâ, dôouss è bôn améc.

Ha ! can côrèchitt la élye chorchiëre,
Lagadigadèoú ! la Taràsca !
Quié dè dànsè, dè créc è dè tsabréc,
La veúla trésta ch'èimbrâjè,
Gnôn quié fajàn, èin Côndamîno,
Miò quié luéc è dè mèlioûja grâsse,
Tôrbélionâ èin l'êr la péca è lo drapô.

Pèrmiè lè mêtrè dou chèyè
Ôri pri rén y pahorâzo,
Ôchè chopôp dou travàil tènén lo tséménètt.
Mâ can végnèvè lo tén di féhè,
Adjiô l'èintsàplio ! Y groûchè réïbòtè
Dèjò lè bêrcliè, ou lè voûtè di tavèrnè,
Y lônzè farandòlè, è y côrsè di bôtchio,

Îrè ôn témôn, ôn brégàn !
Comèin nô chèyàn a gràn coú,
Coméinsè l ezôènètt, dèjòtt ôna tchôpa d'ivrè,
Dèhrôècho ôn néc dè francôlén (1)
Quié bôouzàn lè j'âlètè ;
È côntrè lo fén pèindolèin
Por vîrrè ouéro iràn, mè còrbo to guié ;

Oh ! nôn dè chor, poûrè bèhiètè !
Dè groûchè frômiè ròchè è foûlè,
Dou néc è di bèhiòss végnàn dè robâ.
Treú iràn dèjià mor ; le résta,
Èinrréïmblià dè hlé pèsta,
Chôrtîvè foûra dou néc la téha,
Quié chéïmbliâvè mè dërè : « Oh! èneú nô j'èimparâ !»

Mâ ôna gnòla dè frômiè,
Mi vèrénoûjè quiè d'ôrtchiè,
Fôrioûjè, èinraziéyè, haròchè, lè pèrsàn
È yo, atèrrà quié îro,
Côntrè lo mànzo dè môn fêr, (2)
Dèin lè làndè avouècho
Le mére quié, èin vouêquièin, créâvè è chè pliénjitt. »

1. *francôlén* : francolin, oiseau de la Crau
2. *fêr* : fer, trident de gardien de taureaux

Sté cônta dè maloûr.
Yè tornà ôn coú dè lànse :
Dou pére è dè la mére, ya gônflià lo prèchèintémèin.
È comèin èin jouén, can vê la pliànna
Yèin chôp côya l'orâzo
Quié, coú chô coú, le Tramontàna
Alouèzè, è quié le tén dè tòtè par chè crôè,

Yèin le Marràn. Dèin lè bastîdè,
Chôn nôn îrè cognôp;
È lo dèlotàr, pèindàn quié lè môlèss èhatchià
Téïrôn dè la reússe lo sanfouén,
Choèin, lè valèss po lè tsan, d'evêr
Èchôyôn l'oûlio di lantèrnè,
Èin prèzèin dou yâzo quié yè h'ènôn chè loâ.

Chè îrè loà po lè vouâgnejôn :
Tsécôn quié tsarrôyè dè chuéïte cornénsè
D'èinrrèyè la râye ; è le Marràn, portàn,
Îrè dèrri, quié, dè chôn chouà
Cognèvè lè j'ourèlyè, màiladrouètamèin
Ou lo chèpâ ou lè cornòpè,
Comèin ôn quié dè cha vià, ya pâ totchià hlé èinzén.

« Tô va tè loâ po tsarrôyè
È tô châ pâ môntâ ôna tsarrôye,
Màiladrouètt ! li créè le prômiè charrètchiè.
Tégno ôn vêrro pè lo mòrro,
Miò quiè tô, làpo, tô tsarrôyè !»
« Voûhro pari, yo lo rèléïvo,
Rèfòn le Marràn, è hlé quié manquièrè lo beutt,

Dè mé ou dè vo, pèdrè, chèf,
Treú loui d'or !... Chonâ clèrôn ! »
Lè dô chouà a coú yan fèindôp la têrra.
Lè dô avoué la tsarrôye, vêr l'âtra réïva,
Vizôn dô groú pôblio...
Lè dàvouè tsarròyè fan pâ ôn còrbo !
Pè lè rayôn dou cholè, lè j'âréhè chôn doréè.

« Glouère dè Djiô, adòn fan
Lè valèss, tuéss tan quié iràn,
Voûhra râye, chèf, yè d'ôn òmo dè bôn
È d'ôna man pâ màiladrouèta !
Mâ fâ to dërè : yè bén tan drîte,
Hlà dè luéc, qu'avoué ôna flèche
Ôn pôritt por chuir l'èinfélâ to dou lôn !»

È le Marràn gâgnè lo pri.
Dèin hlé cohêr quié dèconchèrtè,
Le Marràn, luéc arri, yèin dèvèrchâ
Chôn mòss amàr ; détt to bliâvo :
« Dèvàn èin tsarrôyèin, chôbliâvo ;
Îrè ôna bréca dôour : tabliâvo
Dè tralônjiè, po fôrnéc.

« To d'ôn coú, vîyo y béhiè
Lèvâ lè piss chô lour ;
Vîyo lo tréïmblièmèin è la zèrr tòtt èinséïmblio,
Quié fan chè pliantâ lé la chuitchià
È drèssiè lè j'ourèlyè ; yo vèyâvo dròblio,
Vèyâvo lè j'êrbè di rèhrôblio
Chè corbâ vê la têrra èin pachéchèin.

« Tòtso mo béhiè : le Bayàrda
D'ôn êr trésto mè côquiè,
Mâ bôouzè pa ; Falèt achonâvè lo bor dè la râye.
Ôn coú dè fouàtt y cliòs di zènò... (1)
Partèchôn apôvèintéyè ; le grélio,
Le grélio d'òrmo, chôoutè ;
Èimpoûrtôn lemognëre è toc ; è bliâvo, charrà,

« A mé m'a pri comèin ôn groú mâ ;
Ôna tuêrcha chén oli,
M'a fé crénchiè lè machèlè ; mè yèin ôn rèzèrr ;
È chô ma tsêr constèrnâye,
È ma téha lè piss driss
Comèin lè téhè di tsardôn,
Yo yé chèintôp la Mor quié ya pachà com'ôn chéc !»

« Bòna Marîye dè Djiô ! croè
Dè tôn manté ma bèla bouàta ! »
Créè le poûra mére d'ôn créc dèjolà.
Adòn yè tchièjouâye a zènoliôn
È côntrè lè gnòlè, ôncò ôbrè la bôtse ....
Adòn arréïvè a gràn chàss
Le chèf Antèlme, pâhor è ârioú.

« Couè aï-te don, tan maténîre,
Po chè troâ pè lè zènîbro ?
Détt Antèlm èin èintrèin ou cohêr.
Nô n'iràn èinclioutt dèin noûhro pâr,
Dèintòr d'âriâ noûhrè fàyè,
È, chô lè vàstè pliànnè rocalioûjè,
Lè j'èhîlè dè Djiô totsàn lo paradéc.

1. *cliòt dou zènò* : les jarrets

« Ôn’ ârma, ôn lômbro lèzièr, ôna pouiràtse
Frôlè lo pâr ; dè zèr,
Chè tégnôn môètt lè tsén, chè môntoûnè le tropé.
« Prèze-mè don, che t'é ôna bon'ârma !
Che t'é ôna croûye, toûrna y fliànmè !
Yé pénchà èin me... A Noûhra Dàma,
Mêtre, yé pâ aôp léjéc d'èintanâ ôn'Einmarîya

« Avoué me, y Chéntè-Marîyè,
Gnôn oûlôn ènén, d'èintrè lè bèrjiè ?...
Ôna vouê cognouâye adòn créè. È a coú,
To désparè dèin lè làndè.
Couéc vo j'a pâ détt, noûhro mêtre,
Quié îrè Mirèlye ! » Yè-te pochéïblio ?
To le môndo a coú, adòn fan hlo môman.

« Mirèlye, conténôè le pâhor,
L'é yôoucha a la clièrtà di j'àstrè
L'é yôoucha, vo lo djiò, è m'a felà dèvàn ;
L'é yôoucha, mâ pâ tèla qu'îrè,
Mâ, dèin cha fàsse trésta è charvâze,
Ôn cognèchi quié, chô têrra,
Ôn mônstro dèplijéc li balyèvè l'élàn ! »

D'avouéïrè hlé fatàla noèla,
Dèin lour man coloûr dè la têrra,
Lè j'òmo èin zèmèlèin tapôn acoú.
« Y Chéintè, ména-mè véïto, bouèbo !
Créè le poûra mére. Vouitt
Ànvoueu quié va, ànvoueu quié outt
Chioùrrè môn bèhiòtt, ma pétéïta pèdreú di tsan rocaliôp !

« Che lè frômiè l'atàcôn,
Tan qu'a la dèriëre, mo dèin quié mâssôn
Ménzèrèin è mâssèrèin frômiè è frômir !
Che l'avàra Mor dèpliômâye
Tè ôdri tuêdrè, yo cholèta,
Tè bréquièrâvo ta féss réïbâye,
È pèindàn hlé tén tô féïlèré a travèr lè zôn ! »

È pèr lè tsan, Jiàne-Marîye,
Quié l'aprèanchiôn fé varèyè,
Vouâgnè èin côréchèin cho paròlè quié dévàgôn !
« Charrètchiè, prèpàra lo tsarètt,
Oulye l'èssieú, môlye lè sèrclio di moyeú
È véïto artîla la Mourèta,
Car yè tar, déji le mêtre, è n'én ôn lôn tsémén ! »

È chô lo tsarrètt quié fé dè brôéc,
Jiàne-Marîye va chôp, è l'êr
Chè rèimpliè tozò pliô dè pliéntè trabôquièintè
« Ma bèla mégnonèta !...Conduéïte dè pîrrè
Làndè dè Crô, vàstè bor chalâ,
A ma drolèta quié chè lamàntè,
Tô avoué, cholè, chîdè bénvèlièin !

« Mâ l'abomenâblia matròna,
Quié ya atérià dèin cha cavêrna,
Ma feúlye, è, acoú chouir, li a ôdjià, li a fétt avalâ
Cho fîltrè è cho pouijôn,
Tavèn ! quiè to lè djiâblio,
Quié yan apôvèintà Chént Antouèno,
Chô lè roc di Bô alichàn tè tréïnâ !...»

Dèin lo brôéc dou tsarrètt,
Chè pèr le vouê dè la pourèta...
È lè j'òmo dou màs, èin côquièin che gnôn
Aparèchàn dèin la Crô ou louén,
Zoulemèin tornàn ou travàil...
Ouroú, èintrè lè j'alé couêrchè di rànmè
Lè j'èchén dè môcheliôn tôrbélionàn ou frè !

TSAN DJIÈJIÈMO

LA CAMÀRGA

Mirèlye pâchè lo Roûno dèin la barquièta d'Andrèlôn, è conténôè cha côrse a travèr la Camàrga. – La doûa dou Roûno èintrè la mêr è Àrle. – Dèscrépchiôn dè la Camàrga. – La tsaloûr. – La dànse dè la Yëlye. – Lè crèhè. – Lè sansouîrè (1). – Mirèlye atràpè ôn coú dè cholè hlè réïvè dè l'èhàn dè Vaccarès. – Lè môchéliôn la rèvèliôn. – Le voyazioûja d'amoûr chè tréïnè tanqu'a l'éliëje di Chéntè Marîyè. – La prèyëre. – La veziôn. – Discoûr di Chéntè Marîyè. – Le vanetâ dou bonoûr dè sté môndo, la nèssèssetâ è lo mèrèto dè chôfréc. – Lè Chéntè, po li rafèrméc lo coûr, côntôn a Mirèlye lour maloûr chô têrra.

Dèpoui Àrle tanqu'a Vèinso,
Ahôoutâ-me, zèin dè Provànse !
Chè vo troâ quié fétt tsâtt, améc, tuéss èinséïmblio,
Chô lè réïvè di Durançòlo,
Alén nô rèpojâ !
È dè Marsèlye a Valànse
Quié tsantichàn Mirèlye è pliénjichàn Veussèin !

Le pétéïta bârca fèindi l'évoueu,
Chén mi dè brôéc qu'ôna sôle ;
Le pétéc Andrèlôn ménâvè la barquièta ;
È l'amouiroûja quié yé tsantà
Avoué Andrèlôn chè îrè avèintôrâye
Chô lo groú Roûno ; è, achètâye,
Contèimpliâvè l'évoueu, avoué ôn règàr pèrdôp.

È li déji l'èinfàn quié ramâvè :
« Vitt, ouéro yè lârzo dèin chôn bran
Le Roûno !...Dròla, èintrè Camàrga è Crô,
Chè faràn dè bò jouà !
Car hlé éïlya yè le Camàrga ;
È ou louén tèlamèin ch'èhèin
Quié dou fleuve d'Àrle vitt ch'ôvréc lè chàtt bòtsè. »

Comèin prèzièvè, dèin lo Roûno,
To brélièin dè rèflè roûjè
Quié dèjià lo matén énvouâvè, pliàn-pliàn,
Egnàn chôp dè tartànè (2) *: di vouêlo*
Le chéc dè mèr, gônflièin lè tîlè,
Lè bérolâvè dèvàn luéc,
Com'ôna bèrjiëre ôn fiàn d'agné bliàn.

1. *lè sansouîrè* : terres qui se couvrent d'efflorescences salines pendant les grandes chaleurs
2. tartane : petit navire de la Méditerranée de forme allongée

O magnéféco lôrnbro !
Dè frâno, dè pôblio dèmèjôrà
Mirièvôn, di bor, lour trôn bliâvo ;
Dè élyè végnè, tuêrchè,
Èinroulàn lour chèpè,
È dou sômbe di rànmè fòrtè
Lachàn pèindolâ lour charmèin èin nouss.

Le Roûno, avoué cho j'évouè lagnéyè,
È drômèchèintè è côya,
Pachâvè ; è règrètèin dou palè d'Avégnôn,
Lè farandòlè è lè simfonîyè,
Comèin ôn gràn èinsiàn a l'angonîye,
Chéïmbliâvè to chôntro
D'alâ pêdrè èin la mêr è chôn évoueu è chôn nôn.

Mâ l'amouiroûja quié yé tsantà
Chô la doûva aï chôoutà :
« Bôouze, le pétéc li créâvè, tan quié
Tô troèré lo tsémén ! Lè Chéntè
A lour tsapèla mèrahlioûja
To dritt tè conduéïrèin. » Apélye,
Chèin détt, cho dàvouè ràmè, è véïrè cha barquièta.

Dèjò lè fouà quié Jouén dèvèrchè,
Mirèlye côrè, côrè, côrè !
Dè cholè èin cholè è dè chéc èin chéc, vitt
Ôna mônstra pliànna; dè marè
Quié yan a l'ouèil ni fén ni têrmo ;
Dè louén èin louén, è po tòtè pliàntè
Dè rar tamari... è la mêr quié parè...

Dè tamari, dè càvouatsàss
Dè chalicoûrnè, dè j'arròchè, dè soûdè,
Amàr prâ di bor dè mêr
Ànvoueu rodàlyôn lè bôtchio nir
È tsoalèss bliàn : zoyoú,
Pouôn chëlia léïbramèin chioùrrè
La bréije dè la mêr tòta moliâye d'èimbrôn.

Le voûta pêrcha dou cholè
Ch'énvouâvè, prèvònta, brélièinta,
Coronèin lè marè dè chôn vàsto côntòr ;
Dèin la lômiëre quié ou louén alôounè,
Dè yâzo ôn goélàn voûlè ;
Dè yâzo ôn groú oujé fé lômbro,
Erméta èintsambâye di j'èhàn d'alèintòr.

Yè h'ôn cavaliè quié ya lè pià ròzo ;
Ou ôn biorô quié côquiè, faròch,
È drèssè fiëremèin cha crèhèta,
Féte dè treú lônzè pliôoumè bliàntsè...
Le tsaloûr dèjià portàn tséncàgnè :
Po ch'alèziè cho lè j'àntsè,
Le drolèta dèfétt lo sômbe dè chôn môtchioûr.

È le tsaloûr, tozò mi véïva,
Tozò mi chè fétt bôrlèinta ;
È dou cholè quié môntè ou sômbe dou zénitt pôour,
Dou gràn cholè lè rayôn è lo âlè
Pliozôn a vèrse comèin ôna ramâ :
Chéïmbliôn ôn liyôn quié, dèin lo tormèin dè la fan
Dévoûrè dou règàr lè dèjêr prèvòn !

Dèjòtt ôn fayàr, quié fari bôn ch'èhèindrè !
Lè blon rayôn quié bréliôn
Fan chôrtéc dè j'èchén, è dè j'èchén fôrioú,
Dè j'èchén dè vouéfè, quié voulôn,
Van chôp, van bâ ; tréïmbliôn
Comèin dè làmè qu'ôn moûlè.
Le voyazoûja d'amoûr, quié le làgne brëquyè.

È quié le tsaloûr rèin côrta dè fliâ,
Dè cha cazàca réònda è pliéïna
Ya èinlèvà l'èfénga ; è cho sén, mouvèin
Comèin davouè vàguiè bèchònè
Dèin ôna cliàra fontànna,
Rèchéïmbliôn a hlè campanètè
Quié y bor dè la mêr èinvoûôn dè tsâtén lour coloûr bliàntse.

Ma pétéc a pétéc dèvàn cha youûva,
Le paéc yèin mouén trésto ;
È vîdè, quié tsâpôc ou louén bôouzè
È aparè ôn groú lac d'évoueu :
Lè filiréà, lè pourpiè,
Alèintòr di làndè quié égnôn èin évoueu,
Crèchôn, è chè fan ôn lômbro com'ôn tsapé fliàpo.

Îrè ôna youûva sélèsta,
Ôn chônzo frè dè Têrra Chénte !
Lo lôn dè l'évoueu pêrcha, ôna veúla adòn
Ou louén chè léïvè, avoué cho boulèvàr,
La moràlye fòrta quié l'èinclioutt,
Cho fontànnè, cho j'élièjè, cho tiss,
Cho cliossiè alônjià quié crèchôn ou cholè.

Dè batô è dè pinèlè,
Avoué lour vouêlè bliàntsè,
Èintràn dèin la dàrsè, è lè chéc quié iràn dôuss,
Fajàn zôyè chô lè zoutètè
Lè ribanèss è lè fliamètè.
Mirèlye, avoué cha man lèziëre,
Panâvè dè chôn fron lè gòtè nômbroûjè ;

È dè vîrrè hlé youva,
Pénchâvè, môn Djiô ! dè créâ mèrâhlio !
È dè côréc, è dè côréc, èin crèjèin qu'îrè énquye
Le tômba chénte di Marîyè.
Mâ mi côrè, mi varîyè
Le rèchéïmbléncha quié l'abòrgnè,
È mi le cliàr tablô partè louén è chè fé chioùrrè.

Obrâzo vén, transparèin, âlà,
Le Fantastéco l'aï félà
Avoué lè rayôn dou cholè, téntâye avoué lè coloûr
Di gnòlè : cha tràma fîblia
Fôrnè pè tréïmbliâ, yèin tròblia,
È ch'èinvanè com'ôn tsènèveú.
Mirèlye chòbrè cholèta è rèboyoûja, a la tsaloûr.

È èin avàn dèin lè môntôn dè chàblia,
Bôrlèin, mouvèin, rèpôussèin !
È èin avàn dèin lè groûchè sansouîrè, a la cròha dè châ
Quié le cholè gônfliè è achuèzè,
È quié cràquiè è aboûrgnè !
È èin avàn dèin lè hâtè j'êrbè di marè,
Lè rojéss, lè canàr, âbêr di môchéliôn !

Avoué Veussèin dèin la pénchâ,
Portan, èindi ôn bôn momàn,
Lônjièvè tozò lo rècôla Vacarès;
Dèjià, dèjià di gràn Chéntè,
Véïtt l'éliëje bliònda,
Dèin la mêr ou louén quié bràssè,
Crèhrè, comèin ôn batô quié va côntrè la réïva.

Dè l'èimplacâblio cholè
To d'ôn coú la pouénjôra
Li lànsè dèin lo fron cho j'aôliôn: orâ,
O la poûra liè ! quié chè làchè bâ,
È quié lo lôn dè la mêr chèréïna,
Tchièтt, totchiâye a mor, chô la chàblia...
O Crô, ta flioûr yè tchièjouye ! o zôèno, pliorâ-la !...

Can le tsassioú dè la cômba,
Lo lôn d'ôn torrèintètt apèrchitt dè colômbè
Quié bîyôn, inossèintè è quié achuèzôn lè pliôoumè, véïto,
A travèr lè bôchôn,
Avoué chôn ârma yèin,
È tozò hlà quié èingrènàlyè
Yè le pliô bèla : dénchè azè le dôour cholè.

Le maliouroûja îrè ranvèrchâye
Chô la chàblia, chén cognèchéinse.
Pèr ajàr, chô hlou bor, pâchè ôn èchén dè môchéliôn ;
È la vèyèin quié rôncatâvè,
È chôn bliàn pièss quiè gônfliâvè,
È dou rèbàtt quié la bôrlâvè
Pa ôna ranmèta dè zènîvro quié vègnèvè la crôéc,

Pliéntéïvamèin, lè môtsérôn
Fajàn véolôn dè lour j'âlètè,
È bordonàn : «Véïto, zèinta, léïva-tè !
Léïva-tè véïto ! car yè tra maleúna
Le tsâtt dou marè chalà! »
È li pouéïnjàn la téha èinclénâye.
È la mêr, èintrè tén, dè chè féïnè gotètè,

Côntrè lè fliànmè dè cha fàsse,
Lansièvè la rojâ amàra.
Mirèlye chè léïvè. Malâda è zèmèlèin :
Ay ! dè ma téha pliàn plianén
Chè téïrè le drolèta;
È, dè chalicoûrnè èin chalicoûrnè, (1)
Y Chéntè dè la mêr yèin, balén balàn.

È avoué dè plioûr dèin cho parmèlè,
Côntrè lè dâlè dè la tsapèla,
Quié lè fén fon marin bàgnôn èin ch'èinféltrèin,
Tàpè la téha, maliouroûja !
È chô lè j'âlè dou chéquiètt
Portàn, cha priyèrèta
Ahôouta comèin pèr damôn ch'èin va èin chospir:

« O Chéntè Marîyè,
Quié vo poûdè èin flioûr
Tsanziè noûhro plioûr,
Tèindè véïto l'ourëlye
Vêr ma doloûr !

1. *chalicoûrnè* (pl.): salicorne = plante des marais salants, dont on extrait de la soude.

« Can vo vèré, maloûr !
Môn rèbôuzèmèin
È mo soussi,
Vo yèindré dè môn lâ
Avoué pédjià.

« Ché ôna zôènèta,
Quié l'ànmè ôn zôènètt,
Lo bo Veussènètt !
Lo l'ànmo, Grân Chéntè,
Dè to môn coûr !

« Lo l'ànmo, lo l'ànmo
Comèin le bissètt
L'ànmè colâ,
Comèin l'oujé èimplômà
L'ànmè volâ.

« È oûlôn quié dèhénjîcho
Hlé fliânma nôrreúte
Quié ou pa môréc !
È oûlôn quié tuêrjîcho
Lo mandolir flioréc !

« O Chéntè Marîyè
Quié vo poûdè èin flioûr
Tsanziè noûhro plioûr
Tèindè véïto l'ourëlye
Vêr ma dôloûr !

« Dè lôuén ché ènouâye
Quièréc chëlia la pé.
Ni Crô, ni làndè,
Ni mére rèbôuziâye
Quié arréhôn mo pâ !

« È dou coú dè cholè
Avoué cho tàtsè
È cho j'èfeúnè,
Lè chèinto lè rayôn
Quié pouéïnjôn lo chèrvé.

« Mâ, vo poûdè mè crîrè !
Balyè-me Veussèin ;
È guié è réïjèin
Nô yèindrén vo rèvîrrè
Tué dô èinsèïmblio.

« Lè dèhrachèmèin dou vibrôn
Adòn ch'arréhèrèin ;
È dou grân pliorâ
Quié môn règàr molià
Dè zoué brélièrè.

« Môun pére ch'opoûjè
A hlé acòr :
Dè totchiè chôn coûr,
Vo j'è pôc dè tchioûjè,
Bèlè Chéntè d'or !

« Bén quié fôchè dôoura
L'olîve, le chéc,
Quié chòfliè a l'Avàn,
Portàn la maôrè
Ou pouin quié convièin.

« La nèfla, l'archàla, (1)
Tan prè can ôn côliè
Quié fan rèzèrdéc,
Ya proú d'ôn pôc d'êrba
Po lè ramoléc !

« O Chéntè Marîyè,
Quié vo poûdè èin flioûr
Tsanziè noûhro plioûr,
Tèindè véïto l'ourëlye
Vêr ma dôloûr !

« É yo dè véjiôn ?
Couè yè té ?... le Paradéc ?
L'èliëje crè,
Ôn goûfre d'èhîlè
Damôn ch'énvouè !

1. *archàla* = fruit rouge de l'alisier
2. *archalir* = alisier, arbre du groupe des sorbiers

« O quié ché ouroûja !
Lè Chéntè, môn Djiô !
Dèin l'êr chén gnòlè
Dèvalôn, brélièintè,
Dèvalôn vèr me !

« O bèlè patrònè,
Yè vo, bén vèré !....
Catchiè lè rayôn
Dè voûhrè corònè,
Ou yo môrècho !

« Voûhra vouê m'apîlè ?...
Quié vo vo j'ènôblichâ,
Car mo j'ouèss chôn lâsso
Ànvoueu yè le tsapèla ?
Chéntè !...Vo mè prèziè ?...»

È dèin l'extàze quié l'èimpoûrtè,
Choflièinta, mitchià mòrta,
Mirèlye, a zènoliôn, îrè lé hlè dâlè,
Lè bré èin l'êr, la téha èin dèrri ;
È dèin lè poûrtè dè Chén Pîrro,
Cho j'ouèss féxà parèchàn vîrrè
L'âtro môndo, a travêr lo vouèlo dè la tsêr.

Aï cho pòss quié chôn moèss :
Cha fàsse bèla chè transfégôrè
È chôn ârma è chôn cor dèin la contèimplachiôn
Nâzôn, ouroú ; dèin l'ârba
Quié corònè d'or lo fron di pôblio,
Pâlè dè mîmo è ch'èinvanè
Le làmpye quié vèlièvè ôn òmo èin pèrdéchiôn.

Treú marréïnè dè botâ déveúna,
Pèr ôn tséménètt d'èhîlè féïnè,
Dèvalàn dè damôn ; è comèin, ou zor lèvèin,
Ôn tropé chè dèbouîlè,
Lè hâtè colònè dè la tsapèla
Avoué l'ârtse quié tchièin la voûta,
Po lour ôvréc lo tsémén, chè lârzôn dèvàn.

È, dèin l'êr cliàr, bliantsârdè,
Lè treú Marîyè, lômènoûjè
Dèvalàn dè damôn : ôna, côntrè lè sén,
Tégnèvè charrà ôn vàze d'albâtre ;
È, dèin lè nêtt chèréïnè, l'àstre,
Quié zoulemèin alôounè lè pâhro,
Pou cholètt rapèlâ chôn fron dou paradéc.

Y jouà dou vèinss, le checònda
Lâchè alâ cho trèchè bliòndè,
È, tséménè, modèsta, ôna pàlma èin man ;
Le tréjiëme, zôènèta ôncò,
Dè chôn bliàn chialètt cliàr,
Catchièvè ôn pôc cha brôouna fàsse,
È cho nîrè lônètè luéïjàn mi quiè diamàn.

Vê la chofréchèinta, can chôn aôouchè,
Dèchô dè liè, chè chôn tènouéyè
Imobîlè, è dénchè li prèzàn.Tan dôouss
È cliàr îrè lour dërè,
È tan afâblio lour choréïrrè,
Quié lè j'èfeúnè dou martir
Fliorèchàn dèin Mirèlye èin cholé abondèin.

†

« Conchoûla-tè, poûra Mirèlye :
Nô chén lè Chéntè Marîyè dè Judée !
Conchoûla-tè, fajàn, nô chén lè Chéntè di Bô !
Conchoûla-tè, nô chén lè patrònè
Dè la barquièta quié contôurnè
Lo brôéc dè la mêr faròcha,
È le mêr, can nô vitt, toûrnè véïto ou càlme.

« Mâ quié to j'ouèss chô-lé ch'èhàtsôn
Vi-hô lo tsémén dè Chén Zâquye ? (1)
Dèvàn n'iràn èinsèïmblio, bâ-lé, dè l'âtre lâ ;
Nô côcàn, dèin lè j'èhîlè,
Lè prossèssiôn, quié van, fidèlè,
Èin pèlèrénâzo a Compostèlo,
Prèyè chô cha tômba, noûhro feúss è nèoú.

1. *tsémén dè Chén Zâquye* = voie lactée

« È n'ahôoutàn lè letanén...
È lo brôétètt di fontànnè,
Lo brénlo di cliòssè, è lo chorènêtt, (1)
È lè pèlèrén pè lè campàgnè,
To rèindi glouèrè, èin compagnén,
A l'apôtre dè l'Espàgne,
Noûhro feúss è nèoú, Chén Zâquye lo Majeur.

« È, tòt ouroûjè, dè la glouère
Quié rèmôntâvè a cha mèmouéïre,
Chô lo fron di pèlèrén n'éinvouàn la rojâ
Dou chèrén è, dèin lour ârma
Nô ôdzàn zoué è càlmo.
Apélièintè comèin lè lansiè di fliànmè,
Yè h'adòn quié vèr nô arréïvôn chôp to pliéntè.

« O zôèna dròla, ta fouè yè groûcha ;
Mâ quié nô pîjôn to dèmàndè !
Tô ou bîrè, dèchènâye, y fontànnè dè l'amoûr pôour !
Dèchènâye, dèvàn quiè éhrè mòrta,
Tô voutt afroâ la vià fòrta
Quié èin Djiô mîmo nô transpoûrtè !
Dèpoui can t'a-hô rèincôntrâ lo bonoûr ?

« L'â-hô yôp dèin l'òmo rëtso ? Bôtéflio,
Èhèindôp dèin cha glouère,
Nîyè Djiô dèin chôn coûr è tchièin to lo tsémén ;
Mâ, can yè pliéïna, tchièttt le chanchôye..
È couè farè-te dè cha bôtéfliôra,
Can chè vèrrè dèvàn lo Zôzo
Quié, dèin Jéruzalèm, èintrâvè chô ôn âno ?

« L'â-hô yôp ou fron dè l'acôoussiâye
Can dè chôn lassé, tòta rèbôouziâye,
Bàlyè lo prômiè zé a chôn èinfanètt ?
Ya prou d'ôna croûye chapâye ;
È, hlo bréchètt dèhouêr,
Côcâ-la, dèjèspèrâye
Quié èimbràchè mor chôn poûro pôpônètt !

« L'a-hô yôp ou fron dè l'èfoûja,
Can, pliàn-plianén, dèin lo tseménètt,
Bôouzièvè vè l'éliëje, avoué chôn galàn ?... Va,
Po le còblia quié lo tsémeúnè,
Hlé tseménètt ya mi d'èfeúnè
Quiè lè prômir di làndè,
Car tòtt yè bâ lé quiè èproûva è lôn travàil !

1. *chorènêtt* = crépuscule

« È bâ-lé l'évoueu la pliô cliàra
Can tô l'a biôoucha, yèin amàra ;
Bâ-lé nê le vèrmé avoué la fréïté noèla,
È tòtt dègréngoûlè è tòtt chè gâtè...
T'â bo chêdrè dèin ta coûrba :
L'oranje, che dôusse ou gô,
A la lônze dou tén yèindrè comèin dè fî.

« È d'ôn, tè chéïmbliôn quié rèspîrôn
Dèin voûhro môndo, quié chôspirôn !...
Mâ hlé quié charè èinvéyoú dè bîrè a ôna fontànna
Quié ch'agòtè pâ, chè coròn pâ,
Èin chôfréchèin, quié chè l'atsètîchè !
Fâ quié le pîrra èin mouêr chi brécâye,
Ché ôn outt èin tériè foûra la palièta d'arzèin.

« Ouroú adòn hlé quié prèin lè péïnè,
È quié èin bén fajèin chè làgnè ;
È quié plioûrè, èin vèyèin pliorâ lè j'âtro ; è quié
Mè lèc lo manté dè chò j'èfâlè
Chô la pourètâ nouâ è bliâva ;
È quié avoué l'ômblio chè rabâchè,
È por lo zalâ fé brélyè chôn foliàr.

« È le gràn mòss quié l'òmo ôblyè,
Yè ché : Le mor, yè le vià !
È lè chéïmplio, è lè bôn, è lè dôouss, bénouroú
Avoué lo chòflio d'ôn chéquièTt,
Por damôn ch'èinvoulèrèin côya,
È quihèrèin, bliàn comèin dè liss,
Ôn môndo ànvoueu lè Chén chôn lapidà !

« Arri, oh ! tô vèïchè, Mirèlye,
Di pliô gràn hâtchioú dou paradéc,
Vouéro voûhro eunivêr nô parè chôfréchèin.
È foûlè, è pliéïnè dè mizèrè,
Voûhrè j'ardoûr po la matchiëre,
È voûhra zèrr dou chéméhièro !
O poûrè ! vo bêlèreú la mor è lo pèrdôn !

« Mâ, dèvàn quié le blià môntè èin èfiè,
Èin têrra, fâ quié fèrmèintîchè !
Yè le louè...È nô avoué, dèvàn quiê d'aï dè rayôn,
N'én biôp l'égro bîrè ;
È por quié tôn corâzo,
Rèprèinjîchè lo flià, dè noûhro voyâzo
N'olén tê cônta lè rébôouzo è lè frayoûr. »

È lè treú Chéntè prèzôn pâ mi.
È lè vàguiè carèssèintè,
Por ahôoutâ, côrèchàn lo lôn dè la réïva,
Pè tropé. Lè zoûr dè dâlyè
Fajàn ségno y vêrnè ;
È lè goélàn è lè canàr
Vîyôn lo Vacarès abàtrè chò flo.

È le cholè è la lôna,
Dèin lo louén di marè,
Adoûrôn, corbèin lour lârzo fron fràn ròzo ;
È le Camàrga pliéïna dè châ
Rèzèrdè... Lè bénouroûjè,
Po balyè fòrchè a l'amouiroûja,
Apré ôn môman coménsôn dénchè :

†

TSAN ONZIÈMO

LÈ CHÉNTÈ

Lè Chéntè Marîyè côntôn, qu'apré la mor dou Crist, chôn aôouchè abandonéyè avoué d'âtro déchéplio ou bò ajàr dè la mêr, è quié yan abordâ èin Provànse, è quié yan convèrtéc lè poûplio dè hlé côntrâ. – La navégachiôn. – La tèimpéha. – Arroâye a Àrle di Chén tsassià. – Àrlè romèna – La féha dè Véneúss. – Sèrmôn dè Chén Trèfeúmo. – Convèrchiôn di j'Arlatir. – Lè Tarasconén végnôn èimpliorâ lo chècòr dè Chénte Màrta. – La Taràsca. – Chén Marsiàl a Limòje ; Chén Satôrnén a Touloûze ; chén Eutròpe èin Oranje. – Chénte Màrta dòntè la Taràsca, è apré convèrtè Avégnôn. – La papôtâ èin Avégnôn. – Chén Lazàre a Marsèlye ; Chénte Madèléïna dèin la gròta ; Chén Maxéméin a Aix ; lè Chéntè Marîyè y Bô. – Lo roué Rèné. – La Provànse ônéïcha a la Frànse. – Mirèlye, vièrze è martir.

« L'âbro dè la crui, ô Mirèlye,
Chô la môntàgne dè Judé
Îrè ôncò pliantà : drouè chô Jéreuzalèm,
È dou chan dè Djiô ôncò molià,
Créâvè a la veúla dou crîmo,
Èindrômèïcha bâ-lé ou prèssepeússio :
Couè t'èin d'â fétt, couè t'èin d'â fétt dou roué dè Betléèm ? »

« È di rouè calméyè
Végnàn pâ mi chôp lè groú brànmo.
Le Sèdrôn to cholètt zèmèlâve ou louén ;
È le Jourdèin, mèlancoléco,
Ch'èin d'alâvè y couén cholèss
Po dègônfliâ chò pliéntè,
Ou lômbro di lèintésco è di vèr térébèinto.

« È le poûro poûplio îrè trésto,
Car vèïtt bén quié îrè chôn Crist,
Hléc quiè dè la tômba cholèvèin lo couèhlio,
A chò compagnôn,a chò déchéplio,
Îrè tornà chè férè vîrrè,
È pouè, lachèin lè clià a Chén Pîrro,
Chè îrè comèin ôn âlièta èinlèvâye dèin lo paradéc !

« Ah ! lo pliénjàn, èin Judé,
Lo bò tsapouè dè Galilé !
Le tsapouè y piss bliàn, quié aprivouazièvè lè coûr ,
Avoué lo méïl di parabòlè,
È quié a bèlè coûrbè chô lè crèhè
Lè nôrèchitt avoué dè pan,
È totchièvè lè lâdro, è rèsseussëtâvè lè mòr !

« Mâ lè docteur, lè roué, lè prîrè,
Tòta la bèinda di vèindjioú
Quié dè chôn tèimplio chén, le Mêtre aï tsassià :
« Couéc pôrèin rètènén to lo poûplio,

Chè chôn choflià a l'ourëlye,
Che dèin Chiôn è Samarîye
Le lômiëre dè la Crui yè pâ véïto dèhéncha ? »

« Adòn lè ràzè ch'èingrénzôn,
È lè martir tèmouégnôn ;
Adòn, l'ôn, comèin Tchièno, îrè lapidà véc,
Zâquye èspirièvè pè lo châbro,
D'âtro, matchià dèjò dè bôlén !...
Mâ dèjò lo fêr ou yén y brâja,
Tuéss créàn èin môréchèin : Hoï, Jiézô, yè Feúss dè Djiô!

« Nô lè chouèrè avoué lè frârè,
Quié lo chiovàn pè tòtè têrrè,
Chô ôn croué batô, y fôroûr dè la mêr,
È chén vouêlo è chén ràmè,
Chén aôp tsassià. Lè marréïnè
Nô vèrchàn ôn torrèin dè légrèmè ;
Lè j'òmo côntrè lo paradéc portàn loûr règàr.

Dèjià, dèjià nô vèyén ch'èind'alâ
Lè zoûr d'oliviè, palè è tor ;
Nô vèyén dou hât Carmèl lè crèhè è lè j'èintàquyè
Quié ou louén fajàn dè bòssè.
To d'ôn coú ôn créc nô j'arréïvè...
Nô nô rèvérén, è chô la réïva,
Nô vèyén ôna zôèna dròla. Lèvâvè lè bré,

« Ein nô créèin, tòta ardèinta :
« Oh! Èinménâ-mè dèin l'èimbarcâye,
Mètrècha, èinménâ-mè ! Por Jiézô, yo arri
Oui môréc dè mòr amàra ! »
Îrè noûhra chôrvèinta Sarà ;
È dèin lo paradéc tô la vitt òra
Quié le fron yè luéïjèin comèin ôn ârba d'avreú.

« Louén dè lé l'aquilôn nô téïrè ;
Mâ Salomé, quié Djiô èinspîrè,
Y vàguiè dè la mêr ya lansià chôn vouêlo...
O pouissèinta fouè !... Chô l'évoueu
Quié chôoutàlyè, pêrcha è bliònda,
Le bouàta, chén ch'èinliôtéc ;
Yèin dè la réïva a noûhra barquièta ;

« È l'aquilôn la pôoussâvè,
È le vouèlo portâvè.
Portàn ; can dèin lo tsènèveú louén n'én yôp,
Sômbe a sômbe, deusparèhrè
Lo dôouss paéc, è la mêr crèhrè,
Fâ lo chèintrè po lo cognèhrè,
Lo malièincôréc prèvòn quié adòn n'én rèchèintôp !

« Adjiô, adjiô, tèrra chacrâye !
Adjiô, Judé dè maloûr,
Quié tsàssè lè jieústo è crosséféyè tôn Djiô !
Òra, to veúgnè avoué to dàtè
Di ròch liyôn charèin la pahôra,
È to moràlyè, la càtse
Di charpèin !...Adjiô, patrîye, adjiô, adjiô ! »

« Ôn fòr coú dè chéc
Chô la mêr zèrdoûja
Tsàssè lo batô : Marsiàl è Satôrnén
Chôn azènolià hlà poûpa ;
Rôténèin, dèin chôn manté
Le viò Trèfeúmo ch'èinvèlòpè ;
Côntrè luéc îrè achètà l'èvèquye Maxémén.

« Driss hlò pon damôn, hlé Lazàre
Quié dè la tômba è dou chén lénsouè (1)
Aït ôncò vouardà la mortèla paloûr,
Chéïmbliè afrontâ lo goufre quié rôounè ;
Avoué luéc la nèf pèrdouâye èinméïnè
Màrta cha chouèra, è Madèléna,
Côoussiâye pèr ôn couén, quié plioûrè cha dôloûr.

« Le nèf, quié bétsôn dè djiâblio,
Méïnè Eutròpe, méïnè Sidouèno,
Jiozè d'Arimatîye, è Marsèle è Clèôn ;
È, côtà côntrè lê tôlèss,
Ou silànse dou pêr rouèyôme
Fajàn avouéïrè lour tsan di Psômè,
È èinséïmblio nô rèpètàn : Laudamus te Deum !

« Oh ! dèin lè j'évoueu transparèintè
Comèin côrèchitt le barquièta !
Nô chéïmbliè ôncò vîrrè hloú chòflio tornèyèin
Quié tuèrjàn èin folatôn (2)
L'èimbrôn di prèvontchioú,
Pouè, èin colònè lèzièrè,
Ch'èinvanèchàn ou louén comèin d'èspri.

« Dè la mêr le cholè égnèvè chôp,
È èin la mèr chè côoussièvè ;
È, tozò rodalyèin hlà vàsta pliànna chalâye,
Nô côrèchàn tozò ou ajàr dou chéc.
Mâ, di j'arrèhièr Djiô nô prèjârvè,
Car, dèin cha prèvéjiôn, nô rèjârvè
Po ménâ a cha louè lè poûplio dè Provànse.

1. *lénsouè* : linceul
2. *folatôn* : tourbillon

« Ôn matén, chô to lè j'âtro,
Faji càlmo : dèvàn dè nô,
Nô vèyén côréc la nêtt avoué cha làmpye èin man,
Comèin ôna vèva rnaténîre
Quié va ou for couîre cha fornèyâ ;
L'évoueu, aplianâye cômèin ôn'ére,
Dou batô, to jieústo bati lè madréyè.

« Di prèvontchioú louén, nê, chè gônflyè,
È poûrtè l'àfro dèin l'ârma, è rôounè
Ôn brôéc èincognôp, ôn chômbro brànmo,
Quié nô pènètrè yén lè miòlè,
È tozò ôrlè è zèmîlè.
Nô chén chobrà môèss ! Le youûva cholèta,
Tan louén quié poïtt alâ, vèïtt l'évoueu.

« È hlà mêr quié faji zèrr,
Lè vouaré chè raprossàn,
Rapîdè, formidàblyè ! è mòrtè lotòr dè nô
Iràn lè vàguiè ; è nir prèchèintémèin,
Comèin imobiliziâye tégnàn la bàrca.
Ou louén, to d'ôn coú, chè drèssè
Ôna rnôntàgne d'évoueu, afroûja dè hatchioú.

« Pè dè groûchè gnòlè coronâye,
Le mêr èintchiëre èinmôntonâye,
È quié chòfliè, è quié brànmè, o Sègnoûr, èin côréchèin
Yèin côntrè nô : dè chôbétt,
Ôn coú dè mêr nô prèssépeútè
Ou fon d'ôn goûfre, è nô rèinvoûyè
A la pouénte di vàguiè, apôvèintà è môréchèin !

« Quiéintè zèrr, quiéintoú rèbôouzo !
Dè lôn j'alouèzo fèindôn lo tòpo,
È pètôn coú chô coú dè zèrdoú liàfo,
È to l'Èinfêr chè dèméïnè
Por èinliôtéc noûhra caréïna.
Le tormèinta chôbliè, rôounè,
È côntrè lo pon bàtt noûhro fron.

« Chô la crèha di vàguiè
Tantô le mêr nô mè chôp;
Tantô, dèin lè prèvontchioú di nir j'abîmo,
Ànvoueu èrôn lè pan di mèr,
Le bôtchio marén è lè rèquièin,
N'alén avouéïrè lè gràn lamèintachiôn
Di nèyâ, quié l'évoueu èhoûè, èlàss !

Nô nô vèyén pèrdôp ! Chè rèvèrchè
Chô noûhrè téhè ôna groûcha vàga,
Can Lazàre « Môn Djiô, chèrvè nô dè témôn ?
Tô m'a arrachià ôn yâzo dè la tômba...
Idze-mè, le bàrca chômbrè !
Comèin l'anvòl dou colôn,
Chôn créc fèin l'orâzo è voûlè pèr damôn.

« Dou hâtt palàch ànvoueu trêônfè,
Jiézô l'a yôp; chô la mêr gônfliâye,
Jiézô, vitt chôn améc, quié ôn mômàn dè pliô
Va éhrè acharpà dèjò l'évoueu.
Cho j'ouèss àvoué ôna pédjià prèvònta
Nô côquiè : dè chôbétt èssàpè
A travêr la tèimpéha ôn lôn rayôn dè cholè.

« Alélôya ! chô l'évoueu amàra,
N'alén chôp è bâ ôncò ;
È tràmpo, brécà, nô boumèchén la bîla
Èin mîmo tén lè zèrr partèchôn,
Lè làmè fièrè ch'èparpéliôn,
Lè gnòlè ou louén ch' èinvanèchôn,
Le têrra tòta vèrda nétt dè la tralônâye.

« Lôntén, avoué dè brôtè chacòchè,
Nô trèimbalôn lè vàguiè.
Pouè chè corbôn anfèin dèvàn la préïma nèf
Pèr ôn chòflio quié lè càlmè ;
La préïma nèf, comèin ôn colèimbo (1)
Féïlè èintrè lè bréïjèin, è pèrsè
Dè lârzo fliotsôn dè hôouma avoué cha guélye.

« Côntrè ôna réïva chén roc,
Alélôya ! le bârca tòtsè ;
Chô l'aréïna moliâye, lé nô nô mètén a zènolyôn,
È nô créén tuéss : « Noûhrè téhè
Quié t'a charvà dè la tèimpéha,
Tanquye dèjò lo châbro; chôun prèstè
A procliamâ ta louè, o Crist ! Nô tè lo zôrén !

« A hlé nôn, dè zoué,
Le nòblia têrra dè Provànse,
Parè chacôoucha; a hlé créc novò,
È le zoûr è le lànda
Yan tréïmblià dèin tò lour être,
Com'ôn tsén quié, èin chèintèin chôn mêtre,
Côrè èin dèvàn dè luéc è li fé lo bò.

1. *colèimbo* = colymbe à crête, oiseau

« Le mêr aï lansià foûra lè coquiéliâzo...
Pater noster, qui es in coeli,
A noûhra lônze fan tô nô j'a èinvouéyà ôn fèstèin ;
A noûhra chi, pèrmiè lè chalicoûrnè (1)
T'a fé néhrè ôna fontànna ;
È méracôloûja, è cliàra, è chànna,
Zëfliè foûra ôncò dèin l'èliëje ànvoueu chôn no j'oúch.

« Plién dè la fouè quié nô bôrlè,
Doú Roûno nô prèinjén dè chuéïte la doûva ;
Dè marè èin marè nô bôouzén ou ajàr ;
È pouè, zoyoú, dèin lè têrrè
Nô troén la tràsse dè la tsarrôye ;
È pouè, ou louén, di j'Ampèreur,
Nô vèyén lè tor d'Àrle brandéc lo drapô.

« A hlé oûra t'é hla di blià,
Àrle, è côoussiâye chô tôn ére,
Tô chônzè avoué amoûr a to glouèrè dè dèvàn;
Mâ, t'îrè rèna, adòn, è mére
D'ôn tan bò poûplio dè hloú di ràmè
Quié, dè tôn por, le chéc branmèin
Poï pâ travèrchâ l'imànse bèinda dè batô.

« Ròma, a noûvo, t'aï vèhéc
Èin pîrrè bliàntsè bén batéïchè ;
Dè tò groûchè j'arènè aï mètt a tôn fron
Lè sèin è vén poûrtè; t'aï tôn Sirc ;
T'aï prénsèsse dè l'Ampîre,
Pô distrère ta folèra,
Lè pompoú Aquèdoc, lo Téâtre è l'Ipodrôme.

« N'èintrén dèin la veúla : le môndo èin bèinda
Alàn chô ou téâtre èin farandòlè.
È zoú ! n'alén chô avoué. Ou mitén dou palàch,
Ou lômbro di tèimplio dè mâbro,
Crèchi le poûplio côrioú
Comèin rôounè dèin lè gôourè
Ôna ramâye, ou lômbro di j'èrâblio.

« Ô malèdécchiôn ! ô crénte !
Ou chôn dôouss dè la lîre,
Chô lo podéôm dou téâtre, avoué lè sén nôp,
Ôn vol dè zôènè dròlè tôrbélionàn,
È chô ôn rèfrèin qu'èinséimblio rèpètàn d'ôna vouê hâta,
Èin dànsè prèchèintè chè tuêrjàn,
Lotòr d'ôn bloc dè mâbro quié déjàn Véneúss.

1. *chalicoûrnè* (pl.): salicorne = plante des marais salants,
dont on extrait de la soude.

« Le poûplio foú dè zoué
Loú lansièvè dè mônstro créc ;
Zôènè è zôèno rèpètàn : « Tsantén !
Tsantén, Véneúss, la gràn Déèsse
Dè couéc yèin tòta zoué !
Tsantén Véneúss, la chégnorècha,
La mére dè la têrra è dou poûplio d'Àrle. »

« Lo fròn hâtt, lè nareúss ouêr,
L'idòla coronâye dè mîrte
Dèin lè gnòlè d'èinsàn parèchi chè gônfliâ d'orgouè ;
Adòn, èindégnà dè tan d'afròn
È arrèhèin créc è dànsè
Le viò Tréfeúme quié chè lànsè
Èin lèvèin lè dô bré chô lo môndo chorèpri,

« D'ôna vouê fòrta : « Poûplio d'Àrle,
Ahôouta, ahôouta couè prèzo !
Ahôouta, ou nôn dou Crist !...» È n'èin détt pâ dè pliô.
Ou frônsèmèin dè cho groú chorèchiéss,
Fâ te pâ quié l'idòla brénlè,
Zèmîlè, è dou piédestàl tchièTt.
Avoué liè, lè dansioûjè chôn tchièjouéyè dè zèrr !

« Chè fé qu'ôn créc, ch'avouè qu'ôn ôrlèmèin ;
Vê lè portàil, dè bèindè
Ch'èingòrzôn, è pèr Àrle énvouôn l'apôvèinta ;
Lè gràn arràchôn lour corònè,
Lè zôèno ch'èinforéhôn,
Èin créèin : « Zoú ! » chôn lotòr ....
Èin l'êr meúle pouagnàr luéïjôn to d'ôn coú.

« Portàn, chô noûhro drà
Le châ dôoura ;
Dè Tréfeúme le fron chèrén, comèin èinsèrclià
Dè chénte clièrtâ; è mi bèla
Quiè cha Véneúss frégoréféâye,
Le Madèléïna ènôbliâye dè legrèmè,
To chèin, ôn môman, lè fé rècôlâ.

Mâ adòn Tréfeúme : « Zèin d'Àrle,
Ahôouta mè yo quié vo prèzo !
Lou créè tornâ, apré, vo mè dèhrachèré !
Poûplio d'Àrle, tô yèin dè vîrrè
Tôn djiô ch'èhliapâ com'ôn vîrro
Ou nôn dou miò. Alâ crîrè
Quié ma vouê la pochôp : nô, nô chén po rèin !

« Le Djiô quié ya èhliapà tôn idòla
Ya pâ dè tèimplio hlà crèha !
Mà le zor è le nêtt vîyôn quié luéc chô-lé damôn ;
Cha man, po lè crîmè, sèvèrè,
Chè ôbrè lârze a la préyëre ;
Yè luéc cholètt qué ya fé la têrra,
Yè luéc cholètt quié ya fé lo sièl, la mêr è lè chèrè,

« Ôn zor, dè cho hâ j'éhro,
Ya yôp chôn bén dèvôrà di tsénëlyè;
Ya yôp l'èscliâvo bîrè cho legrèmè è cha héïna;
È jiamê gnôn quié lo conchoûlè !
Ya yôp lo Màil, portèin l'étòle,
Chô lè j'otèl tènén la cliàsse ;
To dròlè, lè j'a yôouchè côréc a l'afròn di libèrtèin !

« È po bôyâ tan dè brôtchià,
Po mètrè fén ou lôn chôpléssio
Dè la ràche di j'òmo èhatchià a ôn péïlôn,
Ya èinvouéyà chôn Feús ; nôp è poûro,
Avoué pâ ôn rayôn quié lo doûrè,
Chôn Feús yè h'ènôn bâ ch'èinclioùrrè
Dèin lo sén d'ôna Vièrze; yè néchôp chô d'èhròblyè !

« Ô poûplio d'Àrle, pènéténse !
Compagnôn dè cha vià,
Nô pôén t'afémâ cho mèrâhlio: ou louén,
Ya ôna côntrâ ànvoueu coûlè
Le bliòn Jourdèin, ou mitén d'ôn fiàn dè môndo
Guiêr dè fan è mâ vèhéc,
Nô l'én yôp to bliàn dèin cha gòna dè lén.

« È nô déjitt qu'èintrè nô
Fali chè l'anmâ lè j'ôn lè j'âtro ;
Nô prèzièvè dè Djiô, to bôn, quié pou tòtt ;
È dou rouayôme dè chôn Pére,
Quié charè pâ po lè mèintchioú,
Lè fièr, lè j'ôzôrpatoûr,
Ma bén po lè pétéc, lè chéïmplio, hloú quié pliourôn.

« È faji fouè dè cha doctrîne
Èin bôouzèin hlà mêr ;
Lè malâdo, d'ôn coú d'ouèïl, d'ôn mòss, lè vouarîvè,
Lè mor, malgré la chômbra moràlye,
Chôn tornâ : ôncò Lazàre
Quié pôrèchi dèin lo lénsouè…
Ma, rèin quiè por chèin, bôféc dè zaloujéc,

«Lè rouê dè la nachiôn di jouir
L'an pri, l'an ménà chô ôna crèha,
Tatchià chô ôn trôn d'âbro, abèrà d'amàr
Yan côêr cha chénte fàsse dè zòfa
È pouà l'an lèvà èin l'êr,
Ch'èinmoquièin dè luéc ! « Grâsse ! grâsse !
Èhliàtè to le poûplio, èhofà dè chôflio ;

« Grâsse por nô ! Couè fâ-te férè
Po dèjarmâ lo bré dou Pére ?
Prèze, òmo dè Djiô, prèze ! è che yè dè chan quié outt,
Nô li ofrèhrén sèin chacréfeússio ! »
« Mijèlâ-li voûhro plijéc,
Mijèlâ-li voûhra fan dè vëzio, »
Rèfòn le Chén èin chè fotèin bâ a têrra.

« Nâ, Sègnoûr ! chèin quié tè pliétt ,
Yè pâ le fliâ d'ôna bouchèréc,
Ni tèimplio dè pîrrè: tô l'ànmè, tô l'ànmè bén mi
Lo mouêr dè pan qu'ôn prèjèintè
Ou guiêr dè fan, ou la zôènèta
Quié yèin a Djiô, dôousse è crénjèinta,
Ofréc cha chièstèta com'ôna flioûr dè Maï. »

« Di pòss dou grân apôtrè
Dénchè colâvè com'ôn chén t'oûlio
La paròla dè Djiô : è lè legrèmè dè roulâ,
È lè malâdo, è lè travalioú
D'èimbrachiè cha gòna, èrèzo !
È lè j'idòlè, dè pèrtòt,
Chô lè j'èssèlir di tèimplio dè rôbatâ !

« Èin mimo tén, èin tèmouégnâzo,
L'Aoûlio-né (quié îrè Sidouèno)
Mohrâvè a hloú d'Àrle cho parmèlè nètèyéyè ;
A d'âtro, Massémén côntè
Lo Crôsséféâ quié rèssôssétè,
Le rèpèintéc quié yè nèsséssério...
Àrle, hlé mîmo zor, chè féte bâtèyè !

« Mâ, comèin ôn chéc quié èhoûvè
Dèvàn luéc ôn fouà dè brôssàlye,
Nô chèintén lo Chén t'Èspri dè Djiô quié nô bëtsè. È vîdè
Comèin nô partèchàn, ôna dèlègachiôn
Quié a noûhro pià tchièтt, prèchâye,
Èin nô dèjèin : « Ôn môman,
Èhranjiè dou bôn Djiô, oûdè bén nô j'ahôoutâ !

« Ou brôéc dè voûhro gràn mèrâhlio
È dè voûhrè noèlè paròlè,
Nô j'èinvouéyè a voûhro pià, noûhra poûra veúla
Nô chén mòr chô noûhrè tsàmbè. Tsèrquièin
Lo chan di j'òmo è di cadâvro,
Dèin noûhrè zoûr è noûhrè côмbè
Ôn mônstro, ôna pôneussiôn dè Djiô, côrè... Achâ pédjià !

« Le béhieu ya la càvoua d'ôn dragôn,
Ya dè j'ouèss mi ròzo quiè lo sinàbre,
Chô lè rén ya d'écàlyè è dè pouéntè quié fan zèrr !
D'ôn groû liyôn poûrtè lo mòrro ;
È chi pià d'òmo por miò côréc ;
Dèin cha cavêrna, dèjòtt ôn roc
Quié domeúnè lo Roûno, èimpoûrtè chèin quié poutt.

« To lè zor, noûhro pèchonir !
Ch'ahliarèchôn tozò mi, mizère !
È hloú dè Tarascôn chè mètôn a vouêcâ.
Mâ, chén ch'arrèhâ ni èzitachiôn,
Mârta créè : « Avoué Marsèle,
Yo vari ! Môn coûr bàtt
Dè côréc a hlé poûplio è dè lo dèlévrâ. »

« Po lo dèriè yâzo chô têrra,
Nô nô j'èimbrachén, èin èspèrèin
Dè nô rèvîrrè èin paradéc, è nô nô sèparén.
Limòje ya aôp Marsiàl ;Touloûze
Dè Satôrnén yèin la marréïna ;
È dèin Oràmje, la pompoûja,
Eutròpe, le prômiè, vouâgnè lo bôn gran.

« Mâ, ànvoue va-hô tô dôousse vièrze ? ...
Avoué ôna crui, avoué ôn farjioú,
Mârta, d'ôn êr chèrén, bôouzièvè to driss
Vê la Taràsca : lè Barbàrè,
Pôàn pâ crîrè quié chè fôchè dèfèindouâye
Por avouétchiè hlé combàtt ràr,
Avàn tuéss rafèc chô lè dâlyè dou louà.

« Dèinsonà dè chôbétt, atacà dèin chôn jièhro,
T'ôri yôp rèchôoutâ lo mônstro !..
Mâ dèjò l'évoueu bèneúte ya bo chè tuêdrè ;
Po rèin rôounè, chôblyè è chòflyè...
Mârta, avoué ôna cordèta dè mòfa,
L'èhàtsè, l'améïnè quié chè chacòtt ...
Le poûplio tòtt èintchièr côrè l'adorâ !

« Couéc t'é-hô ? le tsassioûja, Diàne ?
Déjàn a la zôèna Crétchièna.
Ou Minèrve la chàste è la fòrta ? » « Nâ, nâ,
Lou rèfòn le zôènèta :
Ché dè môn Djiô quiè le chôrvèinta ! »
È hlò môman lou j'èinsègnè,
È avoué liè, dèvàn Djiô chè mètôn a zènoliôn.

« Dè cha paròla pôoura
Tàpè lo roc d'Avégnôn...
È le fouè fé tan zefliâ ôna bèl'évoueu.
Quié lè Cliômèin è lè Gérgouéro,
Mi tar, avoué lour còpa chénte
Yèindrèin ché bîrè. Po cha glouèrè,
Ya Ròma quié bâ lé sètant'an ya tréïmblià !

« Portàn, dè Provànse dèjià
Chè lèvàn lè tsan dou rènovò
Quié faji plijéc a Djiô : T'a-hô pâ rèmarcà,
Drouè quié ya balyà ôna gòta dè pliôze,
Comèin tòt âbro è tòta pliànta
Rèléïvôn véïto lour guiéyè fòlyè ?
Dénchè tò coûr bôrlèin côrèchi chè rafrèssiè.

« Tô mîma, fiëre Marsèlye,
Quié chô la mêr ôbrè lè chieúss,
È quié rèin, dè la mêr, pou t'èinlèvâ l'ouèil,
È quié malegré lè chéc contrério,
Pénchè rèin quiè a l'or, dèin to moràlyè,
A la paròla dè Lazàre,
T'a bachià ta youûva è t'a yôp ta nêtt !

« È dèin l'Uvèuno quiè chè rèimpliè
Avoué lè legrèmè dè Madèléïna,
T'a bôyà dèvàn Djiô tòta ta brôtchiâ...
Ouéc, tô toûrnè drèssiè la téha...
Dèvàn quié chòfliè le tèimpéha,
Èinchoyèin tè, dèin to féhè,
Quié lè legrèmè dè Madèléïna bagnôn to j'oliviè !

« Crèhè d'Aix, crèhè drîtè
Dè la Sambuco, viò zènîbro.
Groûchè dàlyè quié crôeú lè rafàchè dè l'Estèrèl,
Vo, âbrèss dè la Trévarèsso,
Tornâ dërè dè quiéinta zoué
Voûhrè cômbè chôn aô prîchè
Can yè pachà Massémén portèin la crui avoué luéc !

« Mâ, ou louén, la vi-hô hlà
Quié lè bré charrà côntrè liè,
Prîyè ou fon d'ôna gròta ? Ah ! poûra liè, cho zènò
Ch'èhòrtsôn ou roc dôour,
È ya po tò drà
Quiè cho bliòn piss,
È la lôna la vèlyè avoué chôn lômégnôn.

« È po la vîrrè dèin la gròta,
Lè zoûr ch'èinclénôn è chobrôn côya;
È d'ànzè, rètégnèin lè batèmèin dè lour coûr,
Quié la guégnôn pèr ôna fèinta;
È can tchièt hlà pîrra
Ôn dè cho plioûr, èin gràn précha,
Van lè côliéc è lè mètrè dèin ôn galeússio d'or...

« Èind'a proú, èind'a proú, ô Madèléïna !
Le vèinss, quié dèin lè zoûr rèspîrè,
T'apoûrtè èindi trèint'an lo pèrdôn dou Sègnoûr ;
È dè to legrèmè, le roc mîmo
Legrèmèrè tozò ; è to legrèmè,
Tozò, chô tôn amoûr dè marréïna,
Com'ôn chòflio dè ni, lo crôèhrèin dè bliàn !

« Ma di grâvè quiè la conchôoumôn
Rèin concholâvè la maliouroûja :
Ni lè j'oujèlèss quié èin fiàn ou Chén Pélôn,
Por éhrè bénéc, fan lour néc,
Ni lè j'ànzè quié l'èinlèvàn
Dèin lour bré è la bréchàn
Chât yâzo to lè zor, èin l'êr, chô lè cômbè !

« A tè, Sègnoûr, a tè rèvègnîchè
Tòta louànje ! A nô quié végnichàn
Dè tè vîrrè chén fén tò luéïjèin è vèré !
Poûrè marréïnè tsassiéyè lèc dou paéc,
Mâ dè tôn amoûr èinvoutéyè
Dè tôn étèrnèl cholè
N'én arri, nô avoué, énvouà caquye rayôn !

« Crèhè dè Bô, Alpélyè pêrchè,
Voûhrè calànquyè, voûhrè pouéntè,
Dè noûhrè prèdécachiôn, po to tén, vouardèrèin
Lè tràssè dèin lè pîrrè.
Y couén rètéria di marè,
Ou fon dè l'éïlia dè Camàrga;
Le mor nô j'a cholaziéyè dè noûhro zor d'obrâzo.

« Com’èin tòta tchioûja quié tchièтt,
Le ôblyo ya d'abòr catchià noûhrè tômbè.
Le Provànse tsantâvè, è le tén côrèchitt ;
È comèin ou Roûno le Deuránse
Pêr a la fén chôn couràn,
Le guié rouayôme dè Provànse
Dèin lè sén dè la Fránse a la fén ch'èindrômè.

« Fránse, avoué tè, cônduè ta chouèra !
Ya détt chôn dèriè rouê, yo môrècho !
Guidâ-vo èinsèïmblio ou louén vê l'avènir,
Ou grán travàil quié vo j'apîlè...
T'é la fòrta, liè la bèla :
Vo vèreúss partéc la nêtt mortàla
Dèvàn lè splandoûr dè voûhro fròn ônéc.»

« René ya fé chò dè bò. Ôna nêtt .
Quié chonolièvè dèin cha côousse,
Nô li én mohrà lo louà ànvoueu irán noûhro j'oúch;
Avoué dòze j'èvèquyè, chi pàjè,
Cha bèla coûr, l’acompagnèmèin ,
Le rouê yèin chô la réïva,
È dèjò lè chalicoûrnè trôuvè noûhro cliòss.

« Adjiô, Mirèlye...L'oûra voûlè,
Nô vèyén la vià quié tréïmbliè
Dèin tôn cor, com’ôna lômiëre quié va èin ch'èhénjèin...
Dèvàn quiè l'ârma lo quihîchè,
Partèchén, chouèrè, partèchén véïto !
Vê lè bò sômbè, yè nèssèssério
Quié n'arroïchàn dèvàn liè, yè nèssèssério è prèchèin.

« Dè roûjè, ôna gòna dè ni,
Prèparén-li Vièrze,
È martîre d'amoûr, le drolèta va môréc !...
Flioreú-vo, rouè dou paradéc !
Chénte clièrtâ dou sômbe dou paradéc,
Prèziè dèvàn Mirèlye !
Glouèrè ou Pére, è ou Feúss, è ou Chén t'Èsprî ! »

TSAN DOZIÈMO

LA MÒR

Le paéc di j'oranjè – Lè Chéntè toûrnôn chôp èin Paradéc – Arréïvôn le pére è le mére – Lè Santen (1) *poûrtôn chôp Mirèlye a la tsapèla hâta, ànvoueú ya lè rèlëquyè – L'èliëje di Chéntè Marîyè – Lè chôplécachiôn – Lè réïvè dè Camàrga – Arréïvè Veussèin ; cha dôloûr èhliàtè – Lo cantéco di Santen – Dèriëre véjiôn dè Mirèlye – lè Chéntè Marîyè aparèchôn hlà mêr – Dèrièrè paròlè è radéoûja mòr dè la zôèna dròla – Lè pliéntè è lè plioûr.*

Ou paéc di j'oranjè, a l'oûra
Quié le zor dè Djiô ch'èvapoûrè,
È quié lè pèchonir, can yan calà lè nàssè,
Téïrôn lour barquyè yén y calànquyè;
È quié, lachèin alâ la ranma,
Chô la téha è lè j'àntsè
Lè drolètè, èin ch'idzèin, tsàrzôn lour pliéïnè coûrbè;

Di réïvè ànvoueú l'Argèns fé dè véròss
Di pliànnè, di crèhè, di tsémén,
Chè léïvè ou louén ôn lôn coûr dè tsansôn.
Mâ lè bèquîlo di tchièbrè,
Tsansôn d'amoûr, êr dè fliôta,
Pètolèin dèin lè môntàgne brôounè
Chè dèfèrjôn è végnôn lômbro è malièincôréc.

Di Marîyè quié ch'èinvolàn
Dénchè lè paròlè déménôàn,
Déménôàn zoulémèin, dè gnòlè èin gnòlè d'or :
Chéïmbliâvôn ôn rèchôn dè cantéco,
Chéïmbliâvôn ôna môjéca dè louén
Quié, pèr dèchôp l'èliëje antéca.
Ch'èin fôràn aléyè avoué lo chéc. Liè chéïmbliè quié drômè.

È quié chônzè azènoliâye,
È qu'ôn èhrànzo rayôn dè cholè
Coroûnè chôn fron dè noèlè bótâ.
Mâ, dèin lè làndè è lè zôn,
Chò viò parèin l'an tan tsèrcâye
Qu'a la fén l'an trovâye ;
È driss, dèjò l'èintrâye, côcôn pimâ.

Prèinjôn portàn l'évoueu bèneúte,
Poûrtôn ou fron la man moliâye ;
Chô la dàla quié rèfòn è le marréïna è le viò
Èin dèdén ch'avànsôn... Pri dè frayoûr
Comèin can chôbétamèin ôn tchiòc (2)
Vitt lè tsassioú : « Môn Djiô, créè,
Pére è mére, ànvoueu alâ-vo ? » È vèyèin hloú quié vitt,

1. *Santen* : les Saintains, habitants des Saintes-Maries.

2. *tchiòc* : moineau.

« Mirèlye, tchièttt lé. Cha mére,
Avoué la fàsse èin legrèmè,
Côrè, è dèin chò bré la chàrrè, è li dèjitt :
« Couè t'a-hô, quié tôn fron yè tsâtt è bôrlèin?...
Nâ, yè pâ ôn chônzo quié m'ènôblyè,
Yè liè quié a mò pià rôbàtè,
Yè liè, yè môn èinfàn !... È vouècâvè è réïjitt.

« Mirèlye, ma bèla mégnonèta,
Yè yo quié chàrro ta manèta
Yo tôn pére !... È le viò, quié la dôloûr èhrén,
Li rèssôoudâvè chò man mòrtè.
Le vèinss portàn dèjià èimpoûrtè
La gràn noèla : a pliéïnna poûrta,
Dèin l'èliëje, troblià, chè rèinchéïmbliôn lè Santen.

« Portâ-la chôp, portâ chôp la malâda !
Egneúss ; a la tsapèla hâta
Mètè-la chôp dè chuéïte !
Quié totsîchè lè chén j'oúch !
Dèin cha quiéche a mèrâhlio
Quié èimbrachîchè noûhrè Chéntè
Dè cha botsèta a l'angonîye !
Lè marén adòn l'achàrpôn a dô. »

Dèin la partchià hâta dè l'èliëje bèla,
Ya treú j'otèl, ya treú tsapèlè
Bâtéïchè l'ôna chô l'âtra, èin bloc dè roc véc.
Dèin la tsapèla dèjò têrra,
Ya Chénte Sarà, prèyâye
Pè lè brôn Boémièin ; mi hâta,
Le chécònda yè hlà ànvoueu yè l'otèl dè Djiô.

Chô lè péliè dè l'èliëje,
Le tsapèla po la mòr
Di Marîye, damôn, le voûta chè coûrbè dèin lo sièl
Avoué lè rèléquyè, chén don
D'ànvoueu lè grâssè coulôn èin avèrse...
Càtro clià fèrmôn lè chàssè,
Lè chàssè dè siprè avoué lour couèhlio.

Ôn yâzo, tsëquye sèin t'an, lè j'ôbrèchôn.
Ouroú, ouroú, can lè dèhrôèchôn
Hlé quié pou lè vîrrè è lè totchiè ! Bo tén
Arè cha bârca, è bon'èhîla,
È dè chò j'âbro, lè rànmè
Arèin dè fréïte a coûrbè,
È chôn ârma crèjèinta arè lè bén étèrnèl.

Ôna bèla poûrta dè tsâgnio
Protèjè sté domène chacrà,
Rëtsémèin travalyà, è don dè hloú dè Bôquière.
Mâ chorètòtt chèin quié lo dèfèin
Yè pâ le poûrta quié lo clioutt,
Chôn pâ lè rampàr dè lotòr :
Yè le favoûr quié li yèin bâ di j'èhèindouè pêrchè.

La malâda, a la tsapèlèta,
Pè lè j'èssèlir èin vèrolèss,
La poûrtôn chôp. Le prîre, èin seurpli bliàn,
Bëtsè la poûrta. Dèin la pôoussa,
Com'ôn oûrzo pèjàn di j'èfiè,
Quiè ôn folatôn chôbetamèin chacòtt,
Tuéss chô lè dàlè ch'abòtsôn èin créèin :

« Ô bèlè Chéntè pliéïnè dè cômpachiôn !
Chéntè dè Djiô, Chéntè j'améïchè !
Dè ste poûra drolèta, achâ, achâ pédjià !
Achâ pédjiâ ! » le mére créè,
« Vo j'apourtèri, can charè vouareúte,
Ma bàga d'or, ma crui flioreúte
È pè veúlè è pè tsan, yo, vari lo tsantâ !»

« Ô Chéntè, yè lé môn têrrachôn (1)
Ô Chéntè, chèin yè h'ôn trèjòr !
Zèmîlè Mètre Ramôn èin èrhrôntsèin dèin lo tòpo
Avoué cha téha brénlèinta.
Ô Chéntè, a liè, quié yè bèla,
Inosèinta, èinfanètt,
Le vià convièin ; mâ, yo, tâ d'oúch,

« Yo, èinvouéyè-mè fômâ lè môvè !»...
Lè j'ouèss clioútt, chén paròla,
Mirèlye îrè èhèindouâye. Îrè adòn hlò tar ;
Por quié le chéc di tamari
Fajîchè rèvéïvrè la campagnàrda,
Dèchôp lè léss dou titt
L'avàn èintrèpojâye, èin youûva dè la mêr.

Car le portàil (quié yè le parmèla
Dè hlé tsapèla bènéïte)
Côquiè chô l'èliëje : bâ lé, ou louén,
Dè lé chè vitt la bliàntse bârra
Quié jouén èinséïmblio è sèpàrè
Lo sièl réòn è l'évoueu amàra;
Chè vitt dè la groûcha mêr l'étèrnèl tôrbéliôn.

1. *têrrachôn* = alouette

Chén arrê lè vàguiè foûlè
Quié chè môntoûnôn lè j'ônè chô lè j'âtrè, jiamê lagnéyè
Dè chè pêdrè èin rôounèin dèin lè môntôn dè châblia ;
Dou lâ dè la têrra, ôna plianôra
Quié ya jiamê dè fén ; pâ ôna hâtchioú
Quié alèintor fétt séntuîre ;
Ôna voûta imànse è cliàra chô dè prâ marè.

Dè tamari y fòlyè cliàrè,
Ou mouéndro chéc tréïmblièintè;
Dè lônzè làndè dè dè chalicoûrnè, è dèin l'évoueu dè yâzo
Ôna volâ dè ségno quiè chè bôyôn ;
Ou bén, dèin la sansouîre mègra,
Ôna vèhuéïre quié pahôrè,
Ou quié pâchè èin nazèin l'évoueu dou Vacarèss.

Mirèlye anfèin, d'ôna vouê fîblia,
Ya pronônsià câquye mòss tròblio :
« Dou lâ dè la têrra, détt, avoué dou lâ dè la mêr
Chèinto ènén dô chòflio :
L'ôn di dô yè frè
Comèin lo chòflio dou matén ;
Mâ l'âtro yè brénlotèin, ardèin è chèin l'amàr.

È chè tchièin côya... Dou lâ de la plianna
È dou lâ dè l'évoueu chalâye,
Lè Santen hlò coú côcôn ènén :
È vîyôn ôn quié choléïvè
Dè tôrbéliôn dè têrra téndra
Dèvàn cho pâ ; lè tamari
Parèchôn dèvàn luéc côréc lèc è dècrèhrè.

Yè Veussènètt le vaniè !...
Oh! poûro bouèbo dégno dè pédjià !
Chôn pére, Mêtre Ambrèje, dè chuéïte quié ya détt :
« Môn feúss, charè pâ por to pòss
Le zèinta ranmèta dè falabrégo !»
Hlò momàn, dè Valabrégo,
Po la vîrrè ôncò ôn yâzo, partè com'ôn bandéc.

Èin Crô li djiôn : « Yè h'y Chéntè !»
Roûno, marè, Crô lagnèinta,
Rèin aït arrèhà cha côrse tanqu'y j'éïlyè chablionoûjè di bor.
Mâ a péïna èin l'èliëje,
A péïna quié vitt hlé môndo,
Blianèt, hlè j'artèss chè drèssè,
È créâvè : « Ànvoueu yè-te ? mòhra mè ànvoueu yè !»

« Yè damôn èin la tsapèla,
Tréïmblièinta dèin l'angonîye !
È véïto com'ôn pèrdôp, va chôp, le maliouroú
Drouè quié la vitt, vê la jejèrànta
Léïvè cho man è cha fàsse :
« Po rèchîbrè dè tèl maloûr,
A Djiô, créè le poûro luéc, a Djiô couè é-yo don fétt ?

« É-yo copà lo gorguié
A hlà quié chapâvo lè sén ?
Scandèlo, m'an te yôp alômâ ma péïpa,
Dèin ôn èliëje, ou mèrlèt ?
Ou tréïnachiè dèin lè tsardôn
Lo Crôsséféc comèin lè jouir ?...
Couè é-yo fétt, croué an dè Djiô ! por aï tan dè mâ ?

« Îrè pâ proú dè mè la rèfôjâ,
Ôncò mè l'an martiriziâye ! »
È èimbràchè chôn améïcha; è dè vîrrè Veussèin
Dè la grân fòrche quié chè lamantâvè,
Le môndo quié iràn lotòr
Chèintàn chôn coûr chôoutâ,
È partazàn cha péïna, è plioràn èinséïmblio.

È, comèin ou fon d'ôna cômba,
Le brôéc d'ôn torrèin quié tchièтt èin breyoûr
Va rèbôouziè lo pâhro damôn hlè sômbè,
Dou fon dè l'èliëje alàn chôp
Lè vouê dou poûplio quié tsantâvè,
È to lo téïmplio rèchôoutâvè
Dou cantéco tan bo quié châôn lè Santen :

« O Chéntè, bèlè marénièrè,
Quié aï chèrnôp noûhro marè
Po lèvâ èin l'êr lè tor è lè crènô
Dè voûhra èliëje rochèta,
Comèin farè, dèin cha bârca,
Le marén, can le mêr tàpè,
Ché vo li èinvouyè pâ dè chuéïte voûhro bôn chéquièтt?

« Comèin farè le poûra aoûlia ?
Ah ! ya ni chârva ni bugla
Quié pouôn vouaréc chôn lamantâblio chor ;
È, chén dërè mòss, to lo zor chòbrè
A rèpachâ cha vià trésta...
Ô Chéntè, rèindè li la youûva,
Quiè l'ômbro, è tozò l'ômbro, yè pir quiè la mòr !

« Rênè dou Paradéc, mètrèchè
Dè la plianôra amàra,
Vo côbliâ, can vo pliétt, dè pèchôn noûhro félèss ;
Mâ ou fiàn dè pètchioú
Quié a voûhra poûrta chè lamèintôn,
Ô bliàntsè flioûr dè noûhrè làndè chaléyè,
Che yè le pé quié fâtt, dè pé èimpliéïdè-la !

Dénchè lè bôn Santen prèyàn,
Avoué dè créc quié fajàn !
È adòn lè Chéntè a la poûra liè côoussiâye,
Chofliôn ôna bréca dè fòrche,
È cha fàsse ôna bréca guiéya
Fliorè d'ôna dôousse zoué,
Car dè vîrrè Veussèin li fétt ôn plijéc qu'ôn châ pâ.

« Môn bèl améc, d'ànvoueu yèin-hô ?
Li fétt. Détt, t'èinchoyèin-hô ?
Dè hlé yâzo qu'èinséïmblio nô prèzàn, bâ lé ou mas,
Achètà èinséïmblio dèjò la bêrclia ?
Che câquye mâ tè dèbèhôntè,
Côrè véïto y Chéntè Marîyè,
Tô m'a détt adòn, t'aré ôn cholé.»

« O Veussènètt, pouîchè-hô vîrrè
Dèin môn coûr comèin dèin ôn vîrro !
Dè cholé, dè cholé n'èin règônfliè môn coûr !
Môn coûr yè h'ôna fontànna quié tôoumè :
Gràn zoué dè tòtè choûrtè,
Grâssè, bonoûr, n'èin d'é quiè proú !...
Di j'ànzè dou bôn Djiô, èintrèvîyo lè coûr...»

Adòn Mirèlye chè calmâvè,
È dèin la jejèrànta côcâvè...
Chéïmbliâvè, ou louén, ou fén fon dè l'êr pêr ;
Vîrrè dè tchioûjè mèrvèlioûjè.
Pouè cha paròla gnolôoucha
Rècoménsièvè : « Ôroûjè, ôroûjè
Lè j'ârmè quié la tsèr chô têrra rètchièin pâ mi !

« Veussèin ! t'a-hô yôp, can rèmôntàn,
Lè fliotsôn dè lômiëre quié lansàn !...
Ah! détt, lo bo libro quié chè fôri fétt,
Che le rijôn quié m'an détt,
Chén ôblyâ ôna, fôràn aôouchè èhréïtè !»
Veussèin, quié lè légrèmè gônfliôn,
Lâchè partéc lè chôflio ôn môman èhofà :

« Lè j'ôcho-yo piè yôouchè, yôouchè !
Stéc créè. Com'ôna chètsàche
Mè fôro a lour gònè cramponà to branmèin...
Oh ! lou j'ôro détt, rênè dou paradéc,
Cholèta îdze quié nô chòbrè,
Prèindè mè lè j'ouèss dè la téha,
È lè dèin dè la bôtse, è lè diss dè la man !

« Ma liè, ma bèla fâyèta,
Oh! rèindè la mè galiardèta !...»
« Vidè lè!... vidè lè ènén dèin lour gònè dè lén !»
Liè dè chôbétt chè mètt a dërè.
È môlatèin por chè dègaziè
Dè la fâda dè la mére,
Dè la man vê la mêr faji ségno, ou louén.

Dè chuéïte, tuéss chè drèssôn,
Vê la mêr tuéss fécsôn,
È, la man hlo fron: « Ou louén, nô dèhrôèchén,
Déjàn èintrè lour, rèin po lo môman,
Oumi, bâ lé, la bliàntse bârra
Quié jouén lo sièl è l'évoueu amàra...
Nâ, chè vi rèin ènén... » « Bén ! bén ! côcâ bén !

« Chôn chô ôna bârca chén vouèla,
Créè Mirèlye... Dèvàn liè,
Vidè comèin l'évoueu aplianè cho tôrbéliôn ?
Oh ! chôn bén liè ! L'êr yè cliàr,
È le chòflio dôouss quié lè j'améïnè
Tan zoulémèin quié poutt volàtè...
Lè j'oujé dè la mêr lè chaloûôn pè volé.»

« Le poûra dròla trabôquiè ...
Chô la mêr quié rozîyè,
Nô vèyén quiè lo cholè quié va chè côoussiè.»
« Bén, bén, chôn liè, fétt le malâda;
Boûgro ! môn ouèil mè trôoumpè pâ,
È tantô prèvònta, tantô hâta,
O mèrâhlio dè Djiô, lour bârca yèin ché !»

Mâ dèjià pèrji dè coloûr,
Com'ôna bliàntse marguièréïta
Quié lè rayôn dou cholè bôrlôn a péïna ouêrcha;
È Veussènètt, la frayoûr dèin l'ârma,
Acrôpéc côntrè hla quié l'ànmè,
La rècomàndè a Noûhra Dàma,
La rècomàndè y Chéntè è Chén dou Paradéc.

Avàn alônà dè tsandèlètè...
Avoué l'étòla vèolèta
Yèin le prîre avoué lo pan di j'ànzè
Rafrèssiè lo palavé quié bôrlè ;
Pouè li bàlyè l'ôncchiôn dèriëre,
È la ouén avoué lo Chén t'Oûlio
Èin chàtt louà dou cor, comèin la cohôma catoléca.

Èin hlé môman, tòtt îrè càlmo ;
Ôn avouèchi chô lè dàlè
Quiè l'Orémous dou prîre. Ou flan dè la moràlye,
Le zor tômbèin quié ch'èinliôtè
Èinvanèchi cha clièrta bliònda,
È la mêr, èin bèlè vàguiè,
Pliàn pliàn végnèvè chè ròmprè avoué ôn lôn rôounèmèin..

Azènolià, chôn téndro amàn,
Avoué lo pére è la mére,
Pôoussàn doncouèdòn ôn chòflio roûsso è chòr.
« Alén ! détt ôncò Mirèlye,
Le sèparachiôn chè prèpàrè...
Alén ! totsén-nô la man òra,
Quié dou fron di Marîye crèchîchè l'ôréòla. »

« Dèvàn liè, lè fliamàn rôzè
Côrèchôn dèjià di bor dou Roûno...
Lè tamari èin fliour coménsôn d'adorâ…
O bònè Chéntè ! mè fan ségno
D'alâ avoué liè, qu'yé rèin a créndrè,
Quié, comèin comprèinjôn y constèlachiôn,
Lour bârca èin Paradéc to driss mè méïnèrè. »

Mêtre Ramôn li détt : «Améïcha,
D'aï èchartà tan dè bochonèss,
Couè va-te mè chèrvéc, che tô partè dè mijôn ?
Car ardoûr quié mè idjièvè,
Dè tè égnèvè ! Le tsaloûr bôrlâvè...
Le fouà di têrrè mè chècâvè...
Mâ tè vîrrè, èimportâvè è la tsâtt è la chi. »

« Ché ôn yâzo vo vèrré a la làmpye
Câquye panaoûlè ch'alônâ,
Bôn pére, chari yo...Lè Chéntè, hlò dèvàn,
Chôn drîtè quié m'atèinjôn... To !
Atèindè-mè ôna corchèta...
Véjo zoulémèin, yo quié ché malâda...»
Le mére adòn èhliàtè : «Oh ! nâ, cho yè tra ! »

« Oui pâ, oui pâ quiè tô môrèchîchè !
Avoué mé oui quié tô chobrîchè !
È pouè, ô Mirèlye, è pouè, che ôn yâzo tô va bén,
Nô varén èintchiè ta lànta Oràna
Portâ ôna corbâ dè grènàdè :
Di Bô, yè pa bén louén Maïàno,
È ôn poutt èin ôn zor férè alâ è rètòr.»

« Nâ, yè pâ louén, bòna mérèta !
Mâ, boûfro, to varé cholèta !...
Mére, balyè-mè mo pareúrè bliàntsè !...
Vidè-vo lè bèlè è bliàntsè mantélyè,
Quié yan hlè j'èssèbliè lè Marîyè !
Can ya balyà dè ni hlè crèhè
Mouén bliàntsè yè le ni, le splandoûr dè la ni »

Le brôn trèchioú dè coûrbè
Li créè adòn : « Môn tòtt, ma bèla,
Tô quié to m'aï ouêr tôn frè palè d'amoûr.
Tôn amoûr, armoûna flioreúte !
Tô, tô pèr couéc ma fànze
Com'ôn mérioú chè îrè ahliareúte,
È chén pouîre, jiamê, di croûyè lénvouè;

« Tô la pèrlèta dè Provànse,
Tô, lo cholè dè môn zôuèn'âzo,
Charè-te détt, quié, dénchè, di liàchè dè la mòr,
Che véïto tè vîyo transpiriè ?...
Charè-te détt, vo, gran Chéntè,
Quié l'areú yôoucha a l'angonîye
È po rèin èimbrachiè voûhro lèindàr chacrà ?»

Chô chèin lé, le zôènèta
Li rèfon plian plianén :
« O môn poûro Veussèin, ma couè t'a-hô dèvàn lè j'ouèss?
La mor, hlé mòss quié tè trômpè,
Couè yè-te ? ôn tsènèveú quié ch'èinvanè
Avoué lo chôn dè la cliôsse,
Ôn chônzo quiè rèvèlyè a la fén dè la nêtt !

« Nâ, môrècho pâ ! Yo, d'ôn pâ léïno,
Chô la barquièta dèjià mônto...
Adjiô, adjiô !... Dèjià nô partèchén hlà mêr !
Le mêr, bèla plianna môvèinta,
Yè le rouâ dou Paradéc,
Car le pêr dè l'èhèindouâ
Tòt alèintòr chè tòtsè avoué lè prèvontchioú amàrè.

Ay !... comèin l'évoueu nô balànsè !...
Pèrmiè tan d'àstrè quié damôn pèindoûlôn,
N'èin trovèri bén ôn, ànvoueu dô coûr améc
Léïbramèin pôrrèin chè lanmâ !...Chéntè,
Yè-te dè j'òrguiè quié ou louén tsantôn ? ...-
È chospîrè a l'angonîye,
È rèvèrchè lo fron, comèin po ch'èindrômén...

A l'êr dè cha fàsse réïjèinta,
Ôn ôri détt quié prèzièvè ôncò...
Mâ dèjià lè Santén, lotòr dè l'èinfàn,
L'ôn apré l'âtro, ch'avansàn,
È avoué ôna tsandîla quié chè pachàn,
L'ôn apré l'âtro, la ségnàn...
Atèrrâ , lè parèin côcôn chèin quié fan.

Louén d'éhrè bliantsârda,
Lour la vèyàn brélièinta;
Avàn bo la chèintrè frîde; ou coú inconcholâblio,
Oûlôn pâ, pouôn pâ crîrè.
Mâ, Veussèin, luéc, can la vitt
Avoué chôn fron pèindolà èin dèrri,
Cho bré riss, cho j'ouèss vouêlà :

« Yè mòrta !... Vîdè-vo pâ quié yè mòrta ?...
È comèin tuêrjôn lè j'èhàtsè d'avàn.
Èin dèjèspèrâ, luéc tuêr lè pouén;
È avoué lè bré foûra di mànzè,
Coméinsôn lè compliéntè:
« Ya pâ quié tô quié tô charé pliorâye !
Avoué tè, dè ma vià, yè tchièjôp le trôn !

« Yè mòrta !...Mòrta ? Yè pâ pochéïblio !
Fâ qu'ôn djiâblio mè lo chôblîchè...
Prèziè, ou nôn dè Djiô, bònè zèin quié éhè ché,
Vo, aï dèjià yôp dè mòrtè :
Détè mè-yè, ché èin pachèin la poûrta
Choréïjàn dè la choûrta !
Vèré, parè-te pâ guièlyà zoyoûja ?

« Ma couè fan-te ?...Véïrôn la téha,
Chôn tuéss gônflio ! Ah! ya pâ dè réstè !
Ta vouê, tôn dôouss prèziè, l'avouèhri pâ mi !...»
Adòn, to lè coûr chôoutôn,
Ôn'avèrse dè légrèmè ch'ôbrè,
Le créïve-coûr, a la pliénte di vàguiè
Ajiôtè to d'ôn coú ôn rèbôouzèmèin dè chòflio.

Dénchè, dèin ôn grou tropé,
Ché ôna môze pèrè,
Alèintòr dou cadàvro èhèindôp po tozò,
Nou nêss èin chioèin, bôtchio è vàtsè
Van, chôntro, pliorâ la poûra,
È lè marè, è l'évoueu, è le vèinss
Dè lour dôloroú brànmo rètôounôn nou zor.

« Viò Mêtre Ambrèje, plioûra tôn bouèbo !
Maliouroú ! déji Veussèin, ouitt,....
Santén, quié dèin lo cliòtt avoué liè vo m'èimportâ...
Ché, ma bèla, a môn ourëlye,
Quié poutt, dè to Marîyè
Tô mè prèzèré...È dè coquiéliâzo,
Ô tèimpéhè di mêr, pouichâ-vo nô crôéc !

« Brâvo Santén, mè cônfîyo a vo !...
Fédè por mé, chèin quié vo djiò !
Por ôn deuil comèin stéc, yè pâ proú dè pliorâ !
Crojâ-nô dèin la têrra téndra
Po to lè dôch ôn bréchètt !
Crôeu-lo d'ôn môntôn dè pîrrè,
Por quié l'évoueu jiamê pouîchè nô sèparâ !

« È pèindàn qu'ou louâ ànvoueu îrè,
Chè tapèrèin lo fron côntrè têrra
Dè rèmòr, liè è yo, èinvèlopà d'ôn pêr chèrén,
Dèjò lè j'évouè tréïmbliotèintè,
Hoï, yo avoué liè, ma tan bèla,
Èin nô j'èimbrachèin fèrr
A jiamê è chén fén, nô nô mèhlièrèn dè bijiè !»

È foûra dè luéc, le vagniè
Pèrdôp, yèin chè lansiè
Hlò cor dè Mirèlye, è le maliouroú
Dèin cho j'èimbrachèmèin foú
Châtrè la mòrta...Le cantéca,
Bâ lé, dèin l'éliëje antéca,
Dènchè tornâ, chè avouèchi rètonâ :

« O bèlè Chéntè, rênè
Dè la plianôra amàra,
Vo cômbliâ, can vo pliétt, dè pèchôn noûhro félèss !
Mâ ou poûplo dè pètchioûr
Quié a voûhra poûrta chè lamèintôn,
O bliàntse flioûr di làndè chaléyè,
Che yè le pé quié fâtt, dè pé èimpliéïdè-la !»

27.08.1982